

ПРАВОСЛАВНЫЙ
ПАЛЕСТИНСКИЙ СБОРНИКЪ

47-й ВЫПУСКЪ

ИЗДАНИЕ
ИМПЕРАТОРСКАГО ПРАВОСЛАВНАГО ПАЛЕСТИНСКАГО
ОБЩЕСТВА

С.-ПЕТЕРБУРГЪ
1896

ПРАВОСЛАВНЫЙ
ПАЛЕСТИНСКИЙ СБОРНИКЪ

Томъ XVI
Выпускъ второй

ИЗДАНИЕ
ИМПЕРАТОРСКАГО ПРАВОСЛАВНАГО ПАЛЕСТИНСКАГО
ОБЩЕСТВА

С.-ПЕТЕРБУРГЪ
Типографія В. Киршбаума, въ д. М-ва Финансовъ, на Дворц. площ.
1896

ცხოვრება პეტრე იკერიისა

მოღვაწემეფის-წულის და მაიუმელ ეპისკოპოზის
მე-V საუკუნესი

ქართული დედანი გზოსცა,
ჩუქსულად სთარგმნა და წინასიტყვაობა დაურთო.

ნიკო მაზრძან

ЖИТІЄ

ПЕТРА ИВЕРІА

ЦАРЄВИЧА-ПОДВИЖНИКА И ЕПИСКОПА МАЙХМСКАГО

V ВѢКА

ГРУЗИНСКІЙ ПОДЛИННИКЪ

ИЗДАЛЪ, ПЕРЕВЕЛЪ И ПРЕДИСЛОВІЕМЪ СНАБДИЛЪ

Н. Марръ

ЖИТІЄ

ІСТРЯ НБСРЯ

ЦАРЄВИЧА - ПОДВИЖНИКА И ЕПИСКОПА МАЙУДСКАГО

ПРЕДИСЛОВІЕ

КЪ ЖИТІЮ ПЕТРА ИВЕРА.

Въ первой четверти пятаго вѣка судьба закинула грузинскаго царевича Мурвана или, какъ гласить сирійскій текстъ, Набарнуга въ Византію; политическія соображенія вынудили отца разлучиться съ любимымъ сыномъ и послать его къ императору Θεодосію въ качествѣ заложника. При византійскомъ дворѣ юный царевичъ встрѣтилъ ласки государей и очутился въ непривычной роскоши. Но въ царевичѣ уже работалъ внутренній челоѣкъ, мечтавшій объ иномъ поприщѣ. Повинуясь внутреннему голосу и въ сообществѣ съ единомышленнымъ евнухомъ Іоанномъ, онъ вскорѣ покинулъ тайкомъ Византію для монашескихъ подвиговъ въ Святой Землѣ. Мы не знаемъ, что выработалось бы изъ мягкаго, чуждаго житейскимъ побужденіямъ царевича Мурвана, если бы онъ остался на воинственной родинѣ или не счумѣлъ бы избавиться отъ соблазновъ дворцовой жизни въ Царьградѣ, но въ Палестинѣ онъ нашелъ благопріятную почву для развитія богатыхъ задатковъ своего аскетически-подвижническаго характера; условія Палестинской жизни оказались на столько благо-

пріятными для Мурвана, въ монашествѣ Петра, что онъ вскорѣ обратилъ на себя вниманіе и противъ воли былъ окруженъ тою славою, отъ которой онъ такъ старательно убѣгалъ. Царственный подвижникъ и въ высокомъ санѣ епископа не измѣнялъ своему призванію: дѣятельность святого Петра представляетъ всецѣло подвизаніе, идеальное служеніе Спасителю въ духѣ восточнаго аскетизма; неуклонно стремясь усовершенствовать свою плоть и душу личными добродѣтелями, вдали отъ мірской суеты, онъ примѣрною жизнью, учительскимъ словомъ и благодатью свыше оказывалъ всѣмъ безъ различія ближнимъ содѣйствіе для добровольнаго шествованія по тому же спасительному пути. Внимательное изученіе жизни Петра, предлежащей въ различныхъ обработкахъ, убѣждаетъ насъ въ томъ, что въ печальную эпоху религіозныхъ распрей этотъ святой могъ быть страдальцемъ, увлекаемымъ бурнымъ теченіемъ въ какую либо сторону, но онъ по природѣ былъ чуждъ всякимъ мірскимъ интересамъ, хотя бы и возбуждавшимся во имя Церкви. Петръ не былъ способенъ на роль партійнаго борца, воинствующаго епископа. Какъ прославленный строгою подвижническою жизнью характеръ, какъ лицо, „заставлявшее много говорить о себѣ“, Петръ могъ, понятно, служить украшеніемъ каждой стороны, и монофизиты, преобладавшіе въ его время въ Палестинѣ, оказывали Петру Иверу большія почести и прилагали всѣ усилія, чтобы выставить его сторонникомъ своихъ убѣжденій. Но такіа усилія не дѣлались исключительно со стороны противохалкедонитовъ: монофизитскій (см. G. Krüger, *Monophysitische Streitigkeiten* etc., стр. 21) историкъ Захарія, о которомъ рѣчь ниже, сообщаетъ, что Александрійскій философъ Іоаннъ часть своихъ „еретическихъ“ сочиненій при-

писалъ Петру Иверу, чтобы „вѣрующіе дались въ обманъ и приняли ихъ“. „Говорятъ“, продолжаетъ тотъ же монофизитскій писатель: „однажды Петру Иверу попало въ какомъ-то монастырѣ одно изъ такихъ сочиненій, за его именемъ; когда Петръ взялъ его и прочелъ, то былъ пораженъ и проклялъ того, кто это написалъ; впрочемъ не только тамъ, но и въ Александріи, а также въ Палестинѣ и Сиріи проклинали писанія сего мужа и онъ (Петръ Иверъ), и Θεодосій“ іерусалимскій епископъ (*Anecdota syriaca*, ed. Land, III, стр. 130—131).

Въ общемъ однако современники не ошибались въ надлежащей оцѣнкѣ характера Майумскаго епископа, и когда онъ послѣдовалъ за изгнанными монофизитами никѣмъ не гонимый и не особенно охотно, то его поспѣшили пригласить обратно на покинутую кафедру.

Едва ли впрочемъ кто будетъ оспаривать, что участіе Петра Ивера въ религіозныхъ распряхъ совершенно пассивное, что въ его дѣятельности факты, свидѣтельствующіе о такомъ участіи, второстепенны, хотя у писателей, оставившихъ намъ исторіи церкви, по нимъ только и заслужилъ Петръ памяти.

Историкъ Евагрій [536—593] сообщаетъ (*Церковная исторія*, изд. Migne, t. 86, pars poster., l. II, с. V = рус. перев., СПб. 1853, стр. 73), что въ числѣ епископовъ, рукоположенныхъ Θεодосіемъ, противникомъ Халкедонскаго собора, „былъ иверійскій уроженецъ Петръ, удостоенный управлять кормиломъ епископства въ такъ называемой Майумѣ — городѣ, лежащемъ близъ Газы“.

Затѣмъ, по словамъ же Евагрія (*Церковная исторія*, l. II, с. 8 = русскій переводъ, СПб. 1853, стр. 78), александрійцы, узнавъ о смерти императора Маркіана, привели Тимофея, по прозванію Элуря, „въ великую

церковь, носившую имя Кесаревой, нарекли его себѣ епископомъ, хотя Протерій еще былъ на своемъ мѣстѣ и совершалъ дѣла священнослуженія. При рукоположеніи его находились предстоятель Пелузіи, Евсевій, и епископъ мѣстечка Майумы, Петръ, родомъ Иверъ. Такъ повѣствуетъ объ этомъ описатель жизни Петровой“.

Въ другомъ мѣстѣ (I. III, с. 33 = переводъ, СПб., стр. 170) тотъ же историкъ упоминаетъ про одинъ монастырь, лежавшій „между городомъ Газою и крѣпостью Майумою, гдѣ Петръ Иверъ, бывшій предстоятель Газы и бѣжавшій (но не изгнанный, см. R. Raabe, *Petrus der Iberer*, Einleitung, стр. 4) вмѣстѣ съ Тимоѳеемъ Элуромъ, велъ тотъ же образъ жизни и заставлялъ много говорить о себѣ“.

Обрывочныя свѣдѣнія о Петрѣ, разсѣянныя въ трудѣ византійскаго историка, достаточно ярко уясняютъ отношеніе противниковъ Халкедонскаго собора къ нашему палестинскому дѣятелю: они желали имѣть его въ своемъ станѣ; но былъ ли онъ самъ ярымъ противникомъ Халкедонскаго собора, этого еще не видно. Одно внѣ всякаго сомнѣнія: *Житіе Петра Ивера*, служившее Евагрію источникомъ, было составлено монофизитомъ. Но самое *Житіе* не дошло до насъ на греческомъ языкѣ.

На западѣ имя Петра Ивера, повидимому, не было извѣстно. Только въ *Грузинскихъ лѣтописяхъ* повторяется дважды (груз. текстъ, ч. I, стр. 103 и 105), что „Григорій Діалогъ, патріархъ римскій, написалъ въ своей книгѣ похвальное слово блаженному Петру“. Броссе замѣчаетъ (ч. I, стр. 139, прим. 1), что онъ не могъ найти этого похвальнаго слова, написаннаго „Григоріемъ Теологомъ“. Но тутъ, пожалуй, недоразумѣніе, и прежде всего со стороны тѣхъ, которые внесли *Житіе*

Петра въ *Грузинскія лѣтописи*. Дѣло въ томъ, что Григорій Великій дѣйствительно пишетъ въ своей книгѣ *Dialogorum* (Migne, Patr., s. lat., т. 77, стр. 381—382) нѣсколько сочувственныхъ словъ о святомъ монахѣ Петрѣ Иверѣ, подвизавшемся въ Евазѣ, и со словъ одного иллирійскаго монаха упоминаетъ о видѣніи, въ которомъ Петръ видѣлъ адъ. Но этотъ Петръ Иверъ, предполагается, происходилъ изъ Иверіи — Испаніи, а не Грузіи, и у насъ нѣтъ особыхъ основаній, чтобы настаивать на ошибочности этого предположенія ¹.

Сирійскіе памятники упоминаютъ о Петрѣ Иверѣ сравнительно чаще и подробнѣе.

Прежде всего свѣдѣнія о немъ находимъ въ компилятивной исторіи, которая въ значительной степени представляетъ кое въ чемъ сокращенный, кое въ чемъ дополненный изводъ на сирійскомъ языкѣ *Церковной исторіи* Захаріи Митиленскаго ², не разъ цитуемой Евагриемъ; въ этой компиляціи, изданной Land'омъ (*Anecdota Syriaca collegit edidit explicuit J. P. E. Land, tomus tertius, Lugduni Batavorum*), читаемъ (сирійскій текстъ, см. ор. с., стр. 126, 12—127, 5) слѣдующее, относящееся ко времени противохалкедонскихъ движеній въ Палестинѣ и Александріи:

„Четвертая глава о Петрѣ Майумскомъ,

¹ *Диалоги* Григорія, быть можетъ, слѣдуетъ подразумѣвать подъ *Книгою діалоговъ*, значащеюся въ числѣ переводовъ съ греческаго Евеніи Святогорца (А. Цагарели, *Свѣдѣнія*, вып. I, стр. 58, № 50). Отожествленіе Петра Испанца съ Петромъ Грузиномъ можетъ исходить отъ грузинскаго переводчика *Диалоговъ*.

² Самъ Захарія — греческій писатель изъ Митилена Лесбосскаго (см. Angelo Mai, *Script. vet. nov. coll.*, т. X, стр. 361 и Land, ор. с., стр. VII), по другимъ Мелитена, какъ по Assemani, *Biblioth. Orient.*, т. II, стр. 56 (у проф. Цагарели по опечаткѣ 36) сообщается въ *Памятникахъ грузинской старины*, стр. 33; за иривфратскій Мелитенъ стоитъ и Nirsch¹, *Lehrbuch der Patrologie und Patristik*, III, стр. 351.

именно о томъ, какъ онъ былъ схваченъ жителями Газы, приведенъ къ Θεодосію и сталъ у нихъ епископомъ. Тогда-то жилъ также Петръ Иверъ, мужъ удивительно прославленный въ мірѣ, царевичъ, который данъ былъ заложникомъ Θεодосію и былъ любимъ имъ и супругою его Евдокіею за свой прекрасный нравъ; воспитался онъ во дворцѣ и начальствовалъ надъ конницею царства. Но отказался онъ отъ міра и отдался жизни во Христѣ, вмѣстѣ съ вѣрующимъ Іоанномъ, своимъ кумомъ и отцомъ по водѣ и духу. Были они счастливы, и Богъ руками ихъ сотворилъ знаменія въ Константинополѣ. Отсюда они бѣжали, изучили пустыню Палестины, возлюбили монашество и занялись имъ. Между тѣмъ какъ они хотѣли такъ скрыться, молва о нихъ очень распространялась: они творили чудеса, подобно апостоламъ. Перемѣщаясь съ мѣста на мѣсто, они прибыли къ побережью у Газы и Майумы; тогда вышли мужчины и женщины всякаго званія и возраста, схватили Петра и повели къ Θεодосію въ Іерусалимъ и умоляли его поставить Петра имъ въ епископы; Петръ же жестоко обличалъ себя и отрекался, и Θεодосій противъ его воли возложилъ ему на голову руку и благословилъ, такъ какъ онъ зналъ этого мужа. Петръ въ возбужденіи назвалъ себя еретикомъ; Θεодосій промолчалъ немного и потомъ сказалъ ему: „судъ надо мною и надъ тобою передъ сѣдалищемъ Христа“. Тогда Петръ въ отвѣтъ на его рѣчь сказалъ: „я не еретикъ, но грѣшникъ“. Однако Θεодосій хорошо зналъ этого мужа, благословилъ его во священники жителямъ Газы. Этотъ мужъ совершилъ много иныхъ прекрасныхъ дѣлъ, но я обхожу ихъ молчаніемъ, чтобы не удлинять рѣчи“.

Въ томъ же памятникѣ за описаніемъ гоненія, ко-

торому подверглись противники Халкедонскаго собора, сообщается слѣдующее (сир. текстъ, см. ор. с., стр. 128, 11 17):

„Седьмая глава о томъ, какъ Господь нашъ явился Петру Иверу Газскому¹ и велѣлъ ему удалиться вмѣстѣ съ гонимыми. Говорятъ, что прославленный Петръ жилъ покойно, не тревожимый никѣмъ, ввиду приказа царя и заботы о немъ царицы, и увидѣлъ онъ въ видѣніи, что Господь нашъ гнѣвно говорилъ ему: „что же это значить, Петръ? Я — гонимъ вмѣстѣ съ вѣрными Моими слугами, а ты сидишь спокойно“. Петръ въ раскаяніи послушался: поднялся онъ, оставилъ Газу и, соединившись съ гонимыми, удалился“.

Въ томъ же памятникѣ изъ сообщенія о хиротоніи Тимофея Элуро узнаемъ (стр. 135, 12—14), что такъ какъ для рукоположенія во епископы уставъ требуетъ трехъ святителей, а налицо было только два египетскихъ епископа, настояло найти еще одного, и „когда справлялись поэтому поводу, кто-то изъ народа возвѣстилъ о Петрѣ Иверѣ, который, удалившись изъ Палестины, скитался въ самой Александріи; побѣжали живо, схватили этого мужа и принесли на плечахъ, не давъ ему коснуться земли. И когда несли его, то слышали голосъ, какъ (слышалъ голосъ) Филиппъ касательно внуха царицы Кандаки“ (*Дьян.*, 8, 26 и сл.).

Особый для насъ интересъ имѣетъ слѣдующее свѣдѣніе² того же историка, касающееся не только

¹ Маѳума иначе называлась приморскою Газою: она была приморскою частью Газы. — ² Нѣсколько неясно въ сирійскомъ текстѣ (ор. с., стр. 183) другое свѣдѣніе, изъ котораго однако все-же видно, что Петръ Иверъ, и по взглядамъ монофизитскаго автора этой *Исторіи*, симпатизировалъ примирительнымъ движеніямъ умѣренныхъ монофизитовъ (см. R. Raabe, *Einl.*, стр. 6).

Петра, но и друга его Исаи (ор. с., стр. 192): „Возвращаясь (изъ Египта), Козьма проѣхалъ Палестину и искалъ славнаго Петра и монаха подвижника Исаію (для приглашенія къ Зенону). Петра онъ не засталъ, такъ какъ тотъ, узнавъ заранѣе (о приглашеніи), удалился съ его пути. Исаія же просилъ Бога наслатъ на него болѣзнь, чтобы не ѣхать въ Царьградъ и не представляться съ лестью богатымъ людямъ, и такъ и случилось. Когда же прибылъ къ нему Козьма и передалъ ему письмо царя, то онъ сослался на свою болѣзнь и немощъ и сказалъ ему: „будучи человѣкомъ крайне больнымъ, я не могу взять на себя трудъ морского пути, иначе я немедленно умру, царь меня не увидитъ, а ты будешь въ осужденіи и у Бога, и у царя за то, что понесешь по міру трупъ“. Такимъ образомъ Исаія съумѣлъ избавиться, затѣмъ вскорѣ исцѣлился и подвижался въ обычныхъ своихъ подвигахъ и въ упражненіяхъ борьбы всѣ дни своей жизни. Этотъ мужъ былъ провидецъ, такъ сказать, достойный своего имени, и дѣла его (точно дѣла) пророка Исаи“.

Еще до обнаруженія сирійскаго текста *Житія Петра* Рихардомъ Раабе другой нѣмецкій ученый Крюгеръ, сличивъ данныя Евагрія и только-что упомянутой компиляціи, установилъ зависимость ихъ отъ Захаріи, а послѣдняго отъ неоявлявшагося тогда въ печати *Житія* (*Monophysitische Streitigkeiten im Zusammenhange mit der Reichspolitik. Von Dr. Gustav Krüger, Jena 1884, стр. 27—30 и сл.*).

Къ сирійскимъ источникамъ относимъ мы, понятно, и *Исторію* Михаила Сирійца, хотя пока она намъ доступна лишь въ армянскомъ переводѣ XIII-го вѣка, такъ какъ открытый нѣсколько лѣтъ тому назадъ сирійскій подлинникъ (Ignazio Guidi, *Note Miscelanee*, Roma

1889, стр. 6—8), насколько намъ извѣстно, пока не изданъ ¹.

Михаилъ повѣствуетъ, что „Іувеналій не согласныхъ подвергалъ мукамъ, обиралъ и убивалъ при посредствѣ евреевъ, и только Петра, Газскаго епископа, стѣснялись за чрезвычайную его добродѣтель. Объ этомъ Петрѣ рассказываютъ, что онъ былъ сынъ грузинскаго царя и, отправленный заложникомъ въ Константинополь, изучилъ *Священное писаніе*, возревновалъ о строгомъ монашествѣ и прославился. Затѣмъ его силою сдѣлали священникомъ и архіепископомъ Палестинскимъ. Петрѣ пребывалъ въ Газѣ, и никто не могъ возстать противъ него. Онъ написалъ письмо армянамъ, назвавъ ихъ блаженными за то, что они не были на [Халкедонскомъ] соборѣ и сказавъ имъ: „какъ нѣкогда ваша страна дала всей землѣ ковчегомъ ² сѣмя чловѣчества, такъ она дастъ ей сѣмя православія. Стойте твердо, возлюбленные дѣти мои, на непоколебимомъ камнѣ—Христѣ, и здравствуйте во вѣки“. У этого святого Петра былъ ученикъ нѣкій Іоаннъ, отшельникъ и провидецъ, написавшій 72 слова (текстъ по рук. Азіат. Музея, Msc. Armen. № 11, стр. 36b—37a=V. Langlois, *Chronique de Michel le Grand*, стр., 153—154=Brosset. *Hist. de la G.*, I, стр. 139, прим.).

Не касаясь содержанія неизвѣстнаго пока намъ *Посланія Ивера къ армянамъ*, мы можемъ лишь замѣтить, что Петрѣ Иверѣ, какъ Палестинскій дѣятель, съ армянами могъ встрѣчаться въ самой Палестинѣ, гдѣ, именно въ Іерусалимѣ и въ ближайшихъ къ святому городу пунктахъ, у армянъ было „впродолженіи

¹ Въ *Actes du VIII Congrès internationale des Orientalistes*, Leide 1893, I. Guidi въ статьѣ *Un nuovo testo siriano sulla storia degli ultimi Sassanidi*, стр. 19, прим. 3, приводитъ выписку, не относящуюся къ нашему предмету. — ² Имѣется въ виду ковчегъ Ноя, остановившійся на Арапатѣ.

IV—VI вѣковъ свыше семидесяти монастырей, которые за это время строились, населялись, возобновлялись и разрушались“ (Л. Алишанъ въ *Դրսուած Հայ, Պատմութիւն եկեղեցեաց և վանորէից Եդիսսուի*, стр. 13—14, ср. *Դազմալէս*, т. XL, стр. 23).

Однако армянскимъ историкамъ независимо отъ Михаила Сирійца Петръ Иверъ неизвѣстенъ, и вообще мы не знаемъ армянскихъ источниковъ о Майумскомъ епископѣ. Проф. Цагарели называетъ (*Памятники грузинской старины въ Святой Землѣ и на Синаѣ*, Правосл. Палест. Сборникъ, т. IV, вып. I, стр. 34) Асогика въ качествѣ историка, упоминающаго о Петрѣ Майумскомъ, но Степанъ Асогикъ, историкъ X—XI вв., ни однимъ словомъ не обмолвливается объ этомъ лицѣ, и судя по цитатамъ и по тому, что цитуемый армянскій историкъ названъ писателемъ XIII-го вѣка (ib.), подъ Асогикомъ профессора Цагарели надо подразумѣвать извѣстнаго уже намъ Михаила Сирійца, хотя послѣдній также приводится на стр. 36 цитованнаго труда въ качествѣ особаго источника по вопросу.

Грузины, повидимому, также мало были ознакомлены съ личностью своего соотечественника до позднѣйшаго времени, и во всякомъ случаѣ въ самой Грузіи свѣдѣнія о немъ въ древности не проникали въ круги, интересовавшіеся судьбою родной земли и родныхъ людей.

Грузинскія лѣтописи содержатъ довольно пространное извлеченіе изъ нашего *Житія*; но это обстоятельство не является сколько нибудь вѣскимъ доводомъ въ установленіи времени появленія *Житія Петра Грузина* на грузинскомъ языкѣ. *Грузинскія лѣтописи* въ томъ видѣ, въ какомъ предлежатъ онѣ передъ нами, содержатъ не мало подновленій и наслоеній. Къ числу такихъ позднѣйшихъ наслоеній принадлежитъ, несомнѣнно,

часть, посвященная личности Майумскаго епископа; наслоеніе это относится ко времени послѣ перевода *Грузинскихъ лѣтописей* на армянскій языкъ, что имѣло мѣсто не раньше 1125 года. Въ армянскомъ переводѣ (изд. Венеціанское, 1884, стр. 70—72) *Грузинскихъ лѣтописей* нѣтъ ни слова о Петрѣ Грузинѣ; армянскій переводчикъ не могъ опустить умышленно свѣдѣнія объ этой личности, находившейся, судя по Михаилу Сирійцу, въ особо хорошихъ отношеніяхъ съ армянами (стр. IX). Но и независимо отъ армянскаго перевода свѣдѣнія о Петрѣ Грузинѣ въ *Грузинскихъ лѣтописяхъ* имѣетъ характеръ позднѣйшей вставки; излишне, конечно, говорить о томъ извлеченіи изъ краткой редакціи нашего *Житія* (II, 3, 28—7, 28), которое вставлено въ Теймуразовскомъ спискѣ *Грузинскихъ лѣтописей* и въ изданіи Броссе (стр. 102—103) выдѣлено прямыми скобками: это — очевидная вставка ¹. Важнѣе то, что и свѣдѣнія о Петрѣ Грузинѣ, общія большинству списковъ, внесены въ *Грузинскія лѣтописи* (стр. 104—105) впоследствии. Свѣдѣнія эти представляютъ краткій пересказъ нашего *Житія*; но если съ *Житіемъ Петра Грузина* дѣйствительно былъ бы знакомъ самъ авторъ *Грузинскихъ лѣтописей*, а не позднѣйшій ихъ редакторъ, то мы въ *Лѣтописяхъ* не имѣли бы характеристики Варазъ-Бакура, отца Петра, стоящей въ самомъ рѣзкомъ противорѣчій со свидѣтельствомъ о томъ же лицѣ автора *Житія*, выдающаго себя за ученика самого Петра Грузина. Какъ грузинскій

¹ Впрочемъ рукопись Азіатскаго Музея (Msc. Georg. № 1) *Грузинскихъ лѣтописей*, церковнымъ письмомъ, только эту вставку и содержитъ изъ *Житія Петра*; однако по этой вставкѣ Мурванъ отсылается къ Θεодосію въ качествѣ заложника двѣнадцатилѣтнимъ, какъ и по *Житію* (ср. Brosset, op. c., стр. 139, прим. 1).

(гл. 3), такъ сирійскій (стр. 5) текстъ ¹ *Житія* единогласно свидѣтельствуютъ объ отрицанномъ благочестіи Варазъ-Бакура. Первоначальная редакція *Грузинскихъ лѣтописей*, напротивъ, не знала вовсе ничего о христіанскихъ добродѣтеляхъ названнаго царя: въ армянскомъ переводѣ *Лѣтописей* читаемъ (стр. 71), что „самъ Варза-Бакаръ (sic) былъ слабъ въ вѣрѣ и недоблестенъ и не сдѣлалъ ничего достойнаго памяти“. Армянскій переводчикъ и въ этомъ мѣстѣ находится внѣ всякаго вліянія родныхъ писателей, такъ какъ о грузинскомъ именно царѣ Бакурѣ, по времени и по главной части имени отождествляемомъ съ Варазъ-Бакуромъ, армянскій историкъ V-го вѣка Корюнъ (*Համբարձում Գորգ. Վենեցիա 1884, стр. 71, примѣч. 2)* совершенно иного мнѣнія: онъ рисуетъ его, какъ искренняго радѣтеля христіанскаго просвѣщенія грузинъ. Позднѣйшая, дошедшая до насъ редакція *Грузинскихъ лѣтописей*, впрочемъ такъ же, какъ и армянскій переводъ древней редакціи, не говоритъ ничего хорошаго о Варазъ-Бакурѣ въ части, не зависящей отъ *Житія*. „Этотъ царъ Варза-Бакаръ (sic)“, по словамъ *Лѣтописей*, стр. 105, „былъ невѣрующій человекъ, ненавидѣлъ (христіанскую) религію, но онъ не осмѣливался открыто выразить передъ народомъ свою ненависть къ религіи, такъ какъ Грузія была уже обращена (въ христіанство): знать и весь грузинскій народъ были очень преданы вѣрѣ, и этотъ Варза-Бакаръ, боясь ихъ, не могъ открыто оставить вѣру, но онъ нигдѣ не построилъ церкви, а также не расширялъ уже построенной, и велъ себя во всѣхъ отношеніяхъ, какъ невѣрующій“.

Въ рукописи *Грузинскихъ лѣтописей* Румянцевскаго

¹ Страницамъ сирійскаго текста въ изданіи R. Raabe соотвѣтствуютъ въ вѣмецкомъ переводѣ тѣ же страницы, выставленныя на поляхъ.

Музея имѣется прямое указаніе на то, что свѣдѣнія о Петрѣ внесены въ *Лѣтописи* Вахтангомъ, еще царевичемъ, слѣдовательно до 1711 года: въ концѣ сообщенія о Петрѣ въ примѣчаніи имѣется молитвенное обращеніе къ Петру въ пользу царевича Вахтанга, его жены и дѣтей за то, что онъ „открылъ и издалъ въ извлеченіи *Житіе святого*“ (Brosset, *Hist. de la Géorgie*, стр. 139, прим. 1). Слѣдовательно, свѣдѣнія о Петрѣ въ *Лѣтописяхъ* являются вставкою совсѣмъ поздней. И дѣйствительно, этихъ свѣдѣній нѣтъ вовсе въ такъ называемомъ спискѣ (1636—1646 гг.) царицы Маріи, представляющемъ болѣе древнюю редакцію *Грузинскихъ лѣтописей* (Е. Такайшвили, *საბი ისტორიკული წიგნბეჭი*, Тифлисъ 1890, стр. СХІІІ, а также стр. СХVІІ—СХVІІІ). Кромѣ того, и эта вставка о Мурванѣ сдѣлана изъ краткой редакціи *Житія Петра*, входившей въ *Синаксарій*¹, и потому когда въ ней упоминается о полномъ *Житіи*, то надо подразумѣвать нашу пространную редакцію, а не дѣйствительно полную.

Свидѣтельства о Петрѣ изъ другихъ памятниковъ древне-грузинской письменности намъ не извѣстны: лишь въ старомъ грузинскомъ *Часословѣ*, напечатанномъ по повелѣнію Вахтанга въ 1710 г. въ Тифлисѣ, „св. Петръ, епископъ Майумскій“ помѣщенъ подъ 2 числомъ декабря (Пл. Иосселианъ, *Жизнеописаніе святыхъ прославляемыхъ православною Грузинскою церковію*, 1850, стр. 13), но въ доступномъ намъ печатномъ *Часословѣ* 1722 года,

¹ По переводу Броссе (стр. 137), въ этой вставкѣ рѣчь объ одномъ лишнемъ чудѣ—исцѣленіи одержимаго гнѣвомъ, но это — недоразумѣніе; тутъ въ текстѣ недостаетъ *წიგნბეჭისა*, что вмѣстѣ съ *ძველ-ღმინი მძვინვარე* будетъ означать *жестокую (язву), покрывшую лицо Иоанна*, а исцѣленіе отъ такой язвы намъ уже извѣстно изъ *Житія* (I, 24=II, 17).

военнымъ письмомъ, мы уже не находимъ памяти о немъ.

Грузиновѣды почти всѣ болѣе или менѣе касались предмета настоящей работы, такъ особенно Пл. Иоселианъ (ор. с., стр. 13—14), Броссе (ор. с., стр. 7—8, 136—139), проф. Цагарели (ор. с., стр. 33—36), но въ печати, насколько намъ извѣстно, не появлялись свѣдѣнія о двухъ редакціяхъ *Житія*, какъ это оказывается при ближайшемъ знакомствѣ съ дѣломъ; возможно, что имѣвшіе случай основательно знакомиться съ богатыми коллекціями грузинскихъ рукописей въ Тифлисѣ или въ иномъ мѣстѣ знаютъ и о существованіи третьей—полной редакціи.

Изъ трудовъ проф. Цагарели, посвященныхъ описанію грузинскихъ монастырей на Аѳонѣ и въ Св. Землѣ, можно узнать о существованіи въ указанныхъ мѣстахъ десятковъ рукописныхъ *Синаксаріевъ*, *Четей-Миней* и *Сборниковъ житій*, но не достаточно ознакомленные съ ихъ содержаніемъ, мы пока лишены возможности утверждать, съ какого времени и въ какомъ видѣ появляется въ Палестинскихъ или Аѳонскихъ грузинскихъ рукописяхъ *Житіе Петра Ивера*, и появляется ли оно въ нихъ вообще.

Доступные намъ грузинскіе списки *Житія Петра* не восходятъ ко времени ранѣе начала XVIII-го вѣка, и текстъ въ нихъ предлежитъ въ двухъ редакціяхъ: въ пространной (I) и краткой (II).

Пространная редакція не представляетъ однако ожидаемой полноты и есть сокращеніе полного *Житія*, которое, возможно, и не появлялось вовсе на грузинскомъ языкѣ. Но и эта неполная пространная редакція не предлежитъ намъ въ первоначальномъ видѣ. Изъ двухъ списковъ, представляющихъ ее, одинъ заклю-

чаетъ лишь извлеченіе, обнимающее главы 34—63 нашего изданія (стр. 27—48). Это извлеченіе, съ невѣрною отмѣткою, будто оно списано съ рукописи Императорской Академіи Наукъ, сдѣлано, по всей вѣроятности, съ цѣлью пополнить главы, недостающія краткой редакціи (II); извлеченіе это во всякомъ случаѣ не сдѣлано изъ рукописи I, а списокъ, содержащій его, есть новѣйшій, и, какъ рукопись, не представляетъ интереса. Другой списокъ (I) пространной редакціи — полонъ, но, къ сожалѣнію, обработанъ нѣкимъ протоіереемъ Павломъ, изъ записи котораго (стр. 53—54) мы приведемъ все существенное:

„Хотя я (протоіерей Павелъ) не умѣлъ писать, но у меня было большое усердіе. Одинъ Богъ знаетъ—Его же именемъ утверждаю,—сколько я перенесъ труда при писаніи этого *Житія* нашего свѣточа, святого и золотого, и не огорчайтесь, что я распространилъ его *вступленіемъ, послѣдовательностью его чудесъ* и въ концѣ хорошимъ *заключеніемъ*; я, конечно, непонятливъ и (прежде) былъ таковымъ, но (не могъ я не замѣтить, что) подлинникъ, съ котораго я списывалъ, былъ перепутанъ писцомъ, не знаю какимъ: то, чему надлежало быть раньше, слѣдовало потомъ, и не было въ немъ ни вступленія какого-либо, ни заключенія, между тѣмъ книга для церковнаго чтенія не должна быть перепутанной и въ безпорядкѣ“.

Для насъ было бы важнѣе, если бы *Житіе* дошло до насъ въ первоначальномъ, хотя и безпорядочномъ или перемѣшанномъ видѣ; но мы не можемъ не быть благодарными протоіерею Павлу за его совершенно ясныя указанія того, что онъ исправилъ, что внесено въ *Житіе* впервые имъ; это—вступленіе, заключеніе и иной порядокъ въ повѣствованіи чудесъ. Вступленіе (гл.

1, отчасти гл. 2) и заключеніе (гл. 70) выдѣляются безъ труда, порядокъ же эпизодовъ не имѣетъ столь существеннаго значенія въ вопросѣ о первоначальномъ составѣ.

Но въ нашихъ рукахъ былъ не автографъ протоіерея Павла, а позднѣйшій списокъ ¹, заготовленный для Императорской Академіи Наукъ въ 1838 году въ Тифлисѣ ученикомъ Пл. Игн. Иосселиана; къ несчастію, этотъ ученикъ не всегда понималъ, что онъ списывалъ: чтобы убѣдиться въ этомъ, достаточно указать на такой перлъ, какъ უძის ვმ. უძის (гл. 64, 21). Подобный писецъ, разумѣется, и понятія не имѣлъ о точности, которую необходимо соблюдать при списываніи такихъ памятниковъ, а Пл. Иосселианъ, очевидно, не просматривалъ списка своего ученика; и это тѣмъ прискорбнѣе, что, судя по собственноручной припискѣ Пл. Иосселиана на оборотѣ шестого съ конца листа, списокъ сдѣланъ съ „весьма древняго подлинника“.

Пробахи доступнаго намъ списка пространной редакціи отчасти исправлялись другою — краткою редакціею.

Краткая редакція (II) представляетъ извлеченіе изъ пространной, сдѣланное для *Синаксарія*, почему она и помѣчена въ началѣ календарнымъ указаніемъ — „второго декабря“, въ какой день и чтилась память этого святого. Краткую редакцію мы имѣли въ трехъ спискахъ; самый древній заключается въ рукописи (B) одно время царевича Баграта, нынѣ библіотеки Московскаго Главнаго Архива Министерства Иностранныхъ Дѣлъ (Отд. Р. № 1260): рукопись церковнымъ

¹ Рукопись библіотеки Д. И. Чубикова есть копія съ этого списка (А. Цагарели, *Сводныя о памятникахъ грузинской письменности*, т. I, вып. III, стр. 104).

письмомъ, въ два столбца, на бумагѣ in-fol., подъ заглавіемъ *ჰაბთ ცბო-ჯგუბო* заключаетъ житія святыхъ, въ первой части грузинскихъ, во второй греческихъ, и датирована 1736 годомъ по Р. Хр. *Житіе Петра* занимаетъ лл. 136а—139а, а на 229а л. находится изображеніе святого ¹, помѣщенное въ началѣ настоящаго изданія. Рукопись (А), принадлежащая Императорской Академіи Наукъ (Аз. Музей, Mss. Georg. № 38), списокъ съ рукописи царевича Баграта, сдѣланный въ Петербургѣ Симономъ Табидзе въ 1842-омъ году, содержитъ *Житіе Петра* на стр. 311—321. Третій списокъ есть новѣйшая копія (а), по всей вѣроятности, со списка Табидзе, но съ добавленіемъ записи переводчика Макара. Вопросы о разногласіи такихъ списковъ въ отношеніи содержанія, конечно, не могло быть; формальныя же различія рукописи В, полученной нами, къ сожалѣнію, по сверсткѣ 25-и главъ, собраны на стр. 79—80.

Изъ сличенія пространной редакціи и краткой явствуетъ, что послѣдняя извлечена изъ обработки протоіерея Павла, откуда перешли къ ней вступленіе и заключеніе (гл. 70), послѣднее значительно урѣзаннымъ, именно въ видѣ одной фразы 31-й главы; порядкомъ чудесъ также устанавливается указанная нами зависимость отъ обработки Павла. Нѣсколько отступленій въ изложеніи, и то не въ описаніи чудесъ, своею неумѣстностью показываютъ, что частью это дѣло случая, результатъ невниманія со стороны переписчика, частью произволь редактора; такъ глава 8-я, сокращенная въ двѣ три строки, попала въ гл. 7-ю краткой редакціи (строки

¹ Миниатюрное изображеніе святого ищется и въ грузинской рукописной *Праздничной Миней* (1746 г.) церкви въ Земо-Чалѣ около Сурама, какъ узнаю объ этомъ изъ рукописнаго труда Е. Такайшвили, *Археологическія вещи Земо-Чальской церкви*, стр. 9 и сл.

32—34); туда же попали такія же сокращенія 13-й и начала 10-й главы (II, 7, 19—26); такимъ же образомъ сведены къ двумъ строкамъ и перенесена въ 10, 5—7 одиннадцатая глава, и начало 22-й главы пространной редакціи оказывается въ гл. 14, 5—7.

Цѣлая часть, обнимающая 34—60 главы пространной редакціи, опущена въ синаксарномъ извлеченіи, и лишь кое-какіе намеки на тѣ или другіе эпизоды сохранены въ одной главѣ 23-й; кромѣ того, въ синаксарномъ извлеченіи не осталось никакихъ слѣдовъ отъ главъ 15, 17, 25 и 26, опущена часть главы 16-й, 15—20 и сохранились (въ гл. 18) лишь нѣсколько строкъ отъ гл. 28, 1—4. У того, что сохранено на своемъ мѣстѣ, до седьмой главы номера соответствующихъ главъ тождественны съ пространною редакціею, а затѣмъ слѣдующее соответствіе:

Пространная.	Краткая.	Пространная.	Краткая.
9	= 8	30	= 20
12 + 14	= 10	31 + 32	= 21
16	= 11	33	= 22
18	= 12	61	= 24
19	= 13	62 + 63	= 25
20	= 14	64	= 26
22	= 15	65	= 27
23 + 24	= 17	66	= 28
27	= 18	67	= 29
29	= 19	68	= 30

Въ краткой редакціи находимъ указаніе на пространную въ слѣдующихъ строкахъ (II, 29): „мы не пожелали писать тутъ подробно, чтобы не вносить сюда слишкомъ много писанія, также чтобы не показались мы незаслуживающими довѣрія, но если угодно кому-либо узнать (исторію Петра) доподлинно, пусть читаетъ

„*Житіе* его и такимъ образомъ найдетъ удовлетвореніе“. Памятникъ, къ которому отсылаетъ авторъ синаксарнаго извлеченія, не есть неизвѣстное намъ полное *Житіе*, а наша пространная редакція, и та, какъ мы видѣли, въ обработкѣ протоіерея Павла.

Чрезмѣрная краткость синаксарнаго извлеченія не измѣняетъ однако въ общемъ смысла тѣхъ или другихъ фразъ, развѣ въ одномъ случаѣ: такъ по синаксарному извлеченію голосъ, слышанный изъ столпа свѣта, говорилъ: „кто послѣдуетъ за мною, тотъ не будетъ идти во мракъ“ (ср. I, 14, 9—12). Съ другой стороны есть и такіе случаи, въ которыхъ изложеніе синаксарнаго извлеченія полнѣе: такіа разночтенія внесены нами въ переводъ, но заключены въ прямые скобки. Если не всегда, то порою подобныя разночтенія, по всей вѣроятности, восходятъ къ пространной редакціи, которая, слѣдовательно, предлежала автору синаксарнаго извлеченія въ иномъ и, безспорно, лучшемъ спискѣ, чѣмъ доступная намъ ученическая копія. На особенность того списка указываетъ и отличный, болѣе архаичный мѣстами, выборъ словъ, такъ ზოგვი (II, 7, 25) вм. საზრდელი (I, 10, 3), უკიდუელი (II, 7, 28) вм. კვირიკე (I, 7, 18).

По всей вѣроятности, благодаря священнику Павлу находимъ двойственность конструкции во фразѣ ზამეტო უნათებ ექლაგა и т. д. (I, 3, 9 = II, 3, 9). Мы уничтожили эту двойственность, замѣнивъ ექლაგა формою იქლაგა, но во всѣхъ спискахъ имѣется первая форма, при которой логическое подлежащее должно было стоять въ дат. падежѣ — მოციქულისა ანდრეასა, а не въ род. съ предлогомъ — მოციქულისა ანდრეასა მიერ, какъ это оказывается въ обоихъ грузинскихъ изводахъ *Жи-*

тія. Эта непослѣдовательность конструкціи можетъ быть объяснена тѣмъ, что упоминаніе объ апостолѣ Андрѣ¹ и о св. Нинѣ, или объ одномъ изъ нихъ внесено въ *Житіе* впослѣдствіи, и внесено неумѣло.

Житіе Петра, найденное прот. Павломъ не въ порядкѣ и имъ же обработанное (I), изъ этой обработки въ видѣ извлеченія (II) вошедшее въ *Синаксарій* и на основаніи синаксарнаго извлеченія использованное позднѣйшими редакторами *Грузинскихъ лѣтописей*, было переведено на грузинскій языкъ съ сирійскаго. Съ обстоятельствами этого дѣла насъ знакомить слѣдующая запись переводчика (текстъ, стр. 52—53): „Сіе *Житіе святого и блаженнаго отца нашего Петра Грузина* было написано Захарією, благословеннымъ и вождедѣннымъ ученикомъ святого, по сирійски, такъ какъ, оказывается, онъ былъ отличнымъ знатокомъ сирійскаго языка; кромѣ того, сирійцевъ много въ Палестинѣ, и они сильны тамъ, особенно въ городѣ Майумѣ, гдѣ архіерействовалъ святой Петръ. А я, убогій священникъ Макарь, перевелъ (*Житіе*) съ сирійскаго языка на грузинскій, такъ какъ вашею милостью я такъ же отлично зналъ сирійскій языкъ“...

Гдѣ и когда переводилъ Макарь, неизвѣстно. По ороографіи текста нельзя судить, такъ какъ онъ намъ

¹ На основаніи этого мѣста *Житія* Броссе (ор. с., I, стр. 60, прим. 5) думалъ, что исторія посѣщенія Грузіи Андреемъ была написана на *грузинскомъ языкѣ* «par un certain Nikita, homme de Dieu et très philosophe». Но въ *Житіи* апостола, издавномъ М. П. Сабининымъ въ სჯიზო-ველო სძმოთსე, мы имѣемъ (стр. 30) прямое указаніе на то, что Андрей изъ «Трапезунда, въ Мингреліи», вступилъ въ Грузію, гдѣ пробылъ долго и многихъ обратилъ въ христіанство. Житіе св. Андрея подъ заглавіемъ *Хожденія и проповіди святого апостола Андрея* значится въ числѣ переводовъ съ греческаго Евѣмїа Святоторца (А. Цагарели, *Сѣднія* и пр., вып. I, стр. 58, № 40).

доступенъ въ позднѣйшихъ плохихъ спискахъ; судя же по языку, если и въ немъ не имѣемъ подновленій, переводъ не относится къ особенно древней порѣ грузинской литературы и возможно, что сдѣланъ въ XIII—XIV вѣкахъ, если не позже. Достаточно указать на присутствіе въ текстѣ слова *საბაღი* *садовникъ* (I, 54, 1—2, 5, 11, 13, 20 и 23), произведеннаго отъ персидскаго *باستان*: этого ново-персидскаго слова не ожидали бы мы и въ памятникъ древне-грузинской свѣтской литературы, представляющей по существу сколокъ съ персидской.

Что касается Захаріи, автора *Житіи*, то мы отъ него также имѣемъ запись, уже переведенную нами (гл. 69): онъ называетъ себя ученикомъ и очевидцемъ дѣятельности святого Петра. Имя автора повторяется еще въ гл. 38, гдѣ святой обращается къ нему со словами: „сынъ (мой) Захарія“; то, что авторъ-очевидецъ, ясно и изъ гл. 2-й и 26-й.

Но каково отношеніе грузинскаго текста *Житія* къ сирійскому, сравнительно недавно появившемуся въ печати въ книгѣ подъ заглавіемъ *Petrus der Iberer. Ein Characterbild zur Kirchen—und Sittengeschichte des fünften Jahrhunderts. Syrische Uebersetzung einer um das Jahr 500 verfassten griechischen Biographie herausgegeben und übersetzt*¹ von Richard Raabe, Leipzig 1895 г.? Для этого до сличенія грузинскаго текста съ сирійскимъ намъ необходимо познакомиться со взглядомъ Р. Раабе (Einleitung, стр. 9—11) на изданный имъ памятникъ.

¹ Какъ изданіе, такъ переводъ съ примѣчаніями сдѣланы нѣмецкимъ сировѣдомъ съ большимъ умѣніемъ, заслужившимъ весьма сочувственнаго отзыва проф. Duval'а на страницахъ Журнала французскаго Азіатскаго Общества (1895, т. VI, стр. 218—220). Ссылки наши относятся одновременно и къ переводу, какъ сказано выше (стр. XII), но мы опираемся всегда непосредственно на сирійскій текстъ, съ котораго и переводимъ.

Р. Раабе, не подозревая о существовании грузинскаго текста *Житія*, пользуется сирійскими рукописями, Берлинскою и Лондонскою, изъ которыхъ первая, наиболѣе древняя, датирована 741-мъ годомъ по Р. Хр. Отвѣтъ на вопросъ, кто былъ авторъ памятника, неизвѣстный уже во время Евагрія (536—593), Р. Раабе начинаетъ съ отзыва Wright'a, что памятникъ „написанъ ученикомъ (Петра), имя котораго однако неизвѣстно“. Р. Раабе заключаетъ, что писатель, по всей видимости, очевидецъ послѣднихъ дней жизни Ивера, хотя и тогда еще не былъ онъ членомъ братіи, что памятникъ, несомнѣнно, написанъ въ Майумѣ и, быть можетъ, для чтенія, положеннаго въ день, посвящавшійся памяти святого въ его монастырѣ, и что относительно времени составленія нельзя сказать ничего опредѣленнаго, но, по всей вѣроятности, онъ составленъ въ самомъ концѣ V или въ началѣ VI-го вѣка.

Къ осторожно высказанному взгляду Р. Раабе прибавимъ одно замѣчаніе касательно времени безыменнаго писателя.

Авторъ сирійскаго текста, изданнаго Р. Раабе, не выставляетъ вовсе того, что онъ безусловно очевидецъ рассказываемыхъ событій изъ жизни Петра, и въ то же время признаетъ существованіе рассказовъ такихъ очевидцевъ; едва-ли есть необходимость иначе понять слѣдующее мѣсто, трактующее о чудесахъ Петра въ Египтѣ (стр. 71, 17—20): „не дѣло нашего безсилія описывать во всемъ объемѣ, какія затѣмъ великія чудеса и знаменія творилъ тамъ (Петръ) по божественной благодати и силѣ, присущимъ ему, и сколько исцѣленій, и сколько подвиговъ (сотворилъ онъ): потому упомянемъ мы объ одномъ или двухъ (случаяхъ) и предоставимъ остальные передавать и рассказывать тѣмъ, ко-

торымъ было дано въ удѣлъ (буквально: которые достигли) испытать (все это) и видѣть своими глазами“.

Только что приведенныя слова, не споримъ, могутъ быть отнесены не къ какому-либо автору древняго *Житія*, а ко всѣмъ вообще современникамъ Петра, имѣвшимъ возможность хотя бы устно передавать о подвигахъ святого. Но нельзя того же сказать про слѣдующія строки въ томъ же печатномъ сирійскомъ текстѣ (стр. 83, 9—13; ср. переводъ, стр. 83).

„Въ слѣдующемъ за этимъ я стараюсь передать малое отъ многого, хотя робѣетъ слово и не хватаетъ его для разсказа, — (передать) то, что лично видѣть или непосредственно испытать удостоился *тотъ, кто это пишетъ*, или что онъ слышалъ изъ устъ самого святого, правдолюбиваго и чуждаго лжи“.

Когда послѣ этого разсказчикъ повѣствуетъ въ первомъ лицѣ, то мы не имѣемъ основанія въ этомъ первомъ лицѣ видѣть непременно Анонима: Анонимъ, повидимому, самъ предупреждаетъ, что въ дальнѣйшемъ онъ повѣствуетъ не какъ очевидецъ, а устами очевидца, служившаго ему источникомъ, устами того „пишущаго“, кто это видѣлъ и кто слышалъ.

Судя по предпосланнымъ свѣдѣніямъ, сирійскій текстъ Анонима, разумѣется, не можетъ быть подлинникомъ грузинскаго перевода, но это, конечно, не исключаетъ возможности, чтобы у нихъ было много общаго. И, дѣйствительно, минуя объемъ, сходство на первый взглядъ такое разительное, что впору принять грузинскій текстъ за извлеченіе изъ сирійскаго *Житія* Анонима. Указывать на сходства излишне; напротивъ, мы отмѣтимъ разногласія, и то тѣ, которыя дѣлаютъ невѣроятною зависимость нашего грузинскаго перевода отъ издавнаго Р. Раабе сирійскаго текста.

Есть и такія разногласія, которыя пока не могутъ быть приняты во вниманіе; такъ въ послѣдовательности событій грузинскій текстъ расходится порою съ сирійскимъ, но мы знаемъ, что въ доступномъ намъ грузинскомъ текстѣ порядокъ былъ установленъ „исправителемъ“ протоіереемъ Павломъ (стр. XV).

Затѣмъ, вопроса о религіозныхъ воззрѣніяхъ Петра редакторъ или переводчикъ грузинскаго *Житія* хотя не обходитъ, но, повидимому, ослабляетъ его; самъ безусловно православный (см. гл. 34, 35), онъ довольствуется тѣмъ, что Петра причисляетъ къ православнымъ халкедонитамъ, излагаетъ въ такомъ освѣщеніи событія (см. гл. 37), касавшіяся святого и неподдавшіяся замолчанію, но въ остальномъ фактическихъ подробностей въ подтвержденіе такой дѣятельности святого онъ не приводитъ. Онъ не приводитъ вообще фактовъ изъ жизни Петра, которые вполне ясно опредѣляли бы отношеніе Майумскаго епископа къ этому жгучему въ его время вопросу. Одно видѣніе (гл. 36) касается противниковъ Халкедонскаго собора, и оно въ грузинскомъ переводѣ получаетъ странное назначеніе уяснить Петру правоту халкедонитовъ; какъ будто редакторъ грузинскаго текста самъ допускаетъ колебаніе Петра въ этомъ отношеніи. Словомъ, отсутствіе въ грузинскомъ *Житіи Петра* фактовъ, изображающихъ его дѣятельнымъ участникомъ въ движеніяхъ изъ-за Халкедонскаго собора, могутъ объяснять тѣмъ, что въ сирійскомъ текстѣ, оригиналѣ грузинскаго, эта сторона дѣятельности Петра была разработана въ духѣ, непріязненнымъ православію.

Съ другой стороны можно объяснять тенденціозностью грузинскаго православнаго переводчика и то обстоятельство, что рукоположеніе Петра и Іоанна во свя-

щенники совершается іерусалимскимъ патріархомъ Анастасіемъ (I, 21), чему между прочимъ противорѣчатъ хронологическія данныя (см. ниже стр. XXXVI), тогда какъ у монофизита Анонима (стр. 50—51) это событіе въ жизни святого излагается совершенно иначе.

Въ общемъ нельзя оспаривать того, что грузинскій переводчикъ, повидимому, счелъ за лучшее при переводѣ ограничиться назидательными и чудоописательными частями *Житія*, минуя главы богословскаго и полемическаго характера.

И, дѣйствительно, при сличеніи грузинскаго *Житія* съ сирійскимъ въ первомъ недосчитываемся преимущественно частей, въ которыхъ пространно излагается гоненіе, воздвигнутое противъ отвергавшихъ Халкедонскій соборъ и въ частности противъ Петра. Но нужно-ли предполагать непременно, что роль Петра въ противохалкедонскихъ движеніяхъ въ сирійскомъ оригиналѣ грузинскаго перевода была изображена столь же въ противоположномъ духѣ и такъ же пространно, какъ въ сирійскомъ текстѣ, изданномъ Р. Раабе?

Единственные доводы въ пользу такого предположенія представляетъ—во первыхъ *argumentum e silentio*, такъ какъ въ грузинскомъ переводѣ, можно предполагать, замолчаны подробности этого дѣла, и затѣмъ заподозрѣваніе православнаго переводчика въ тенденціозности; но построеніе на такихъ доводахъ нельзя не признать рискованнымъ.

Наконецъ, въ сирійскомъ *Житіи*, изданномъ Р. Раабе, должны быть различаемы части существенныя и побочныя. Существенными надо считать части, посвященныя непосредственно личности и жизни Петра; всѣ же вводные рассказы, иногда весьма обстоятельные и для насъ любопытные, о другихъ святыхъ и о святыняхъ Па-

лестины, имѣютъ и въ самомъ сирійскомъ текстѣ второстепенное значеніе, а грузинскому переводчику, интересовавшемуся лишь Петромъ, какъ лицомъ грузинскаго происхожденія, они могли казаться лишними подробностями, если даже допустимъ, что они дѣйствительно были въ его сирійскомъ оригиналѣ.

Но оказывается ли сирійскій текстъ *Житія*, изданный Р. Раабе, въ существенныхъ частяхъ двойникомъ обнародуемаго нами грузинскаго текста (I), если исключить главы, такъ или иначе относящіяся къ Халкедонскому собору и къ участію Петра въ этомъ дѣлѣ, равно какъ главы, посвященныя другимъ побочнымъ лицамъ и предметамъ? Нисколько. И въ оставшейся части грузинскій и сирійскій тексты далеко не вполне покрываютъ другъ друга. Нельзя, конечно, имѣть въ виду сравнительной краткости изложенія ¹ въ грузинскомъ текстѣ: это—понятно, разъ въ грузинскомъ текстѣ мы не имѣемъ полной редакціи. На лицо имѣются болѣе важныя разногласія. Мы, разумѣется, ограничимся указаніемъ самыхъ характерныхъ случаевъ несогласія.

Раньше всего вниманія заслуживаетъ то, что сирійскій подлинникъ грузинскаго перевода излагался, судя по грузинскому тексту, цѣликомъ отъ перваго лица, начиная съ пребыванія царевича Мурвана въ Царьградѣ: „мы находились въ Константинополѣ“ (I, 13), „мы сѣли въ лодку и мы пустились въ путь“ (I, 14, 7), „мы переѣхали и мы вышли на берегъ“ (I, 15, 1—2) и т. д. Эта особенность сохранена и Павловою обработкою пространной грузинской редакціи, съ понятною

¹ Сокращеніе могло коснуться и цитатъ изъ *св. Писанія*, и въ такомъ случаѣ подъ словомъ апостола (23, 11=перев. 23, 10—11) надо подразумѣвать *Къ Евр.* 13, 7, на что ссылается и Анонимъ въ началѣ сирійскаго *Житія* (стр. 3).

кое-гдѣ непослѣдовательностью (I, 16, прим.). Въ сирійскомъ *Житіи*, произведеніи Анонима, авторъ не сопутствуетъ вовсе Петру; онъ рассказчикъ того, что онъ слышалъ или, быть можетъ, читалъ; и если рассказъ ведется въ первомъ лицѣ, то это значительно позже, при томъ и тогда въ первомъ лицѣ, какъ мы видѣли (стр. XXII—XXIII), нѣтъ основанія признавать непременно Анонима.

Рассказъ объ арестѣ бѣглецовъ, царевича Мурвана и евнуха, имѣется и въ грузинскомъ изводѣ *Житія* (I, 16), и въ сирійскомъ (стр. 25—26), но у Анонима рѣчи нѣтъ о землетрясеніи, и видѣніе угрожаетъ лишь дому правителя, а не всему городу.

Исцѣленіе глухого Іліи въ грузинскомъ совершается отъ приложенія къ ушамъ омофора Петра (I, 49), а у Анонима прикосновеніемъ рукъ святого, и при томъ съ иными совершенно подробностями (сир., стр. 97).

На' дачѣ того же Іліи случилось чудо съ уловомъ рыбъ, описываемое и въ грузинскомъ (I, 50), и въ сирійскомъ (стр. 98) изводѣ, но въ совершенно иномъ видѣ.

Къ разсказу о благословленіи Петромъ садовъ (сир., стр. 101) въ грузинскомъ соотвѣтствуетъ то, какъ святой даетъ благословленіе (елей) для того, чтобы окропать виноградники, пораженные червями (I, 51), но по подробностямъ это два различныя случая.

Кромѣ того, ниже, по поводу разсказа о томъ, какъ святыхъ Петра и Исаію приглашалъ императоръ Зенонъ, мы увидимъ (стр. XXXIV), что грузинскій изводъ за одно съ сообщеніемъ о томъ же предметѣ риторы Захаріи восходятъ къ редакціи *Житія*, отличной отъ изданной Рихардомъ Раабе.

Вообще, авторъ подлинника, къ которому восходитъ грузинскій переводъ, судя по всему, былъ человѣкъ

простой, безыскусственный, но съ глубокою вѣрою, и въ своемъ писаніи не изощрялся, чтобы придать разсказамъ о чудесахъ болѣе правдоподобную съ человѣческой точки зрѣнія форму.

Въ сирійскомъ текстѣ Анонима не находимъ вовсе соотвѣтствія къ главѣ 38-й грузинскаго извода.

Миссіонерская дѣятельность Петра среди идолопоклонниковъ, составляющая одну изъ основныхъ моментовъ въ жизни святого по грузинскимъ изводамъ (I, 42, 44 и 47, II, 23), въ сирійскомъ подлинникѣ должна была подлежать еще въ болѣе подробной версіи¹, между тѣмъ въ сирійскомъ текстѣ эта дѣятельность замолчана, а въ одномъ мѣстѣ обращеніе идолопоклонниковъ (I, 47) передается (сир., стр. 90) такъ, какъ будто это христіане присоединились къ правой вѣрѣ. исповѣдуемой авторомъ—монофизитомъ.

Имена собственные въ грузинскомъ текстѣ большею частью опущены; но тѣ, которыя сохранены, не всегда являются воспроизведеніемъ того, что имѣемъ въ сирійскомъ текстѣ, изданномъ Р. Раабе. Во первыхъ, имя самого Петра въ міру по сирійскому тексту Р. Раабе (стр. 4) звучитъ «Набарнуг-іос», по грузинскому же тексту—«Мурван-ос». Мы не имѣемъ основанія предполагать, что грузинскій переводчикъ неизвѣстное грузинамъ имя «Набарнуг-іос» замѣнилъ извѣстнымъ «Мурван-ос»²: о царевичѣ съ этимъ именемъ грузинскіе

¹ Майума—являлась долго оплотомъ язычества въ Палестинѣ; лишь на рубежѣ IV—V вѣковъ, при епископѣ Порфиріи, была сломлена языческая гордыня въ этомъ городѣ, но нѣтъ основанія предполагать, что язычество въ эту же пору совершенно исчезло (ср. Stark, *Gaza und die Philistische Küste*, Jena 1882, стр. 611 и сл., И. Помяловскій, *Житіе и подвизаніе Порфирія епископа Газскаго* (Палестинскій патерикъ вып. V. СПб. 1895) и *Путникъ Антонина изъ Плаценціи* (Православный Палестинскій Сборникъ, т. XIII, вып. III, стр. 91—93 и pass.).

² Въ спискѣ I имя это писано «Морванос», но это зависитъ, по всей

памятники знаютъ только то, что извлечено изъ нашего *Житія*. Но нельзя не признать, что Мурванось, собственно Мурванъ¹, такъ какъ «ос» есть греческое окончаніе *ος*, носитьъ вполне характеръ грузинскихъ именъ, что трудно сказать про «Набарнуг-іос»: грузинскія имена того времени, мы имѣемъ въ виду имена царей и знати, если не всё, то въ значительномъ большинствѣ — иранскаго происхожденія и общи съ персидскими и армянскими именами; таковы даже по сирійскому тексту Анонима (стр. 4) имена родныхъ св. Петра. Съ другой стороны имя «Мурваніос», написанное сирійскимъ письмомъ, благодаря сходству въ начертаніяхъ легко было видоизмѣнить въ «Набарнугіос» тому, кто списывалъ это во всякомъ случаѣ чуждое для сирійца имя.

Другое имя — это названіе дачи Иліи — въ грузинскомъ текстѣ гласитъ Атомоконъ или Атмоконъ (49, 2), а въ сирійскомъ Беѡ-тафша (стр. 98). Возможно, что въ грузинскомъ текстѣ слово пострадало подъ перомъ переписчиковъ, быть можетъ въ немъ имѣемъ греческое имя, составное съ *χωμῆ село*, но характеръ грузинскаго письма не позволяетъ допускать слишкомъ большія измѣненія такого рода въ словѣ, и во всякомъ случаѣ грузинскую форму географическаго названія надо признать въ корнѣ отличною отъ того имени, которое мы находимъ въ печатномъ сирійскомъ текстѣ.

Египетскій отшельникъ, отъ котораго явился къ Петру братъ Аѡанасій, въ сирійскомъ текстѣ названъ отцомъ Саною (стр. 129, 20), а въ грузинскомъ переводѣ это — отецъ Зенонъ Скитскій.

вѣроятности, отъ способа транскрипціи звука у въ церковномъ грузинскомъ двумя буквами, какъ въ греческомъ *ου*, причемъ случаются пропуски о.

¹ Ср. Мирванъ, Мпреанъ = Миріапъ, Мнбранъ.

Нельзя не сожалѣть, что даже сравнительно поздняя Павлова обработка пространной грузинской редакціи, составляющей сокращеніе полной, намъ была доступна въ такомъ новомъ и неисправномъ спискѣ, какъ рукопись I. Переписчику ея, ученику Пл. Иосселиана, предлежалъ, по всей вѣроятности, не автографъ Павла, хотя, судя по замѣчанію грузиновѣда, рукопись была «весьма древняя». Во всякомъ случаѣ, за время, истекшее по исправленіи *Житія* протоіереемъ Павломъ, въ текстѣ успѣли произойти болѣе или менѣе значительныя измѣненія, констатировать которыя, какъ было сказано, позволяетъ синаксарное извлеченіе, относящееся къ порѣ сравнительно лучшаго состоянія пространной редакціи, въ Павловой обработкѣ; въ послѣдней между прочимъ встрѣча, устроенная греческимъ императоромъ царевичу Мурвану, передается кратче (гл. 7, 1—3), чѣмъ въ синаксарномъ извлеченіи, гдѣ читаемъ (гл. 7, 1—7): «когда (царевичъ со своими людьми) достигли (Константинополя), и царь Θεодосій узналъ (о прибытіи), то онъ принялъ царевича въ царскій дворецъ, (встрѣтивъ его съ) многочисленною свитою, и съ перваго же вида царь Θεодосій и супруга его Евдокія со всѣмъ дворомъ привѣтствовали его съ радушіемъ, любовью и поцѣлуями, точно сына, дарованнаго имъ Богомъ». Въ данномъ случаѣ фраза эта для насъ интересна словомъ *მლევანი* mlevan-i (гл. 7, 2)—словомъ сирійскимъ¹, въ

¹ Въ грузинской *Библіи* мы это слово имѣемъ у Іерем. 51, 19, какъ указываютъ на это въ своихъ словаряхъ С. Орбелианъ и Д. І. Чубиновъ, но въ толкованіи его лексикографы расходятся: по С. Орбелиану, оно означаетъ того, кто въ этомъ же мірѣ получилъ убѣдительныя доказательства благоволенія свыше или кто убоготворенъ царями; Д. І. Чубиновъ (1840) переводитъ его словомъ *довольный*, очевидно, сокращая нѣсколько ухищренное объясненіе С. Орбелиана, и въ тоже время даетъ собственное толкованіе: *таковой*. Послѣднее толкованіе основано на чтеніи позднѣй-

грузинскихъ памятникахъ видимо рѣдкимъ, позднѣйшимъ грузинамъ непонятнымъ, но въ приведенной фразѣ употребленнымъ совершенно умѣстно и вѣрно въ смыслѣ *спутника*, во множественномъ числѣ *свиты*: появленіе этого слова въ грузинскомъ *Житіи Петра* можно объяснить тѣмъ, что въ сирійскомъ оригиналѣ грузинскаго перевода стояло тоже самое сирійское слово *mləvənā* *спутникъ*, а въ такомъ случаѣ изданный Рихардомъ Раабе текстъ опять таки не есть тотъ подлинникъ, который подлежалъ грузинскому переводчику Макару.

Но имѣется еще болѣе существенное возраженіе противъ зависимости грузинскаго текста *Житія* отъ сирійскаго текста, изданнаго Р. Раабе. Это—слѣдующее: въ грузинскомъ текстѣ авторъ Захарія по поводу святого Исаи называетъ (гл. 53, 27—29) особо составленное имъ же *Житіе* этого отца, къ которому и отсылаются интересующіеся, а въ сирійскомъ текстѣ, изданномъ Р. Раабе, авторъ, отводящій значительно больше мѣста тому же святому, упоминаетъ о многихъ чужихъ проповѣдяхъ и повѣстяхъ, посвященныхъ Исаи, но себѣ изъ такихъ трудовъ не приписываетъ ничего (стр. 102); напротивъ, себя онъ признаетъ слишкомъ слабымъ для составленія должнаго жизнеописанія Исаи и слишкомъ далекимъ отъ него, почему ему приходится пользоваться сочиненіями тѣхъ, которые были непосредственными свидѣтелями благодати, пребывавшей на Исаи (ор. с., тамъ же).

Изъ всего предпосланнаго явствуетъ, что сирійскій

шаго исправленнаго текста грузинской *Библіи*. — Такого значенія, какъ *mləvənā*, не имѣетъ для насъ въ данномъ случаѣ другое слово *luskma* (II, 29), происхожденія греческаго *ὑποσώχομαι*, но грузинскимъ языкомъ усвоенное изъ сирійскаго *glūskmā* и нынѣ обычное въ грузинскомъ.

текстъ *Житія Петра*, принадлежащій Анониму, не есть подлинникъ изданнаго нами грузинскаго текста, и, слѣдовательно, на сирійскомъ языкѣ существовало и, быть можетъ, гдѣ-либо и нынѣ имѣется другое *Житіе Петра*, составленное современникомъ святого и авторомъ *Житія Исаи*, носившимъ имя Захаріи.

О существованіи другого *Житія Петра Ивера* на сирійскомъ языкѣ говорятъ и сирійскіе источники.

Въ берлинской рукописи *Житія Петра*, изданнаго Р. Раабе, по поводу рукоположенія Тимофея Элуря на полѣ сдѣлана помѣтка по сирійски (R. Raabe, стр. 66, Einleit., стр. 7—8): „въ другой повѣсти, составленной касательно блаженнаго Петра, какъ мы нашли, сказано, что Тимофея рукоположили три епископа“. Р. Раабе справедливо замѣчаетъ, что глоссаторъ не могъ *повѣстью о блаженномъ Петрѣ* назвать *Церковную исторію* Захаріи, гдѣ дѣйствительно сообщается то же самое (см. выше стр. VII).

Затѣмъ, въ сирійскомъ текстѣ *Житія Севера Антиохійскаго* (рп. Берлинской королевской библіотеки, № 321 der Sachau'schen Sammlung, л. 127а, по R. Raabe, Einl., стр. 7) авторъ Захарія даетъ слѣдующее чрезвычайно интересное указаніе:

„Я описалъ добродѣтели богоносныхъ людей — Петра Ивера и великаго подвижника Исаи, египтянина, такъ какъ оба эти мужа, живя въ Палестинѣ, стяжали великую славу среди всѣхъ христіанъ“.

Повидимому, въ этомъ Захаріи, написавшимъ между прочимъ *Житія Петра* и *Исаи*, мы имѣемъ автора сирійскаго текста, переведеннаго священникомъ Макаромъ на грузинскій языкъ, такъ какъ и онъ носилъ имя Захаріи, и онъ былъ авторъ *Житій Петра* и *Исаи*. Противъ этой видимости стоитъ то, что по сирійскимъ

источникамъ (R. Raabe, Einl., стр. 8), Захарія не былъ ученикомъ Петра, всюду сопровождавшимъ его, и былъ изъ приморскаго мѣстечка Газы, т. е. Майумы.

Но когда монахъ говоритъ, что онъ изъ Майумы, это можетъ означать не то, что онъ происходитъ отсюда, а то, что принадлежитъ къ Майумской братіи или постриженъ въ Майумскомъ монастырѣ: Захарія грузинъ, ученикъ Петра, также могъ сказать въ этомъ смыслѣ, что онъ—майумецъ. Другой фактъ, именно то, что вѣсть о смерти Петра захватила Захарію Майумскаго вдали отъ святого, можетъ указывать лишь на временную разлуку этого лица съ Петромъ въ данный моментъ. Мы даемъ всѣ эти объясненія лишь какъ возможности, такъ какъ въ нашихъ рукахъ нѣтъ грузинскаго перевода *Житія* въ первоначальномъ видѣ, и возможно, что нѣкоторыя подробности объ авторѣ Захаріи впервые внесены позднѣйшимъ исправителемъ—прот. Павломъ, или еще раньше авторъ искомаго сирійскаго подлинника былъ обращенъ въ грузина самимъ переводчикомъ.

Многое стало бы яснымъ, еслибы мы имѣли въ рукахъ сирійскій текстъ *Житія Петра*, составленнаго Захаріею Майумскимъ. Р. Раабе предполагаетъ (Einl., стр. 8), что извлеченія изъ него имѣемъ въ *Церковной исторіи* Захаріи, такъ какъ они заключаютъ свѣдѣнія мѣстами несогласныя съ *Житіемъ* Анонима. Если это даже такъ, то мы не выигрываемъ почти ничего, такъ какъ въ *Церковной исторіи* свѣдѣнія о Петрѣ или касаются подробностей, совсѣмъ опущенныхъ грузинскимъ переводчикомъ, по крайней мѣрѣ въ доступной намъ грузинской редакціи, или даетъ сухой перечень событий, имѣющихся безразлично и въ сирійскомъ *Житіи* Анонима, и въ грузинскомъ—Захаріи.

Лишь относительно одного эпизода — приглашенія императоромъ Зенономъ святыхъ мужей Петра и Исаи — у насъ есть возможность утверждать, что грузинскій изводъ (гл. 53) съ повѣствованіемъ Захаріи (см. выше стр. VII—VIII) представляютъ одну редакцію, съ небольшими уклоненіями¹ въ мелочахъ, а Анонимъ передаетъ то же самое въ иной редакціи (стр. 103—104).

Р. Раабе кромѣ того предполагаетъ (стр. 7), что Захарія недошедшаго до насъ *Житія Петра*, о которомъ узнаемъ изъ приведенныхъ выше строкъ *Житія Севера Антіохійскаго*, есть извѣстный уже намъ греческій писатель, авторъ *Церковной исторіи*, и, слѣдовательно, написанное имъ *Житіе Петра* на сирійскомъ языкѣ могло явиться лишь въ качествѣ перевода. Это еще болѣе удалило бы насъ отъ Захаріи, автора того сирійскаго *Житія Петра*, которое предлежитъ намъ въ сокращенномъ грузинскомъ переводѣ. Однако главнымъ доводомъ въ пользу мнѣнія Р. Раабе о неизвѣстномъ Захаріи, авторѣ *Житія Петра*, является то, что извлеченія, имѣющіяся въ сирійской компиляціи *Церковной исторіи* ритора Захаріи, *по всей вѣроятности*, взяты изъ этого *Житія Петра*, но этого слишкомъ мало.

Болѣе важно, что отъ ритора Захаріи сохранилось *Житіе Исаи* (Land, *Anecdota syriaca*, III, стр. 349—356), но что этотъ Захарія есть „схоластикъ, авторъ *Церковной исторіи*“, узнаемъ лишь изъ чужой рукописной приписки (ор. с., стр. 347, ср. замѣчаніе Land'а, стр. XXIII).

Конечно, пока нѣтъ возможности привести убѣдительные доводы въ подтвержденіе того, что Захарія,

¹ Эти уклоненія объясняются тѣмъ, что ни въ грузинскомъ изводѣ, ни у Митиленскаго ритора мы не имѣемъ подлиннаго текста *Житія*, составленнаго Захаріею, ученикомъ Петра.

авторъ сирійскаго *Житія*, былъ грузинъ, какъ это явствуетъ изъ грузинскаго перевода, и вообще вопросъ этотъ пока преждевремененъ. Не лишено однако нѣкотораго значенія слѣдующее обстоятельство: въ сирійскомъ текстѣ Анонима (стр. 4—5) греческому мужскому окончанію α въ мужскихъ именахъ и греческому женскому окончанію α въ женскихъ именахъ предшествуетъ гласный звукъ i , такъ Набарнугі-ось, (собственно Мурвані-ось, см. выше стр. XVII—XIX), Бусмарі-ось, Бакурі-ось, Парсмані-ось, Бакурдукті-а, Дукті-а, Осдукті-а. Въ этомъ i нельзя не признать грузинскаго окончанія им. падежа; слѣдовательно, транскрибировавшій впервые эти имена хорошо былъ знакомъ съ ихъ грузинскими формами, и такимъ можно признать скорѣе грузина Захарію, чѣмъ анонимнаго грека.

По грузинскому изводу *Житія Петра*, Захарія авторъ сирійскаго подлинника, былъ ученикъ святого Петра; среди братіи, окружавшей Палестинскаго подвижника и учителя, дѣйствительно, находимъ монаха, носившаго это имя: о немъ знаетъ и Анонимъ, авторъ *Житія*, изданнаго Р. Раабе.

Въ числѣ учениковъ Петра Анонимъ называетъ любимца отца Іоанна, наслѣдовавшаго ему, и сокелейниковъ, съ Захарією на первомъ мѣстѣ (текстъ, стр. 134, 2—4). По словамъ того же автора (текстъ, стр. 124, 15—17) этотъ сокелейникъ — „одинъ изъ братьи, по имени Захарія“ — первый рѣшился сообщить святому Иверу скорбную вѣсть о смерти святого Исаіи; очевидно, существовала особенная близость между Захарією и Петромъ, а если все же не онъ наслѣдовалъ святому, то не указываетъ ли этотъ фактъ на то, что онъ въ Майумѣ былъ человѣкъ пришлый, иноземнаго происхожденія?

Анонимъ, повидимому, былъ знакомъ съ Захарією

лично или по *Житію Петра*, составленному имъ, и такъ или иначе этотъ Захарія могъ служить ему источникомъ. Отъ очевидца, болѣе того — отъ лица, непосредственно испытывшаго на себѣ пророческую прозорливость святого Петра, можетъ исходить рассказъ о томъ, какъ Майумскій епископъ велѣлъ молчать одному изъ служившихъ съ нимъ, когда тотъ мысленно задалъ себѣ вопросъ, почему при совершеніи Таинства святой отецъ досталъ тотъ, а не другой покровъ (стр. 132, 10—14). Анонимъ при другомъ случаѣ самъ указываетъ на такое лицо ¹, близко стоявшее къ Петру, но не называя по имени, а характеризуя его „человѣкомъ простымъ, безхитростнымъ и цѣльнымъ“ (стр. 129, 4—5): всѣ эти качества отличаютъ безспорно Захарію, автора *Житія Петра*, которое сохранено намъ грузинскимъ переводомъ.

Подробности нѣкоторыхъ фактовъ, затрогиваемыхъ въ *Житіи*, повидимому тенденціозно измѣнены грузинскимъ переводчикомъ: объ этомъ было сказано. Потому мы считаемъ напраснымъ трудомъ стараніе установить какую либо хронологію событій въ жизни Петра на основаніи *всѣхъ данныхъ* имѣющагося у насъ въ рукахъ грузинскаго извода *Житія*, разъ они оказываются въ явномъ противорѣчій другъ съ другомъ ². Можно развѣ воспользоваться нѣкоторыми данными и то въ томъ

¹ Къ свѣдѣніямъ, исходящимъ отъ этого лица, относится во всякомъ случаѣ и рассказъ о Санѣ (груз. Зенонѣ) Скитскомъ (стр. 129—130).

² О попыткахъ и недоумѣніяхъ Броссе по этому вопросу см. *Histoire de la Géorgie*, ч. I, стр. 7—8, прим. 3 и стр. 138, прим. 7. Не понятно, какъ проф. Цагарели безъ оговорки сообщаетъ (Православный Палестинскій Сборникъ, т. IV, вып. I, *Памятники грузинской старины въ Святой Землѣ и на Синаѣ*, стр. 33—34), что Мурванъ «въ іеромонахи былъ посвященъ іерусалимскимъ патріархомъ Анастасіемъ (458—477)», слѣдовательно не раньше 458 года, а вслѣдъ за Халкедонскимъ соборомъ (451) Мурванъ покинулъ епископскую кафедру въ Майумѣ, «куда онъ возвратился, по словамъ однихъ, въ 458 году при императорѣ Львѣ Ѳракіиномъ, по словамъ другихъ, еще въ 453 г.»

случаѣ, если продолжительность жизни Петра въ 65 лѣтъ принять за описку вмѣсто 75, легко объяснимую пропускомъ въ грузинскомъ подлинникѣ слова *десять*. Исходя изъ того, что двѣнадцатилѣтній царевичъ прибылъ въ Византію по вѣнчаніи Θεодосіа и Евдокіи (421), а въ 424-мъ году царевича видѣла въ Византіи Меланія (R. Raabe, текстъ, стр. 29, перев. стр. 34 и прим. 2), этотъ 424-й годъ можемъ принять за дату прибытія царевича въ Царьградъ, и въ такомъ случаѣ датой рожденія святого Петра Ивера будетъ 412-й годъ, а — смерти 488, когда ему долженъ былъ идти семьдесятъ шестой годъ: въ этотъ годъ царствованія Зенона второе декабря, день смерти Петра, дѣйствительно приходилось въ пятницу, какъ читается въ *Житіи* (I, гл. 68 = II, гл. 30, ср. Brosset, op. c., стр. 138, прим. 7). Такая дата прекрасно подходитъ и къ исчисленію R. Раабе, который годъ смерти Петра Ивера помѣщаетъ „около 485 года [скорѣе позже, однако до 491]“ (Einleit., стр. 10).

При изданіи мы воспроизводили текстъ съ точностью и позволяли себѣ исправлять лишь явныя описки; въ разночтенія вносились и такія описки, хотя далеко не всѣ, разъ мы ихъ находили въ рукописи I, такъ какъ онѣ не только для памятника не имѣютъ значенія, но и съ палеографической или орфографической точки зрѣнія не любопытны: это грубыя ошибки невнимательнаго и невѣжественнаго переписчика, сдѣланныя въ 1838 году. Вообще въ орфографіи мы старались держаться возможнаго однообразія, допустивъ разъ условное письмо позднѣйшей поры (ѣ, ѣѢ = ѣѣ, однако безъ ѣ = ѣѢ, но съ ѣ), которымъ были писаны оригиналы, судя по нѣкоторымъ

явленіямъ въ доступныхъ намъ спискахъ; да и въ этой ореографіи касательно ѣ и ѣ' допущено колебаніе, характеризующее рукописи, особенно въ синаксарномъ извлеченіи (II). Но мы не брались возстановлять древнее классическое правописаніе, такъ какъ пока еще вопросъ, существовалъ ли въ ту пору памятникъ на грузинскомъ языкѣ.

Изъ особенностей ореографіи заслуживаютъ вниманія два явленія, обычные лишь въ позднѣйшихъ рукописяхъ: въ рукописи I, писанной военнымъ письмомъ, архаическій дательный падежъ, служащій для выраженія логическаго подлежащаго, въ именахъ собственныхъ выражается знакомъ ° вмѣсто суффикса ღბ, а въ рукописи B, писанной церковнымъ письмомъ, замѣчается злоупотребленіе буквою ჟ и частая замѣна ею гласнаго ა.

Произволомъ переписчиковъ объясняются и различныя формы названія города Майумы, такъ иногда находимъ (I): „MiuMa“. Имя отца царевича Мурвана въ I гласитъ не Варазъ-Бакуръ, а Варазъ баръ Куръ, точно съ сирійскимъ словомъ „бар“ *сынъ* (Варазъ, сынъ Кура), но въ данномъ случаѣ положиться на чтеніе I трудно.

Текстъ раздѣленъ на главы нами.

При всемъ стараніи не удалось избѣжать опечатокъ въ грузинскомъ текстѣ, именно აბგელოზმზნ (I, 4, 13) вм. ანგელოზმზნ, ჰროზბატიკე (I, 19, 9) вм. ჰროზბატიკე (мы впрочемъ ожидали бы ჰროზბატიკე = პროξατική), წმიდითა (II, 19, 5) вм. წმიდათა и განსწულე (II, 19, 5) вм. განსრულე и указаніе строки 25 вм. 5 въ II, 9.

Считаемъ пріятнымъ долгомъ выразить признательность за любезное предоставленіе намъ въ пользованіе

рукописей Азіатскаго Музея и Московскаго Главнаго Архива администраціямъ соотвѣтственныхъ учреждений. За содѣйствіе въ просмотрѣ корректуръ грузинскаго текста приношу искреннюю благодарность студенту И. А. Джавахову.

10 Февраля 1896. СПБ.

Н. Марръ.

I

ცხოვრება და მოქალაქობა წმიდისა და
ნეტარისა მამისა ჩუქნისა ჰეტრე ქარ-
თუქლოისა, რომელი იყო მე ქართუქლოთა
მეფისა

გუგუზოთხენ მამო-

1. მნებას უწყებად თქუქნდა, მმანო ჩემო-
საყუარელნო, ცხოვრება წმიდისა და ნეტარისა
მამისა ჰეტრესი, რომელი იგი იქმნა მნათობ
ჰალესტინისა და უფროსად ყოვლისა სოფლისა,
რომელი იგი აღმოსცენდა ძირთაგან სამეფოთა 5
და საღუთოთა და მოჩჩ იქმნა კეთილსაწადელ
და სასურველ და აღოჩმინდა ვითარცა ხე კე-
თილი და შუქნიერი თანა წარსადინელთა საღუ-
თოთა წერილთასა და გამოიხუენა ჟამსა თვისსა
და უწინარესცა ჟამისა მრავალნი ნაყოფნი საწა- 10
დელნი და სასურველნი ყოველთათვის ღუთის-
მსახურთა და შეწირნა ქრისტესა თვისნი იგი ნა-
ყოფნი. ხოლო არა ოდენ თვისნი ნაყოფნი
შეწირნა ღმერთსა მსხუქრპლად სულონელებად,

- 15 ვითარცა აბელმან მართალმან, რომელიცა იგი იყ-
ნოსა ღმერთმან ღამბაღებელმან ყოველთამან სუ-
ლად სულნელებისად, არამედ სხუათანიცა ურიცხუ-
ნი სულნი შეწირნა ქრისტესა და მიუძღვნა ნა-
ყოფნი ფრიად შუშნიერნი და სულნელნი და კრა-
20 ვნი უგერშონი და უბიწონი. არამედ ეჭა რამეთუ
მოსწრაფე იქმნა სარბიელი სიტყვისა ჩემისა და
უსწრობს მოთხოვრებად სათნოებასა ყუაგილოვნე-
ბათა მისთასა პირველ აღმოცენებისა და აღოზრდინე-
ბისა და აღზრდისა და ნათესაობისა მისისა. არამედ
25 ჟერეთ ღუმენინ ენაჲ მოთხოვრებად სათნოებათა-
თვის წმიდისათა.

2. ხოლო აწ უკუშ ჟერ არს და სათანადო,
რათა პირველად ვაუწყო ღუთისმოყუარებასა
თქუშნსა, თუ ვინაჲ აღმოსცენდა ნერგი ესე სა-
ღუთოჲ და ოდეს და სადა და მერმე უწყებად
5 საკვირველი იგი მოქალაქობა მისი და დიდებუ-
ლება საკვირველებათა და სასწაულთა მისთა.
ხოლო თუმცა ვინ ურწმუნო არს ცხოვრებისა
და სასწაულისა მაღლისა ამის და საკვირველისა
ვაცისასა და ნუ ვინ შერაცხს ცყუილად ამას,
10 რომელისა მეგულოების თხოვრებად, რამეთუ უცხო-
არს ცყუილი მოქალაქობისაგან და რამეთუ არა
სხუათაგან თხოვრებლისა გინა სხვისაგან სმენილსა
მოქენე ვარ აღწერად, არამედ რომელსა თვით
თუალით მხილველ ვიქმენ, იგი აღვქერო. რა-

შეთუ სიყრმითგან შეუდეგ მე წმიდასა მას, ვი- 15
თარცა უკილი ერთგული, სადაცა იგი აზნ და
სადაცა წარვალნ. ხოლო სახე დაწყებისა და
აღწერისა ცხოვრებისა მისისა ესრეთ აზნ:

3. ეამთა უკუმ ღუთისმსახურისა თეოდოსი
მცირისა მეფისა ბერძენთასა, მისა აზვადისა და
მისწულისა დიდისა თეოდოსი მეფისა, იყო მეფე
ქართუმწლთა ზედა დიდი ვარაზბაკური (მეოთხე
მეფე იყო ესე მირიან მეფისაგან). ესე უკუმ მეფე 5
ვარაზბაკური იყო მართლმადიდებელი და დიდად
ღუთისმსახური მამის მამეულად და მკურვალე
სარწმუნოებასა ზედა უფლისა ჩუმწნისა იესო-
ქრისტესისა, და რამეთუ ვინათგან იქადაგა ქადა-
გება იგი წმიდისა სახარებისა წმიდისა და დიდე- 10
ბულისა ქრისტეს მოციქულისა ანდრეასა მიერ
ქუმწანასა მას ქართლისასა, / ვითარცა დასწერს
ნიკიტა საღუთო და ფილასოფოსი მიმოწვლათა
შინა და ქადაგებათა წმიდისა მის მოციქულისათა,
და უკანასკნელ მიივლინა წმიდა დედა ნინო კერ- 15
მოსა ერთსა ქუმწანისა მისვე ქართლისასა ქრის-
ტეს ღუთის მიერ და ისწავეს ღუთისმსახურება
და რწმენა წმიდაჲ სამება და ნათელსიდეჲ სა-
ხელსა ზედა წმიდისა სამებისასა ქადაგებითა მით
წმიდათა მოციქულთათა, მიერიითგან აზლარა ოდენ 2)
მიღრევილ აზს ქუმწანა იგი ქართლისა წმიდისა
და მართლისა სარწმუნოებისაგან და აზცა მივღრ-

კეთ უკუნისამდე მადლითავე წმიდისა სამებისათა
 და მეოხებითა ყოვლადწმიდისა და დედოფლისა
 25 ღუთისმშობელისათა, სასო-მსა მის და მფარვე-
 ლისა ქრისტეანეთასა. და ვითარცა ვთქუთ ზემო-
 იყო მეფე ქართუმწლთა მართლმობრწმუნე ღუთისა
 და აზა ესვა მას შვილი წული. ამისათვის ეკე-
 ღრებინ ღმერთსა მარადის მკურნალედ, რათა
 30 მოანიჭოს მას შვილი.

4. ერთსა უკუმს უამსა მოვიდოდა იგი ქუმს-
 ყანათაგან თვისთა ქალაქად თვისად სამეფოდ
 მცხეთად და დაუღამდა კიდესა დიდისა მის მდინა-
 რისასა, რომელსა ეწოდების მტკუარბი, და ინება
 5 მუნ მეფემან განსუმწნებად მწუხრსა მას. და ვითარ-
 ცა ილო-ცა, მიწვა განსუმწნებად, რამეთუ თვინიერ
 ლო-ცვისა აზა დაიძინის. ხოლო ვითარცა მი-
 რუელა, წარმოუდგა მას ანგელოზი უფლისა
 ბრწყინვალე და დიდებული, მოსილი სამოსლითა
 10 სპეტაკითა ელვარედ და ბრწყინვიდა ჰიზი მისი
 ვითარცა მზის თუბლი. ხოლო მეფემან ვითარცა
 იხილა ანგელოზი იგი, იქმნა შეშინებულ ფრიად.
 ჰრქუა ანგელოზმან მან უფლისამან მას: „ნუ გე-
 შინინ, მეფე. მე ვარ ანგელოზი უფლისა და
 15 მოვივლინე შენდა უფლისა ღუთისა მიერ, რა-
 მეთუ შეისმნეს ლოცუანი შენნი. და აჰა მიუდ-
 გეს ცოლი შენი და გიშვეს შენ მე, რომელი
 იყო-ს დიდ და სრულ წინაშე ღუთისა და კაცთა

და მრავალნი ერნი ღუთისა მოაქცინეს“. და ვითარცა განიღვიძა მეფემან, იყო სული მისი მხიარულ და აღიღებდა ღმერთსა. და შემდგომად დღეთა რაოდენთამე მიუდგა ცოლი მეფისა მის და უშვა მას ძე და რაოდენისამე ჟამისა შემდგომად ნათელ სცეს ყრმასა მას სახელსა ზედა წმიდისა სამებისასა და უწოდეს მას სახელი მორჳანოზ. 20 25

5. და ვითარ იქმნა ყრმა იგი სამის წლისა, მისცეს სამწიგნობრედ და დაისწავა მან ყოველივე სწავლა და გულისკმის ყოფით აღმოიკითხავნ წმიდათა წერილთა და იწურთინ მათ დღე და ღამე და აღორძინდებოდა და წარემატებოდა 5
შიშითა ღუთისათა.

6. მათ ჟამთა შინა უკუმწ იყო ბრძოლა შორის ბერძენთა და სპარსთა და ეშინოდა ბერძენთა, ნუ უკუმწ შეერთოს მეფე ქართუმწლთა სპარსთა და ბრძოლიან სამეფოსა ბერძენთასა და მძლე ექმნენ ბერძენთა. ამისთვისცა მოსთხოვა მეფემან თეოდოსი მცირემან მეფესა ქართუმწლთასა ფიცითა სიმტკიცე, რათა არა შეერთოს სპარსთა, ხოლო მეფემან ქართუმწლთამან მიუგო, ვითარმედ ნუ იყოფინ თუშცა განუდეგ სახლსა ბერძენთასა და წარმაართთამცა მივექეც. ხოლო მეფემან თეოდოსი 10
უმეტესისა სიმტკიცისათვის მოსთხოვა მძევალიცა მეფესა ქართუმწლთასა. ხოლო რათა არა განიწუაღნენ ბერძენნი და ქართუმწლნი და რათა

იყოს მათ შორის მშვიდობა და სიყუარული,
 15 ამისთვისცა თავს იღუპ ესე მეფემან ქართველთა-
 მან და წარგზავნა მე თვისი მოზრუნოზ ათორ-
 მეცის წლისა დიდითა დიდებითა ქალაქად სამე-
 უფოდ კოსტანტინეპოლედ მეფისა ბერძენთასა
 თეოდოსისა.

7. ხოლო მეფემან თეოდოსი შეიწყნარა იგი
 დიდითა პატივითა და ეპყრა პალატსა შინა ვი-
 თარცა შვილი თვისი დიდითა დიდებითა. ხოლო
 ყრმამან მან ვითარცა იხილა მეფე და დედოფა-
 5 ლი და ყოველი პალატი, რამეთუ იყვნეს დიდსა
 შინა ღუთისმსახურებასა მარხვითა, ლოცვითა
 და გლახავთმოწყალებითა, უფროჲსად განა-
 მრავლნა მან სათნოებანი მისნი, მარხვა ფრიადი,
 მღვინძრება უზომო, ლოცვა დაუცხრომელი,
 10 გლახავთმოწყალება, სიმშვიდე, სიყუარული, სა-
 ხიერება, მოთმინება და ყოველნივე ნაყოფნი
 სულისანი შეიტკბნა, რომელ არიან წმიდანი
 სათნოებანი, სიტყვისაებრ წმიდისა მოციქულისა
 ხოლო უმეტეს და უადრეს მოიგო სიწმიდე
 15 სულისა და კორცთა, ვითარცა დიდმან იოსებ.
 ხოლო ემოსა ფლასი ფიცხელი ქვეშე კერძო
 სამეუფოთა შესამოსელთა და იმარხავნ იგი ორო-
 რითა და სამსამით და ოდესმე კვირიაკით კვი-
 რიაკედ, ვითარცა დანიელ და სამნი ყრმანი, და
 20 ამით დასცემდა იგი კორცთა სიმკურვალესა და

ცეცხლსა მას სულისასა განაძლიერებდა, რომ-
ლისა მოფენად მოვიდა ქრისტე მე ღუთისა.
ხოლო ღმერთმან მოსცა მას მაღლი კურნებათა
ჟამსა ოდენ სიჭაბუკისა მისისა.

8. ხოლო მათ ჟამთა იწამნეს წმიდანი მოწა-
მენი სპარსეთს. ხოლო ქრისტეანეთა მათ, რომ-
მელნი იყვნეს მუნ, წარმოგზავნეს ნაწილნი იგი
წმიდათანი წინაჲ მეფისა უარაზბაჲურისა. და ამათ
წმიდათა მოწამეთა ნაწილნი ჰყვეს ნეტარსა მორ- 5
ვანოზს და მსახურებნ მათ ყოველითა მოწიწე-
ბითა და რაჟამს ენების ძილი, წინაჲ მათსა და-
წვის კმელსა ქუშყანასა და ესრეთ მიიძინის თვი-
ნიერ საგებელისა. ხოლო წმიდანი იგი მოწა-
მენი ეჩვენებოდნან მას სახითა მკუდართათა და 10
ნუგეშინის სცემდიან და უთხრობდიან საუკუნოთა
მათ კეთილთათვის და სამუშებელთათვის დაუ-
სრულებელთა.

9. ერთსა უკუწ მოქცევასა წელიწადისასა,
ვითარცა აღასრულის დღესასწაული წმიდა შობა
უფლისა ჩუშნისა იესო ქრისტესი და მათერთ-
მეტესა დღესა მოიწია დღესასწაული წმიდა და 5
ბრწყინვალე და ნათლით შემოსილი ნათლისღება
ქრისტეს ღუთისა და ყოველნი მთავარნი და დიდ
დიდნი და მცირენი და თვით თავადი მეფე და
დედოფალი წარვიდეს წმიდად ეკლესიად სოფიად,
რომელი აღაშენა ნეტარმან კოსტანტინე, ხოლო

- 10 მონა ღუთისა მორვანო-ზ არ წარვიდა ამისთვის,
 რათა კანონი ღოცვისა თვისისა უგულისმოდ-
 გინესად აღასრულოს და კორციელი განსუწნება
 თავსა თვისსა დააკლოს. და რათა აღანთეს კან-
 დელნი წინაშე ნაწილთა მათ მოწამეთასა. მაშინ
- 15 რქუა ერთსა მსახურთა მისთაგანსა, რათა მოარ-
 თუას ზეთი კანდელთათვის. ხოლო იგი გან-
 რისხნა და ჰრქუა მას: „რად არს ესე, რათა ამას
 დღესასწაულსა ყოველნი ქრისტიანენი იხარებენ,
 ხოლო ჩუენ მონაზონთა წესი გვიპყრია“. და
- 20 არა მოართვის მას ზეთი, არამედ განიზრახვიდეს
 სიკუდილსა მისსა, რათამცა განთავისუფლდეს მის-
 გან და ნებასამცა ზედა თვისსა იქცეოდეს. ხოლო
 მორვან ნეტარი არა განრისხნა, არამედ აღდგა და-
 წყნარებულად და მოიღო წყალი ნაცულოდ ზე-
- 25 თისა და აღავსნა კანდელნი წყლითა და აღიპყრნა
 კელნი და ითხო-ვა მადლი ზეგარდამო ღუთისაგან და
 წმიდათა მოწამეთაგან, რათა აღენთენ კანდელნი
 იგი. და ეჭა სავკვირველი, რამეთუ მეყსა შინა აღენ-
 თნეს და ენთებოდეს შვიდ დღე და შვიდ ღამე თვი-
- 30 ნიერ ზეთისა დიდად ბრწყინვალედ. და მიიწია ჰამ-
 ბავი ესე მეფისა თეოდოსისა და ყოველთავე და
 მოვიდა მეფე და ყოველნი მთავარნი მისნი ხილვად
 სასწაულისა მის. და იხილეს რა, ვითარ იგი
 ენთებოდეს ბრწყინვალედ თვინიერ ზეთისა კან-
- 35 დელნი იგი, განკვირდეს და აღიდებდეს ღმერთსა

და ნატრიდეს მოწასა მისსა მორჳანოზს და ამბოზის
უყოფდა მეფე პირსა მისსა წმიდასა. მიერ ჟა-
მითგან უმეტეს შეიყუარა მეფემან იგი და ყო-
ველთა მთავართა.

10. ხოლო ყრმასა მას მორჳანოზს წესი ესე
მტკიცედ ეპყრა, რამეთუ ყოველთა ღლეთა ნაწი-
ლი საზრდელისა მისისა გლახაკთა განუყვის კე-
ლითა მისითა. ღღესა უკუმ ერისა ღგა წმიდა
იგი და ილოცვიდა მკურჳალეს ღუთისა მიმართ 5
და ვითარ ილოცვიდა ცრემლითა მკურჳალითა,
იხილა ქრისტე უფალი წინაშე მისსა მღვდმარე და
მეყუესეულად თაყვანის სცა უფალსა და შეუჳრდა
ფერკთა მისთა საუფლოთა და საღუთოთა და
დააღტობდა ცრემლითა მიერ თვისთა კუარცხ- 10
ლებესა წმიდათა ფერკთა მისთასა და ეკედრე-
ბოდა და ეტყოდა: „უფალო, უფალო, ნუ დამი-
ტეკებ მე“. ხოლო რომელი იგი ღგეს მას თანა,
აზას ხედვიდეს, აზამედ გულისჳმა ჰყვეს, ვითარ-
მედ გამოცხადება რამე იხილა. 15

11. და მიერიითგან განიზრახვიდა იგი, რათა
წარვიდეს იერუსალიმს. და ვითარ ეუწყა ესე
მეფესა თეოდოსისს, მოუწოდა მას და ეკედრე-
ბოდა, რათა აზა წარვიდეს. ხოლო მორჳანოზ
აზა ერჩიდა სიტყუათა მათ მეფისათა. მაშინ დაუდ- 5
გინა მას მეფემან მცკელნი და ამცნო, რათა გან-
კრძალულად სცვიდენ მას. ამისთვისცა შეითქუ-

ნეს მსახურნი მისნი, რათამცა მოკლეს ნეტარი
იგი, რამეთუ ეშინოდათ, ნუ უკუშნ წარვიდეს და
10 პატრიუქულ იქმნენ მეფისაგან. აზამედ დაიცვა იგი
ღმერთმან უკნებელად, ვითარცა იოსებ მმათაგან
თვისთა.

12. იყო ვინმე საჭურისი სახელით იოანე,
ვაცი წმიდა და განშორებული ყოვლისაგან საქ-
მისა ბოროტისა. ესე იყო თანამხრახველი მისა
ქართუშლთა მეფისა, რათა განვიდენ მსახურებად
5 უფლისა. ღღესა ერთსა სხდეს და განიზრახვიდეს
ურთიერთთარს ცხოვრებისა მისთვის საუკუნო-მსა
და მოეკენა სიტყუა იგი მკსნელისა, ვითარმედ
სადაცა იყუნენ ორნი გინა სამნი სახელისა ჩემი-
სათვის, მუნ ვარ მე შორის მათსა, და კუალად
10 ჰრქუა, ვითარმედ რომელმან აზა აღიღოს ჟუჳარი
თვისი და შემომიდგეს მე, იგი აზ აზს ჟერ და
ღირს. და ვითარ განიზრახეს ესე ყოველი, და-
ამტკიცეს ჭეშმარიტებით, რათა ოდესცა ჰპოონ
ჟამი მარჯუშ, წარვიდენ.

13. ხოლო უკუშთუ ვინმე ივითხვიდეს, თუ
ვითარ მეტყუშლებდა ბერძულ ნეტარი პეტრე,
მე ვაუწყო. რამეთუ ჩუშნსა მას ყოფსა კოს-
ტანტინებოლეს უხომ აღვილად დაისწავა ენა
5 ბერძული და სწავლა, ვიდრედა უკვირდა ფრიად
მეფესა და ყოველთა ფილოსოფოსთა პალატის-
ათა სიმახვილე გონებისა მისისა. და ეკრეთ რა-

ჟამს წარვედით იერუსალიმად, კუალად ისწავა მუნ ენა და სწავლა ასურებრივი.

14. აზამედ პირველსავე სიტყუასა მივიდეთ. რამეთუ იყუნეს რა განზრახუასა მას, რათა წარვიდენ, ერთსა უკუშ ღამესა ჰპოეს ჟამი მარჯუშ და აღიხუნეს ნაწილნი იგი წმიდათანი. რომელთა იგი მსახურებდეს, და საფასე, რაზომი უკმა, და გამოვიდეს ქალაქით კოსტანტინეპოლით და იხილეს წინაშე მათსა, რამეთუ სუშტი ნათლისა უძლოდა მათ ღამესა მას უკუნსა და კმა ისმოდა ნათლისა სუშტისა, რომელი იტყოდა: „ემიებდით ნათელსა, რომელი იგი მოვიდა მამისაგან ნათლისა, და რომელი ემიებდეს მას ნათელსა, სასყიდელი სრულებით მიიღოს“. და ვითარცა იხილეს სუშტი იგი ნათლისა წმიდათა მათ და ესმა კმა იგი ნათლისაგან, მხიარულ იქმნეს და აღიდებდეს წმიდასა სამებასა და მოვიდეს კიდესა ზღვისასა და განგებითა ღუთისათა იპოა ნავი. და შევედით მას შინა და წარვედართენით. ხოლო ვითარცა განთენა, ეუწყა მეფესა თეოდოსის სილტოლოჲა ნეტარისა მორვანისი და ფრიად შეწუნა და ბრძანა მსწრაფლ დიდითა მოსწრაფებითა მიება მათი შინა ქალაქსა, გარე და ყოვლგანვე, აზამედ ცუდ იყო შრომა მათი, რამეთუ ღმერთმან დაფარნა მონანი თვისნი.

15. ხოლო ვითარცა წიაღვედით ზღუა და

განკელით კმელად, აღიხუნეს წმიდათა მათ ნაწილნი
 იგი წმიდათა მოწამეთანი და წმიდა სახარება და
 ნაწილი ძელისა ცხოვრებისა და ვიწყეთ სულად
 5 და რაჟამს დაშურიან, მოიღიან ეკლოდია ძელისა
 ცხოვრებისა და იცხიან კორცთა მათთა და სიმა-
 შურალე ყოველი განემორის. რამეთუ ნაწილსა
 მას ძელისა პატრიოსნისასა აღმოეცენებოდა მი-
 რონი ყოვლადსაკვირველი, რომელი იგი იხი-
 10 ლიან რა წმიდათა მათ, აღიდებდიან ღმერთსა საკ-
 ვირველებათსა.

16. ხოლო ვითარცა მიუეწიენით რომელ-
 სამე ერთსა ქალაქთაგანსა, შეიპყრნა იგინი მთა-
 ვარძან მის ქალაქისამან და შესხნა საპრობილოსა
 და ჭრქუა მათ, ვითარმედ თქუწნ მონანი ხარო და
 5 არა განგიტევენ, ვიდრემდის მოვიდენ მეძიებელნი
 თქუწნნი. და მას ღამესა იყო ძრუა დიდი ქალაქ-
 სა მას შინა, ვიდრემდის დაეცემოდესცა სახლნი
 მრავალნი, და იხილნა მთავარძან ჩუწნებასა შინა
 კაცნი ვინმე საშინელნი, რომელნი ეტყოდეს მას,
 10 ვითარმედ განუტევენ პრობილნი ეგე. უკეთუ არა,
 დაქცევად არს ქალაქი ესე ყოველი. ხოლო გან-
 თიად აღდგა ფრიად შემინებული და წარვიდა საპ-
 ყრობილოდ და შეუვრდა ფერკთა მათთა და ით-
 ხოვდა შენდობასა და განათავისუფლნა და ეკე-
 15 ღრებოდა მათ ცრემლითა, რათა არა წარვიდნენ,
 არამედ დაადგრენ გარემოსა მათსა საბრძანებე-

ლისა მისისა, და უშენოს მათ მონასტერი, ვითარ-
იცა უნდეს. ხოლო იგინი არა ერჩდეს, არა-
მედ წარვიდეს გზასა თვისსა და მივიდოდეს იერო-
სალიმად.

20

17. და ვითარცა მიეხლნეს და იხილეს წმიდა
იგი ქალაქი, დაადგეს და ციროდეს მყოფარ უამ
მკურვალედ და მერმე შევიდეს და მოილოცნეს
წმიდანი იგი აღგილნი და ეკლესიანი, წმიდა
აღდგომა და გოლგოთა და დიდებული ბეთლემი 5
და ზეთისხილთა მთა წმიდა და გეთსამანია, რომ-
ელმან შეიწყნარა ღუთის შემწყნარებელი და მიერ
მისცვალა მისგან შობილმან ღმერთმან, ვინა იგი
ენება. ეგრეთვე პროპაცივე და სიონი შესა-
კრებელი მოციქულთა და სხუანი ყოველნი წმი- 10
დანი აღგილნი ცრემლითა მკურვალითა მოი-
ლოცნეს.

18. ხოლო იყო ვინმე მეფე ქრომით მოსრული
სახელით პინიანოზ და სახელი მეუღლისა მისისა
მალენეოზ. ამათ აღაშენნეს ორნი მონასტერნი,
ერთი სამამო და ერთი სადედო, და მონაზონ
იქმნეს თვისთა მათ მონასტერთა. ხოლო მეფე 5
პინიანოზ ზურგითა თვისითა ჰკრებდა შემსა
თვისსა მონასტერსა მას, რათა სახე სიმდაბლისა
ექმნას მმათა გონებითა მაღალთა. და ეგრეთვე
მალენეოზ დედოფალი თვისითა გელთსაქმარითა
მოიღრეწდა საზრდელსა, რამეთუ ეკსენა სიტყუა 10

იგი მოციქულისა, ვითარმედ უქმი იგი ნუცალა
ჭამნ და კელნი ჩემნი მმსახურებდეს მე.

19. აჰან მალენეო-ზ დედოფალმან იცნა მოზუა-
ნო-ზ და იოანე და მოურაჳ და მოღუაწე ექმნა მათ.
რამეთუ ეხილნეს იგინი კოსტანტინეპოლეს. და
წარგზავნნა მონასტერსა ჰინიანო-ზ მეფისასა და
5 შევედრნა მამასახლისსა ვაცსა კეთილსა და მოღუ-
აწესა. სოლო მამასახლისმან მიითუალნა იგინი
სისარულით და წარიყუანნა წმიდასა აღდგომასა
და აკურობნა მონაზონად საფლავსა მას ზედა
უფლისა ჩუწნისა იესო ქრისტესისა და უწოდა
10 მოზუანო-ზს სახელი ჰეტრე და საჭურისსა იოანე
და წარიყუანნა მონასტერადჲე.

20. და იღუწიდეს ღუთისა მიძარით ლოცვითა
და მარხვითა და წარებატებოდეს ყოველთა შინა
სათნოებათა, ვიდრემდის წარკდეს ოცდა ხუთნი
წელნი წმიდისა ჰეტრეს ცხოვრებისანი, და ესო-
5 დენ ტანჯნა კორცნი თვისნი წმიდამან ჰეტრე.
ვიდრემდის ღმთეს ძუალნი ოდენ და ტყავი.
სოლო სამოსელი მისი იყო დიდად შეურაცხი,
ვითარცა უნდოჲსა გლახავისა. სოლო ოდესმე
წარვიდიან უდაბნოდ უმეტესისა მოღუაწებისათ-
10 ვის და დაჰყვიან მუნ მრავალ ჟამ და კუალად
მოიქციან მონასტერად. ამისა შემდგომად გამო-
ვიდეს მონასტრისა მისგან და აღაშენეს სახლი
სასტუმრო ქალაქსა შინა და განუსუწმებდეს მო-

მაჟალთა მმათა ქართუმწლთა და ბერძენთა, რამეთუ განმზადეს ფერკთა საბანელი და ცრაპეზი 15 და სარეცელები და წარაგეს ზოგი განძისა მის, რომელი აქუნდა სამეუფოთ, და მერმე წარვიდეს უდაბნოდ და შეკრიბნეს მმანი მრავლად და აღაშენეს მონასტერი თავისა თვისისათვის.

21. და ვითარ ეუწყა ესე ანასტასის პატრიარქს, მოუწოდა ნეტარსა პეტრეს და მისთანა იოანეს და აკურთხნა ორნივე სუცად იმულებითა დიდითა და წარავლინნა მონასტერადვე მათთა.

22. და ვითარ მივიდეს მონასტერადვე, იწყეს შენებად წმიდისა ეკლესიისა სახელსა ზედა ყოვლადწმიდისა დედოფლისა ღვთისმშობელისა. და ვითარ იგი აშენებდეს, დაშურა წმიდა პეტრე და მიწა განსუმწნებად. მაშინ წარმოუდგა მას ეშმაკი, კიცხევდა მას და ეტყოდა: „რად არა დასდევ სამეუფოსა შინა და განისუმწნე საჭმლითა და სასმლითა? აჰა ესერა ცუდად დაშუმწრ და არა რაჲ გაქუს მადლი. ამისთვის კერცა ზე დგომად შემძლებელ ხარ“. ხოლო წმიდა პეტრე არად შე- 10 რაცხა იგი, არამედ ჰრქვა: „მართლ უკუნ იქეც ჩემგან, ეშმაკო, რამეთუ მე მაქუს სასოება უფლისა ჩემისა ღვთისა მიმართ. ხოლო სასოწარკუმწოილი შენ ხარ და მსახურნი შენნი“. და მეყსა შინა იქმნა კუამლ ბოროტი იგი ეშმაკი და გან- 15 ქარდა. ხოლო წმიდამან პეტრე იწყო ტირი-

ლით ვედრებდა ღუთისა. მაშინ გამოეცხადა მას
 უფალი ჩუქნი იესო ქრისტე და ჰრქვა: „ზაჲ
 აზის, პეტრე? რათა სტოი ანუ რად სულმოვლე
 20 იქმნები? აზა უწყია, რამეთუ გელმწიფება მაქუს
 ცხოველთა და მკუდართა და ჩემ მიერ აზის ცხო-
 ვრება? აზა ვისსა წარუწყმედ შრომასა, აზამედ
 მივაგებ მრავალწილად აზა ოდენ შრომათათვის,
 აზამედ მოგონებათათვისცა. რამეთუ ნეტარ არიან,
 25 რომელთა აზა უხილაჲ კორციელად და ვრწმენე,
 ვიდრე რომელნი იგი თუალთ მხილველ და
 კელით მსახურ ჩემდა იყუნეს. და აწ აღიხილენ
 თუალნი შენნი ზეცად.“ ხოლო მან აღიხილნა
 და იხილნა სიმაღლესა შინა ცათსა ეკლესია უჩუ-
 30 ნიერად შემკობილი და ბრწყინვიდა ვითარცა მზე.
 და იყუნეს შინაგან მისსა ერგასისნი ვაცნი ბრწყინ-
 ვალენი და მგალობელნი. და ჰრქვა მას უფალმან:
 „აჲ ეკლესია, რომელი აღგიშენებია. აწ უკუშ-
 ნუ სულმოვლე იქმნები, აზამედ იხარებდ“. და ვი-
 35 თარცა ესე ჰრქვა უფალმან, ამაღლდა ზეცად. ხო-
 ლო წმიდა პეტრე თაყუანის სცემდა და აღიდებდა
 უფალსა ღმერთსა და მიერ განმლიერდა ძალითა
 და შეწევნითა უფლისათა და სრულჰყო წმიდისა
 ეკლესიისა და მონასტრისა შენება და შეკრიბნა
 40 მას შინა მძანი მრავალნი, ყოველნივე მოღუა-
 წენი, და განუჩინა მათ წესი და კანონი და და-
 უდგინა მათ წინამძღურად ვაცი ღმერთშემოსილი

და წმიდა. და ჰრქვიან მონასტერისა მას ქართუმწ-
ლისა მონასტერი

23. ამისა შემდგომად გამოვიდეს მიერ პეტრე
და იოანე ნეტარნი მამანი და წარვიდეს იორდანისა
პირისა აღვიდოსა უდაბნოსა და იშენეს მონასტერი.
და მრავალნი სასწაულონი იქმნეს მონასტერისა მას
ღუთისა მადლითა, რამეთუ მარტვილნი იგი, რომ- 5
მელნი ყვნეს წმიდასა პეტრე, ყოველთა ღვთის-
სწაულოთა გამოიყენანს ღიღითა პატივითა და შე-
ჰქმნეს ეკლესია. და კუთლად მუნვე დაკრძალონს
შემდგომად ლიტანიისა და ამბოხის ყოფისა, რა-
მეთუ ეკსენა სიტყუა იგი მოციქულისა, ვითარ- 10
მედ კსენებასა წმიდათსა ეზიარებოდეთ და ჰყოფ-
დით.

24. და ვიდრე იყვნესღა იგინი მონასტერისა
მას იორდანეს პირისასა, ჟამსა ერთსა გამო-
რამდევად პირისა იოანესსა და დაესხა ურვი-
ლო და სჭამდა პირისა მისსა და მიუღებდა ნა-
თელსა თუალთა მისთასა და რცხუმწნოდა მისუ- 5
ლად ვაცთა თანა და ჰფარვიდა პირისა მისსა. მა-
შინ წარიყვნა წმიდამან პეტრე იერუსალიმს საფ-
ლავსა უფლისასა და ვითარ აღასრულეს ღოცუა,
იხილეს ყოველთა, რამეთუ კელი ვაცისა გამო-
ვიდა ღოღისა მისგან პატიოსნისა და შეახო პირისა 10
იოანესსა და მეყუსეულად მასვე წამსა განიკურ-
ნა. და იხილეს ყოველთა, რამეთუ ყოვლად რამე-

თუ ერთ აზრს იყო მისთანა კუთლიცა ფიცხელისა
მის წყლულისა და აღიდებდეს ღმერთსა, შემწესა
15 წმიდათსა.

25. კუთლად სხუასა ჟამსა შეედრება სნეულება
სასიკუდიანე იოანეს და რომელითა იხილეს, იცყო-
დეს, ვითარმედ აზლარა აღდგეს. ხოლო მას ნე-
ტარსა აქუნდა სასოება ღუთისა კეთილთათვის სა-
5 უკუნეთა და უხაროდა განსუთა ამიერ სოფლით.
არამედ ნეტარსა და წმიდასა პეტრეს დიდი გუ-
ლისკლება აქუნდა და ფრიად მწუხარე იყო სიკუდი-
ლისა და განშორებისა მისისათვის. და ღამესა ერთ-
სა დგა იგი ღოცუად იოანესთვის და მოიწია მისსა
10 კმა ზეცით, რომელი ეცყოდა: „პეტრე, სიყუა-
რულისა შენისათვის და გულისმოდგინედ თხოვისა
შევმატე ჟამთა იოანესთა თორმეტი წელი“. და
მეყუთსეულად აღდგა და განცხოველდა იოანე და
განყარა ქეცი ყოველსა კუთმსა მისსა და კორცნი
15 მისნი მოეგნეს და იქმნეს, ვითარცა ყრმისა ჩჩვი-
ლისა, და ყოველნივე აღიდებდეს ღმერთსა, რომ-
ელმან ჰყვის ნება მოშიშთა მისთა. მაშინ უკუწ
ჰრქუა წმიდამან პეტრე ნეტარსა იოანეს: „აღდეგ,
ძმაო, და შესწირე უსისხლო მსხუწრპლი სამა-
20 დლობელად ღუთისა, რომელმან გეკსნა შენ კელ-
თაგან სიკუდილისათა“. ხოლო მან ჰრქუა, ვი-
თარმედ აზრს მიც კმა და გერცალა თუ უბნობად
შემძლებელ ვარ. ჰრქუა მას წმიდამან პეტრე:

„უკეთუ სთნდეს მეუფეს შესაწირავი შენი, შემ-
 ძლებელ არს მოცემად შენდა კმისაცა“. მაშინ 25
 აღდგა ნეტარი იოანე და აღვიდა საკუროთხევ-
 ლად და იწყო ჟამისა წირუად. და მოეცა მას
 კმა უზესთაეს ჰირველისა და უმწმნიერის.

26. მერმე კჳალად ჩუმნებასა იხილვიდა ნე-
 ტარი იოანე სამღლე და სამღამე სენავსა შინა
 თვისსა და ხედვიდა, რამეთუ საყდარნი დაიდგეს
 სასჯელისანი და ძელი ჟუჳარისა გამოუჩნდა ღრუ-
 ბელთა თანა ცისათა. და მაშინღა მსაჯული დაჟდა. 5
 და იყო მსაჯულისა მის გარემო სიმრავლე
 ურიცხვი ანგელოზთა და მთავარანგელოზთა,
 სერაფიმთა და ქერობიმთა. და იხილნა კჳალად
 წმიდანი მოციქულნი საყდართა ზედა მსხდო-
 მარენი და წინასწარმეტყუმწლნი და ყოველნი წმი- 10
 დანი და მართალნი მარჯულ მსაჯულისა ქრის-
 ტეს ღუთისა მდგომარენი. ხოლო ნეტარი და წმი-
 და პეტრე და თვით იოანე სხდეს წინაშე საკურო-
 ხველისა და გარემოს მათსა სხდა სიმრავლე იგი
 მონაზონთა, რომელნი იგი მათ მიერ შეწირულ 15
 იყუნეს ღუთისა. მაშინ წარმოადგინეს წმიდანი იგი
 მონაზონნი წინაშე ქრისტესა. და ხედვიდა, რამეთუ
 რომელნიმე მიეცემოდეს ცეცხლსა დაუმრეტელსა
 და რომელნიმე მიიღებდეს გვირგვინსა დაუჭვნო-
 ბელსა. და იხილა ყოვლადწმიდა დედოფალი 20
 ღუთისმშობელი დამდგომარე წინაშე მისა თვი-

სისა და მკედრებელი ყოვლისა სოფლისათვის.
 და ესოდენ საშინელ იყო ჩუქნება ესე, რომელი
 ენა კაცისა მითხრობად ვერ შემძლებელ არს. და
 25 ესე თვით ნეტარმან იოანე გვითხრა. სოლო-
 შემდგომად ამის ჩუქნებისა დღესა ოცდა ათსა
 არაუის მიუგო სიტყუა, რამეთუ გონება მისი
 არღარა იყო ქუჩყანასა ზედა, არამედ ზეცას.
 და იქმნა ჰირი მისი, ვითარცა ჰირი ანგელოზისა.
 30 განბრწყინებულ.

27. და მათ ჟამთა შინა წმიდა და სანატორელი
 ჰეტრე და მოწაფენი მისნი და იოანეცა ნეტარი
 წარვიდეს ეგვიპტედ, სანახებთა სკიტისათა, მო-
 ვლიდეს და მოილოცვიდეს წმიდათა მამათა უდა-
 5 ბნოსათა და სურვიელ იქმნეს უდაბნოსა მას და
 გამოიჩინეს ადგილი და აღაშენეს ეკლესია და
 გარემოს მონასტერი და მოიყუანეს ეპისკო-
 პოზი და აკურთხეს ეკლესია და ვითარ აკურთ-
 ხევდეს, იხილეს, რამეთუ წმიდა მარკოზ მახარე-
 10 ბელი სცხებდა ნელსაცხებელსა ეკლესიასა შინა
 და აკურთხევდა. სოლო მრავალნი სასწაულნი
 ქმნა ღმერთმან კელითა ჰეტრე ნეტარისათა ეკლე-
 სიასაცა მას შინა და ქუჩყანასაცა აღექსანდრიი-
 საცა და მრავალნი ეშმაკეულნი და ბრძანნი და
 15 მკელობელნი და კეთროვანნი განკურნნეს.

28. და რაოდენთამე დღეთა შემდგომად კუა-
 ლად მოიქცეს იერუსალიმადკე და კუალად აღა-

შენეს ქალაქსა შინა სახლი სასტუმრო და იწყეს
 შენებად ეკლესიისა, და სხუცა ვინმე ერისკაცი
 მდიდარი აშენებდა მახლობელად მათსა ეკლესიასა 5
 თვისსა და ერიოდა მოწაფეთა ნეტარისა პეტრესთა
 საზღურისათვის. და დღესა ერთსა წარმოვიდოდა
 იოანე მუშავთა თანა ეკლესიისათა და აღუშფოთდა
 მთავარი იგი იოანეს და უხეთქნა ღაწუსა მისსა
 და განასხნა მუშავნი ეკლესიისანი. ხოლო იოანე 10
 არა მიუგო, არამედ შევიდა წმიდისა პეტრესსა
 და უწყო საქმე ესე. ხოლო წმიდამან პეტრე
 არა სწყევს მას, არამედ ესრეთ ჰრქუა: „ჟ საკვირ-
 ველი, უკეთუ ამას ღამესა არა მოკუდეს“. და
 ვითარ განთენა, მოსარჩლე იგი მათი მოკუდარ 15
 იყო. და უწყოდეს ყოველთა, რამეთუ სნეუ-
 ლება არა სჭირდა მთავარსა მას, გარნა ამისთვის
 ეწია მას რისხუა იგი, რომელ იოანეს უხეთქნა.
 ხოლო ვითარცა დაჰვლეს იგი, კუალად იწყეს
 შენებად ეკლესიისა წმიდათა მათ და ღუთისა შე- 20
 წევნითა კეთილად განასრულებს.

29. და მსახურებდეს უწყინოდ ყოველთა
 მმათა მომავალთა და გლახავთა და უცხოთა.
 ხოლო ერთსა ჟამსა დაელოა მათ საზრდელი და
 არა აქუნდა მათ ყოვლად რაფთურითით. და ჩუბ-
 ულებისაებრ შემოკრბეს გლახავნი. ხოლო წმი- 5
 დათა მათ არა ქონდა საზრდელი კორციელი,
 რათამცა ისტუმრნეს გლახავნი იგი, არამედ ღუ-

- თისა მიმართ აქუნდა ფრიადი სასოება და აღდ-
 გეს და ილოცეს ქრისტეს მიმართ და ჰრქუეს
 10 „უფალო, უფალო, შენ სთქუ და ბრძანე, ვითარმედ
 ნუ ზრუნავთ ხვალისასა. არამედ აწ რა ჯგოთ რამე,
 თუ არა რაჲ გუაქუს, რათამცა მონანი შენნი
 ვისტუმრნეთ“. და ვიდრე ილოცვიდესა წმიდანი
 იგი, იპოვნეს ყოველნი ჭურჭელნი მათ, რათა
 15 აღვსებულ იყუნეს სახუარბლონი და საფეკილონი
 და საპურენი და საცერცუმნი და საზეთენი და
 საღვინენი, ყოველნივე მდიდრად გარდაეცემოდეს.
 და ვითარცა იხილეს საკვირველება ესე, აღიდებ-
 დეს ღმერთსა და განუყოფდეს უმურველად ყო-
 20 ველთაჲ.

30. ამისა შემდგომად ჰრქუა მათ მამამან ზე-
 ნონ არქიმანდრიტმან, ვითარმედ შეკედით მონა-
 სტერად და მკნდებოდეთ მმათა თანა მარხვითა
 და ღოცვითა. ხოლო იგინი მოზრჩილ ექმნეს და
 5 შევიდეს მონასტერად, რომელი მახლობელ იყო
 იერუსალიმსა, და იღუწიდეს უმეტეს ყოველთასა
 და ესრეთ იყუნეს, ვითამცა ახლად, და დღითიდღე
 შედგებოდეს ყოველთა სათნოებათა. ხოლო იგი
 ვიდრეა იყუნეს მას მონასტერსა, აღესრულა
 10 წმიდა და ნეტარი იოანე საჭურისი და წარვიდა
 წინაჲ უფლისა მხიარულითა პირითა და დამარხეს
 დიდითა დიდებითა მონასტერსა მას ქართუმსლთასა,
 რომელი მათ წმიდათა აღაშენეს. ხოლო ნეტარ-

მან პეტრე დაჰყო მონასტერსა მას, სადა იგი
 მიაგლიანა აჩქიმანდრიტმან, მრავალნი წელნი 15
 დიდსა და ფიცხელსა შინა მოღუაწებასა და ესე
 ზომ იღუაწა წმიდა, რომელ უხესთაეს იქმნა ბუნე-
 ბისა კაცთასა, და დიდად განითქუა სახელი მისი
 ყოველსა მას ქრესტანსა იერუსალიმისა და პალე-
 სტინისა და ეგვიპტისასა და ყოველთა მიერ 20
 სანატრელ იქმნა, ვითარცა ჭეშმარიტი მონა ქრი-
 სტეს ღუთისა.

31. მას ჟამსა მოკუდა ეპისკოპოზი და შეკრ-
 ბეს ყოველნი და მოვიდეს მოქალაქენი მაიუმი-
 სანი პატრიარქისა, ვითარმედ წმიდაო მეუფეო,
 ქალაქისა ჩუმწნისა ეპისკოპოზი გარდაიცუალა
 და სხუა ეპისკოპოზი არა გუნებაჲს, გარნა პეტრე 5
 ქართუმწლი. მაშინ უბრძანა პატრიარქმან მიება
 მისი. და წარვიდეს და მიება ჰყვეს და ჰპოეს
 უდაბნოსა, რამეთუ უდაბნოს მოყუარე იყო წმი-
 და ესე და მრავალჟერ წარვიდის მარტო უდა-
 ბნოდ, რათა მხოლოდ მხოლოდსა ღმერთსა ზრ- 10
 ხვიდეს. ხოლო ვითარცა ჰპოეს წმიდა იგი, მღლაჲრ
 შეიპყრეს და შეჰკრეს და მიყუანდა შეკრული,
 რათა არა ივლტოდეს. ხოლო წმიდამან ვითარ-
 ცა სცნა მიზეზი შეკრულისა და რამეთუ ეპისკო-
 პოზ ჰყოფენ, შეუძნდა ფრიად და მწარედ სტი- 15
 როდა და განტეკებასა ევედრებოდა და ეტყოდა
 მათ, ვითარმედ დიდად ცოდვილ ვარ. ხოლო

მათ აზრს ისმინეს მისი, აზრამედ წარიყუანეს. და ვითარცა მიიწინეს დაბასა ერთსა, დაუღამდა მათ

20 და დაადგრეს სახლთა შინა ქორედთა, რათა ვერ უძლოს წმიდამან სივლოტოლად. მაშინ ჰრქუა მათ წმიდამან პეტრე: „განმკენით მე მწუხრისა ამას და განთიად შეძვართ“. ხოლო მათ განკნეს. და ვითარცა დაიძინეს ყოველთა, აღდგა ყოველთაგან უცნაუ-

25 რად და ენება გარდაგდება თავისა სიმაღლისა მისგან, რათა განერეს ანუ განიტყოს ასო რამე და ესრეთ დააკლდეს დიდებასა მას, რამეთუ დიდად სძულდა დიდება ამის სოფლისა. მაშინ გამოეცხადა მას უფალი პირისპირ მკედრობითა ანგე-

30 ლოზითა და ჰრქუა მას: „პეტრე, აზრ უწყია, რა იგი უბრძანე მოციქულსა ჩემსა პეტრეს, ოდეს იგი დაბანასა ფერკეთასა ურჩ მექმნებოდა?“ ხოლო მან მიუგო მრწალით: „ჰე უფალო, უწყი“. და ჰრქუა მას უფალმან: „და აწ შენცა გეტყვი. აზრ გცნა წი-

35 ლი სამკვიდრებელსა ჩემსა, უკეთუ აზრ დამწყსნე ცხოვარნი ჩემნი“. და ნუგეშინის სცა უფალმან და განაძლიერა და ამისა შემდგომად ამაღლდა უფალი ზეცად. ხოლო წმიდა პეტრე თაყვანის სცემდა და აღიდებდა წმიდასა სახელსა მისსა. და

40 ვითარცა განთენა, აღდგეს ვაცნი იგი და წარიყუანეს ნეტარი პეტრე პატრიარქისა წინაშე. და ეტყოდა წმიდასა პატრიარქსა, ვითარმედ წმიდაო მეუფეო, ფრიად ცოდვილ ვარ და აზრ ღირსიო.

და იჩემებდა ცოდუთა მრავალთა სახელით, რომელთაგან ბიწიცა არა უწყოდა, და ფრიად უდიდ-
 სად ხადოდა თავსა თვისსა, რათამცა განუტევეს. 45
 ხოლო მათ არა უსმინეს, არამედ აღდგა პეტრი-
 არქი და წარიყუანა წმიდა პეტრე წმიდად ეკლე-
 სიად და დაასხნა კელნი თვისნი პეტრიარქმან
 თავსა ზედა წმიდისა პეტრესსა და აკურთხა იგი 50
 მთავარეპისკოპოსად ნებითა ღუთისათა და და-
 იმჭირა იგი თვისთანა დღეთა მრავალთა და ცნა და
 გულისკმა ჰყო პეტრიარქმან, ვითარმედ დიდი
 მონა არს ღუთისა. ხოლო შემდგომად რაოდენ-
 თამჟ დღეთა მოუწოდა პეტრიარქმან მთავართა 55
 ქალაქისა მაიუმისათა და ასწავა მათ სწავლა სა-
 ღუთო და მეომე მიუთვალა მათ წმიდა პეტრე და
 ჰრქვა: „ვაცნო ღუთისმოყუარენო, ამას მწყემსსა
 კეთილსა მიგცემს თქუმს უფალი ღმერთი. აწ
 უკუმ დაემო-რჩილენით ამას, ვითარცა ქრისტესა, 60
 და შეუდევით ყოვლითა სულითა“. ხოლო მათ
 მიითვალეს წმიდა პეტრე სიხარულითა დიდითა
 და მადლობდეს უფალსა ღმერთსა.

32. ხოლო პეტრიარქმან წარავლინა წმიდა
 პეტრე საყდარსა თვისსა დიდითა პატრივითა და
 ვითარცა მიიწია წმიდა პეტრე ქალაქად მაიუმისა,
 გამოვიდეს ყოველნივე შემთხვევად მისსა და
 მიგეტყუად დიდითგან ვიდრე მცირედმდე კერეო- 5
 ნებითა და სულნელებითა დიდძალითა და ქებითა

და შესხმითა. და დიდითა დიდებითა და პატრივითა
 შეიყუანეს ქალაქად და წმიდად ეკლესიად. ხოლო
 სასწაულნიცა მრავალნი იქმნეს ღუთისა მიერ
 10 კელითა წმიდისა პეტრესითა ქალაქსა მას შინა
 ღლესა მას შესულისა მისისა. ამისთვისცა ყოველ-
 ნივე იხარებდეს და აღიდებდეს ღმერთსა, რომელ-
 მან. ესე ვითარს მწყემსი მოსცა მათ.

მპ. ხოლო წმიდამან პეტრე არა შესწირა
 მსხუშრბლი იგი უსისხლო მრავალყამ. მაშინ
 მოიწია მისსა კმა, რომელი ეტყოდა: „პეტრე,
 აღდეგ და შესძინე ცალანცსა შენსა და შესწი-
 5 რეუდ მსხუშრბლსა, რათა არა მოიღო პატრიუი
 მონისა ამის, რომელმან იგი დაჭულა ცალანცი
 იგი უფლისა თვისისა“. ხოლო პეტრეს ვითარცა
 ესმა კმა უფლისა, აღდგა შიშით და იწყო ჟამისა
 წირუად. და იყუნეს მრავალნი მღუდელნი და
 10 მონაზონნი გარემოს საკუროთხევულისა მის და
 იხილეს ყოველთა, რამეთუ რა ჟამს განაწილა
 კორცი იგი ქრისტესი, აღივსო წმიდა საკუროთხე-
 ველი სისხლითა, ხოლო ნეტარი პეტრე შემო-
 წუნდა და უკუნ დგა წმიდისა ტრაპეზისაგან. მა-
 15 შინ მოიწია მისსა კმა ზეცით, რომელი ეტყოდა
 ეპისკოპოსსა: „შესაწირავი განასრულო, რამეთუ
 არა შენთვის იქმნა საქმე ეკე, არამედ ჩემთვის,
 რათა უწყოდინ ყოველთა, რაოდენ დიდ არს
 და საშინელ შესაწირავი ეკე სიწმიდისა და შეწ-

ყნარებულ გულისთა უმანკოთაგან, სოლო დამს- 20
 ჟელ გკლარბნილთა გონებითა“. და ვითარცა
 იხილეს ესე და ესმა კმა ზეცით ყოველთა მო-
 ქალაქეთა, იხარებდეს ყოველნივე და აღიდებდეს
 ღმერთსა, რომელმან ესე ვითარი მწყემსი მოსცა
 მათ, და მიერთებან ეპყრა ყოველთა ვითარცა 25
 ანგელოზი ღუთისა.

34. მათ ღვთა შინა დაესრულა მეფობა თეო-
 დოსი მცირისა და დაიპყრა მეფობა მარკიანე და
 შეკრიბა კრება მეოთხე ქალკილონს ექუსასოც-
 დაათა წმიდათა მამათა და ამტკიცეს ორი ბუნება
 ქრისტესი, რამეთუ სეკერიანოსნი და იაკობნი შე- 5
 ჩვენებულნი არა შეიწყნარებდეს ქრისტეს ორთა
 ბუნებათა და არცა განკორციელებასა მისსა წმიდისა
 ღუთისმშობლისაგან. მაშინ ნეტარმან კირილე
 აღექსანდრიელმან და ყოველთა წმიდათა მამათა
 შეაჩვენეს იაკობნი და ყოველნი მწუალებელნი, 10
 რომელთა არა სწამს ორი ბუნება ქრისტესი და
 განკაცება მისი წმიდისა ღუთისმშობლისაგან.

35. სოლო მეფემან მარკიანე წარმოავლინა
 ვაცი სამეფო პალესტინედ, რათა განასხნეს
 მწუალებელნი ქუშყანით მათით. სოლო ვინაჲთ-
 გან უკეთუზნი იგი მრავალ და ფრიად იყვნეს,
 ამისთვისცა ძლიერად წინა აღუდგეს და იქმნა 5
 ბრძოლა შორის მათსა და ფრიადი სიმრავლე
 მოსწყდა მართლმადიდებელთა ბილწთა მათ მწუა-

ლებელთაგან, აზამედ უკუანას იძლინეს უკეთურნი იგი.

36. დღესა ერთსა ვითარცა დადგა წმიდა პეტრე ჟამისა წირუად, იხილა განცხადებულად, რამეთუ მოვიდეს წმიდანი ანგელოზნი და აღიყუანებდეს სულთა მართლმადიდებელთასა ზეცად
- 5 დიდითა დიდებითა წინაშე უფლისა, რომელნი იგი მოისრნეს მწუალებელთაგან, და იხილნა სულნი მწუალებელთა შთამავალნი ქუსსკნელად ჯოჯოხეთად. და ესე ამისთვის იხილა, რათა ასწაოს სამწყსოთა თვისთა მართალი სარწმუნოება და
- 10 განამტკიცნეს სულნი ორგუღნი და მცირედ-მოწმუნენი.

37. ხოლო ღუთისმოყუარებან და მართლმადიდებელმან მარკიანე დაჰყო ექუსი წელი და დაუტევა მეფობა ცხოვრებისათა. და ჰპოეს ჟამი მწუალებელთა და კუაღად აღეგზნეს და აღტყინ-
- 5 დეს ვითარცა ცეცხლნი და დაიყრნეს რომელნიმე კერძონი ქუსყანისანი და შეკრბეს და გნიზრახეს, რათა მოვლან წმიდა პეტრე ქართუმლი მღუდელთმოდღუარი და წარმოვიდეს და თანაყვა მცირე ყრმა, რათა ზაკვით და უცნაუ-
- 10 რად მოვლან წმიდა იგი. და ვითარცა მოვიდეს და რეკეს კარსა და რქეს: „წმიდაო ღუთისაო, განგვიღე და განჰკურნე ყრმა ესე, რამეთუ იგუსმების მტერისაგან“, მაშინ მოიწია მისსა კმა, რომ-

მელი ეტყოდა: „პეტრე, ნუ განუღებ ვარსა, რამეთუ მსაკუთარი არიან“. ხოლო ესმა უსჯუ- 15
ლოთა მათცა კმა ესე და მეყესეულად ივლოცოდეს.

38. ხოლო ვითარცა გულისკმა ჰყო ნეტარ-
მან ზაკუა მათი, რამეთუ მოკულა ენებათ, მრქუა
მე: „შვილო ზაქარია, აღდეგ და წარვიდეთ უც-
ხოსა ქუტყანასა, რამეთუ არა ჟერ მიჩნს, რა-
თამცა ჩუქნითა სიკუდილითა ესენი წარწყმდეს“. 5
და ვითარცა წარვედით მიერ, შევედით სოფელსა
რასამე და იყო დღე წმიდა კვირიაკე და ბრძანა
წმიდამან პეტრე შემზადება საკურთხეველისა და
წირუა ჟამისა. ხოლო სახლი იგი, რომელსა
ეგულვებოდა წირუა, საკერპო ყოფილიყო და 10
ზე სიმაღლესა შინა დგეს კერპნი. და ვარქუ მას:
„წმიდამო მამამო, ნუ უკუტ არა ჟერ იყოს აქა
შინა წირუა, რამეთუ კერპნი დგანან“. ხოლო
წმიდამან მრქუა: „შვილო, ჩუქნ ღმერთსა შევს-
წირავთ მსხუტრპლისა და არა ეშმაკთა“. და ვი- 15
თარცა იწყეს ჟამისა წირუად, გამოკრთა ცეც-
ხლი საცეცხურთაგან და დაწვნა კერპნი იგი,
ხოლო სახლსა არა ავნო. და ესე რა ვიხილეთ,
მივეცით დიდება ღმერთსა.

39. კუალად მივედით ქალაქსა ერთსა და ვი-
ყვენით მუნ დღე რაოდენიმე. და იყო ვინმე ვაცი
ქრისტიანე და ესუა მას ასული და დასწეულდა
ქალი იგი სენითა ფიცხელითა. მაშინ წარვიდა

5 ვაცი იგი მამა ქალისა, რათა მოიყუანოს გრძნე-
 ული და განკუჲრნოს ქალი იგი. ხოლო დედა
 ქალისა მოვიდა და შეუვრდა ფერკთა წმიდისათა
 ცრემლით და ეტყოდა: „შემიწყალო მე, მონაო-
 ქრისტეს ღუთისაო, და განკუჲრნე ასული ჩემი
 10 და იკსენ გრძნებისაგან, რამეთუ მამასა მისსა ნე-
 ბავს მოიყუანება გრძნეულისა. ხოლო წმიდასა
 შეეწყალო დედავაცი იგი და ჰრქუა მას: „ნუ სტირ,
 დედავაციო! ქრისტემან განკუჲრნოს ასული შენი.
 ხოლო არა გგონებ, სვალემდინ თუმცა ცოცხალ
 15 იყოს გრძნეული იგი“. და აღდგა და წარვიდა
 წმიდა იგი ქალისა მის და სცხო მას ეკლოლია
 სახელსა ზელა წმიდისა სამებისასა და უპყრა
 კელსა მისსა და აღადგინა იგი ყოვლითურით
 მრთელი და უვნებელი, და აღიდებდეს ყოველ-
 20 ნივე ღმერთსა. ხოლო გრძნეული იგი იპოა მკუ-
 დარი განთიად სიტყვისაებრ წმიდისა და განით-
 ქუა სახელი წმიდისა მის ქალაქსა მას და გარემო-
 სანახებთა მისთა.

40. მთავარი ვინმე იყო მასვე ქალაქსა შინა
 და მისდა წმიდასა მას ჰეცრეს და მისთანათა
 სამხრობად. ხოლო წმიდასა არა უნებდა მისულოა,
 არამედ კუალოდ არა ინება შეწყუება მთავრისა მის.
 5 არამედ წარვიდა. და ვითარცა დასხდეს სამხრო-
 ბად, მთავარი იგი აგინებდა და რისხვიდა სახლე-
 ულთა თვისთა, რამეთუ იყო გულფიცხელ. მაშინ

მოიწია კმა ზეცით წმიდისა, რომელი ეტყოდა:
 „პეტრე, არა აღმოგივითხვსა წერილი იგი, ვი-
 თარმედ ყოვლისა ცუდისა სიტყვისათვის სიტყა 10
 მისცენ კაცთა მას დღესა? და აწ სახელი ჩემი
 შენძლით იგმობის სახლსა მაგასა შინა და შენ
 მანდა ხარა“? ხოლო წმიდამან პეტრე მიზეზ ჰყო-
 მიზეზი რაჲმე, აღდგა მეყესეულად, და გამოვე-
 დით მიერ და წარვედით. 15.

41. და დღესა მეორესა განვედით მონასტერთა
 მათ, რომელნი იყვნეს გარეშე ქალაქისა მის,
 რათა ჟამი წიროს, და მოვიდეს დიდდიდნი და
 შერაცხილნი მის ქალაქისანი წინაშე წმიდისა და
 იწყეს უბნობად სიტყუათა ცუდთა, ვითარცა არს 5
 წესი ერისკაცთა. ხოლო ნეტარმან პეტრე არა
 რაჲ მიუგო მათ. და შევედით ერთსა მონასტერ-
 თაგანსა, და აღხდა წმიდად საკურხეველად, რათა
 ჟამი წიროს. მაშინ წარმოუდგა ანგელოზი უფ-
 ლისა და ეგულვებოდა გარდამოგდება მისი სა- 10
 კურთხეველით. ხოლო წმიდამან პეტრე ჰრქუა
 მას ცრემლით: „რა ვყავ ან რომლისა ბრალის-
 სათვის შემამთხჳსკა მას?“ მიუგო ანგელოზმან
 უფლისამან და ჰრქუა მას: „ჟ პეტრე, რომელსა
 დღესა გეგულვებოდის მსხჳსრპლის შეწირუა, 15
 ნუ მიუპყრობ სასმენელთა შენთა ურგებთა სიტ-
 ყუათა და ნუ შეაგინებ გონებასა შენსა და განხრ-
 წნი და გარე განუარდები კეთილისა გულისმოდგი-

ნების შენისაგან, ზამეთუ გონება წმიდა უხესთა-
 20 ეს აზის და უფროს ყოველთა მსხუშრპლთა და
 შესაწირავთა წინაშე უფლისა. ხოლო ესე შენ-
 დობილ იყავნ შენდა და ამიერიტგან ეკრძაღვი.
 რა ჟამს გეგულვებოდის ჟამის წირუაჲ“. ხოლო
 წმიდა ჰეტრე შეუვრდა ანგელოზსა მას და ით-
 25 ხოვა შენდობაჲ და აღიდებდა უფალსა ღმერთსა.

42. შემდგომად ღღეთა რაოდენთამე წარვე-
 ღით მიერ და ვიდოდით გზასა ჩუშნსა. ხოლო
 ვიდრეცა ვიდოდა წმიდა იგი, მრავალთა სასწა-
 ულთა აღასრულებდა და მრავალთა ერთა მოაქ-
 5 ცეკვდა ღუთისა სწავლითა თვისითა და მრავალთა
 უძლოერთა და სნეულთა განჰკურნებდა ძალითა
 ქრისტეს ღუთისათა.

43. და ვითარცა გარდახდეს ღღენი აზა მცი-
 რედნი, დაჟდა მეფედ დიდი ლეონ და იყო დიდი
 მშვიდობა ეკლესიათა ზედა ღუთისათა და მოუ-
 წერა წმიდა ჰეტრეს მოსულად ადგილსა თვისსა
 5 სანატრელმან მან მეფემან. მაშინ მიიქცა წმიდა
 ჰეტრე თვისსა საყდარსა და სამწყსოსა და მწყსიდა
 მათ ქრისტეს ღუთისა მიერ და გარეშე ქალაქსა
 აღაშენა მონასტერი და ეკლესია უწყსნიერი და
 შეკრიბნა მძანი მრავალნი და განუწყესა მათ წესი
 10 და კანონი სულიერი და საღუთო.

44. და იმარხვიდა წმიდა ჰეტრე ფრიად და მიმ-
 დემად, ამისთვისცა ფრიადისა მარხვისაგან განიზ-

ყუნა სტომაქი მისი. მაშინ ჰრქუმს ვიეთმე,
 რათა წარვიდეს ცხელთა წყალთა და განიკურნეს.
 ხოლო ნეტარი იგი წარემართა, და ვითარცა ცნეს 5
 მოქალაქეთა წარსულა მისი, შეუდგეს მას ყრმანი
 არა მცირედნი და იყუნეს მრავალნი კერპთმსახურ-
 ნიცა. მაშინ უკუმს ნეტარმან პეტრე აღიღო-
 პირი თვისი და იწყო სწავლად ერისა მის და შემ-
 დგომად სწავლისა ნათელსცა კერპთმსახურთა მათ 10
 სულსა ორასსა. და ყოველნივე იხარებდეს და
 აღიდებდეს ღმერთსა.

45. შემდგომად ამისა კჲალად იწყო ნეტარ-
 მან და წმიდამან პეტრე საცყჲად მათდა და ჰრქუა:
 „ჟამსა მას, რომელსა მოვიწიენით ქუმსყანასა
 ამას პალესტინისასა, ვინებეთ წარსულაჲ მთასა
 მას. იყო ბერი ვინმე წმიდა შეყენებული სე- 5
 ნაკსა შინა, რომელსა აქუნდა ორმოცი წელი
 გამოუვლად სენავით. და ვითარცა გვიხილნა წმი-
 დამან მან ბერმან, განიხარა ფრიად და მრქუა მე: „ვე-
 თილად მოხვედ, ძეო ქართუმწლთა მეფისაო“. 10
 ხოლო მე ვითხოვე შენდობა და ვთქუ, ვითარ-
 მედ არა ეგრეთ არს. ხოლო მან წმიდამან
 მომიგო და მრქუა: „ნუ უარყოფ, რომელი წი-
 ნაშე ჩუმსნსა ცხად არს ქრისტეს მიერ“. მაშინ გა-
 მომიცხადა მე ყოველი გზა ჩემი და მრქუა მე,
 ვითარმედ ეპისკოპოზ იქმნე ქალაქსა და ერსა 15
 ზედა მრავალსა. და აწ ოდენ წმიდა ბერი იგი უფ-

ლისა მიიცვალა. რამეთუ ნათელს ვსცემდი რა ერსა
 ამას, ვიხილე სული წმიდა ღუთისა გარდამომავალი
 ემბახსა ზედა წმიდასა და აღავსო ნათლითა და
 20 ბრწყინვალეებითა მიუთხრობელითა და კჳლად
 ვიხილე ბერისა მის წმიდისა სული, რამეთუ აყ-
 ვანდა ანგელოზთა წმიდათა ღუთისათა დიდებითა
 დიდითა, და ჟერ არს ჩჳსნდა, რათა წარვიდეთ და
 ამბოჰს უყოთ წმიდათა ნაწილთა. ხოლო თქჳსნ,
 25 შვილნო ჩემნო, წარვედით საყოფელად თქჳსნდა
 დაცულნი ძალითა ღუთისათა, და ესრეთ განუტე-
 ვეთ იგინი ღოცვითა და კურთხევითა. ხოლო
 ჩჳსნ წარვედით წმიდისა მის ბერისა და ვითარ-
 ცა მივიწიენით, ამბოჰს უყავთ წმიდათა მათ ნა-
 30 წილთა და ვილოცეთ და გამოვედით მიერ.

46. და ვითარ იგი ვილოდით, მივემთხვივნით
 სახლსა ბერისა წმიდისასა და ვითარცა იხილა
 ბერმან ნეტარი და წმიდა პეტრე, აღივსო სინა-
 რულითა დიდითა და ილოცეს და მოიკითხეს
 5 ურთიერთარს და დასხდეს და დაიწყეს სიტყუათა
 საღუთოთა თხრობად ურთიერთარს და ვითარცა
 მრავალი სიტყუა სარგებელი სულისა წარმოთ-
 ქვეს, უკანასკნელ ჰრქუა ბერმან წმიდასა პეტრეს,
 ვითარმედ პირველ მოსულისა ჩემისა ადგილსა
 10 ამას, ვიხილე ქუბი ერთი და შევედ შინა და ვი-
 თარცა შევედ, ვიხილე გარდაცვალებული ბერი
 ვინმე შჳსნიერი და პირი მისი ნათობდა, ვითარცა

მზე. და ვიხილე რა იგი, ამბოზს უყავ ჰიზსა
 მისსა წმიდასა შიშითა და სიხარულითა და დავის-
 წავე ადგილი იგი და წარვედ მიუთხარ ყოველთა 15
 ღუთისმოყუარეთა და ვითარცა მოვედით, არღარა
 ვიხილეთ წმიდა იგი, სოლოო სასწაული რაჲ-
 მე ჩუმნდალა და აღვაშენეთ ეკლესია ადგილსა
 მას. ამისა შემდგომად კეკელრე ღმერთსა, რათა
 გამომიცხადოს, თუ ვინ იყო წმიდა იგი ბერი. 20
 და მეუწყა ღუთისა მიერ, ვითარმედ მოსე იყო
 ბერი იგი დიდი წინასწარმეტყუელთა შორის“.
 და ვითარცა გვითხრა თხრობა ესე ბერმან მან,
 რომლისა მისრულ ვიყვენით, დაგუბანა ფერჳნი
 და გვისტუმრნა სამდღე და მერმე მოვიღეთ 25
 წმიდა ღოცვა მისი და ვიდოდით.

47. წარმოვედით მიერ და მოვედით ადგილსა
 ერთსა. მრავლით ჟამით იქ წვიმა არ ყოფილიყო.
 და მოვიდეს დაბელნი იგი და ეკედრნეს წმიდასა
 ეპისკოპოსსა, რათა ილოცოს უფლისა მიმართ
 და მოსცეს მათ წვიმა. სოლოო რა წმიდამან 5
 ილოცა, მეყუესეულად მოვიდა წვიმა ძლიერი და
 ვითარ იხილეს ესე სასწაული მეკერპეთა, მოიქ-
 ცეს და ნათელ იდეს კელითა წმიდისა პეტრესითა
 და ყოველივე აღიდებდეს ღმერთსა.

48. და წარმოვედით მიერ და მოვედით სო-
 ფელსა ერთსა და გვიმასპინძლა კაცმან ვინმე
 უშვილომან და ეკედრა წმიდასა მას პეტრესა,

რათა ლოცუა ჰყოს მისთვის და მოსცეს მას
 5 უფალმან შვილი, და მოვიდეს სხუანიცა მრავალნი
 ამისვე თხოვისათვის. ხოლო წმიდამან პეტრე
 ულოცა მათ და დასწერა ჟუჲარი და ყოველნივე
 შვილიერ იქმნეს და აღიდებდეს ღმერთსა და ესრეთ
 სადაცა იგი ვიდოდით ქალაქთა ანუ სოფელთა,
 10 ყოველთაგან სასწაულთა აღასრულებდა ძალითა
 ღუთისათა.

49. კუალად მივედით სხუასა სოფელსა, რომ-
 მელსა ერქუა ატომოკონ, და მუნ გარდავიხადეთ
 წმიდა მარტვილიაჲ. და იყო ვინმე კელოსანი
 დედოფლისა მას სოფელსა სახელით ელია დი-
 5 დათ გლახავთმოწყალე და სტუმართმოყუარე
 და იყო იგი ყრუ და ვითარ ვსხედით მისთანა,
 აღიღო მან საბეჭური ნეტარისა და წმიდისა პეტ-
 რესა და დაიდუა ყურთა ზედა თვისთა და მეყუ-
 სეულად აღესუნეს მას სასმენელნი მისნი და
 10 აღიდებდა ღმერთსა.

50. ამან ელია დაგვიმჭირნა ზაფხულ ყოველ.
 რამეთუ იყო აღგილი იგი გრილ და ჰაეროვან
 და იყო მუნ ცბა ერთი და წარავლინის ელია
 ყრმა თვისი თევზობად ცბასა მას და ყოველთა
 5 დღეთა შეიპყრის ერთი თევზი, ვითარცა ღუთისა
 განგებითა, და მოართვიან ეპისკოპოსსა წმიდასა
 პეტრეს, რამეთუ სხუა ვერა შეიპყრიან. იყო
 ვინმე მთავარი სნეული მახლობელად და ითხოვა

თევზისა მისგან, რომელსა მიაბრძოლეს ეპისკოპოსსა. ხოლო ელია წარავლინნა მეთევზენი და მას დღესა შეიპყრნეს ორნი თევზნი და წარსცა წმიდამან პეტრე ერთი თევზთა მათგანი მთავრისა და მიუძენო მას ესრეთ, ვითარმედ ვესაუქრისცესა ღმერთსა ჩემსა, რომელ ამით განიკურნო. ხოლო მთავარმან მან ვითარცა ჭამა თევზისა მისგან, მეყუესეულად განიკურნა და აღიდებდა ღმერთსა.

51. ამისა შემდგომად წარმოვედით მიერ და მიკუმბოვიკენით სოფელსა ერთსა რასამე, რომელსა ყოვლადვე თესულობა არა იყო, რამეთუ საზრდელი მათი ღვინითა მოიზრეწიან. და მას უამსა დაესხა ჭია ვენაკთა მათთა და აუწყეს ესე წმიდასა პეტრეს, ხოლო წმიდამან მან მისცა მათ ევლოგია, რათა აპყურონ, და ვითარცა აპყურონ, მეყუესეულად უჩინო იქმნეს ჭიანი იგი და კაცნი იგი აღიდებდეს ღმერთსა.

52. მიერ წარმოვედით და მიკედით მონასტერსა წმიდისა მამისა ესაქსასა და დაყუკენით მისთანა მრავალნი დღენი. ხოლო ნეცარნი და წმიდანი მამანი იგი უთხრობდეს საქმეთა მათთა ურთიერთაჲს მადლითა წინასწარმეტყუებლად სათა და რამეთუ იყუენეს წმიდანი იგი, ვითარ ორნი მნათობნი დიდნი სოფელსა შინა, და ორთაგანვე დიდნი სასწაულნი იქმნებოდეს და მრავ-

- ვალნი სუღნი შეეძინებოდეს ღმერთსა სწავლითა
 10 მათითა. ხოლო იყუნეს სენაკნი მათნი კიდესკიდე
 ვითარ ოთხ მილიონნი და ესრეთ იღუწიდეს უფ-
 ლისა მიმართ. და მამაჲ ესაია თვისითა გელთა-
 საქმარითა იხრდებოდა და ფრიადითა მარხვითა
 ძალი მისი მოკლებულ იყო და კვირიაკით კვი-
 15 რიაკედ განაღის ვარი სენაკისა თვისისა და მიუ-
 ძღუნის წმიდასა ჰეტრეს ევლოგიად ორი სე-
 ფისკვერი. ხოლო წმიდამან ჰეტრე მიუძღუნის
 ნეტარსა მას და წმიდასა ესაიასა ორი თევზი.
 და ოდესმე ერთად შეკრბიან წმიდანი იგი და ისა-
 20 რებდიან სულიერად ქრისტეს მიერ.

53. და ვითარცა დაასრულა ღიღმან ლეონ
 მეფემან ათშვიდმეტი წელი მეფობისა თვისისა,
 უფლისა მიმართ მიიცუალა ღიღათ ღუთისმსახური
 და წმიდათმოყუარე. ხოლო შემდგომად ნეტა-
 5 რისა მის მეფისა ლეონისა დადგა მეფედ ზენონ.
 იგიცა ღუთისმოყუარე და მოწმუნე. (ხოლო
 სსუანი მოთხრობანი იტყვიან: იყო იგი მწუაღე-
 ბელ შემრეკელთაგან უთავ დია). ამას მეფესა ზე-
 ნონსა ესმა წმიდათა ამათ მამათა თვის ესაიასი
 10 და ჰეტრესი და ღიღთა სასწაულოთა მათთა, რო-
 მელსა ჰყოფდეს, და წარმოავლინა საკუთარი თვისი
 საჭურისი და მოუწოდა ორთავე. ხოლო ესმა
 რა წმიდასა და ნეტარსა ჰეტრეს, შეწუხნა ფრიად
 და შევიდა საღიაკონოღ და ციროდა ფრიად და

ეკედრა ღმერთსა, რათა არა იქმნას წარსულა 15
 მისი მეფისად. და ივლტო-და ღამით ნეტარი პეტრე
 და წარვიდა ქუმყანასა უცხო-სა. ხოლო საჭუ-
 რისმან მან წიგნი მეფისა მოართუა ნეტარსა
 ესაიას. და ვითარცა წარივითხა ნეტარმან ესაია
 წიგნი იგი მეფისა, შეწუხნა იგიცა ფრიად და ით- 20
 ხო-ვა ღუთისაგან სნეულება გუამისა და მეყუ-
 სეულად განსივნა ყოველი გუამი მისი, ვიდრემ-
 დის კერ ეძლო სენაკითაცა გამო-სულა. და ვი-
 თარცა იხილა ესე საჭურისმან მან, უღონო იქმნა
 და წარვიდა სახედ თვისად. და რაჟამს წარვიდა 25
 საჭურისი იგი, კუალად განმრთელდა მამა ესაია.
 ამის ნეტარისა მამისა ესაიას ცხოვრება და მო-
 ქალაქობა და დიდნი იგი მოღუაწებანი და სასწა-
 ულნი აღგვიწერიან სხუაგან მადლითა ღუთისათა.
 არამედ ჩუმნ პირველსავე თხრობასა მოვიდეთ 30
 წმიდისა პეტრესსა.

54. და ვითარცა წარვიდა ნეტარი და წმიდა
 პეტრე ქუმყანასა უცხო-სა, მიემთხვივა მებოსტ-
 ნესა ვისამე კაცსა სახიერსა და დიდათ წრფელსა,
 რომლისა თანა საუბანე ჰყო. ერთსა უკუმ ღამესა
 იხილა ჩვენება მებოსტნემან მან, რამეთუ ხედ- 5
 ვიდა კაცსა ვისმე, რომელი ეტყო-და მას ესრეთ,
 ვითარმედ წარვედ ადგილსა ამას რომელსამე და
 უჩუმნებდა კელითაცა და რამეთუ არიან მუნ
 მარტვილნი წმიდათანი, აღმოიხუენ და მოჰგუა-

- 10 რენ იგი ქართუმწლსა ეპისკოპოზს ჰეტრეს.
 ხოლო განთიად აუწყა მებოსტნეძან ჩვენებაჲ ესე
 ნეტარისა ჰეტრეს. და ჰრქუა წმიდამან ჰეტრე
 მებოსტნესა: „შვილო, წარვედ და უთხარ თქუმნ-
 სა ეპისკოპოზსა და რაჲცა მან ბრძანოს, ეგრეთ-
- 15 ცა ჰქმენ“. მაშინ წარვიდა მებოსტნე იგი და აუწყა
 ეპისკოპოზსა მის ადგილისასა. და წარმოვიდა
 ეპისკოპოზი იგი და მოვიდა ნეტარისა ჰეტრესსა
 და შეკრიბეს ერი მრავალი და ჰყვეს ლიტანია და
 დიდითა ჰატვიტთა აღმოიხუზნეს ნაწილნი იგი წმი-
- 20 დათა მოწამეთანი. და უბრძანა წმიდამან ჰეტრე
 მებოსტნესა მას, რათა ილოცოს და ეუწყნეს
 სახელნიცა წმიდათა მათ მარტვილთანი. და ილოცა
 კეთილძან მან მებოსტნეძან და ვითარ ილოცვიდა,
 იხილნა სამნი კაცნი წინაშე მისსა გვირგვინო-
- 25 სანნი და ბრწყინვალენი დიდად და ეტყოდეს მას,
 ვითარმედ სახელნი ჩუმნნი ცათა შინა აღწერილ
 არიან, ხოლო ქუმწყანას სახელნი ჩუმნნი ესე
 არიან: პირველსა ლუქა, მეორესა ფოქა და მე-
 სამესა რომანოზ გუმქვიან. ხოლო ვიწამენით
- 30 სპარსეთის მთავრისა მიერ აღსარებისათვის უფლისა
 ჩუმნისა იესო ქრისტესსა და რამეთუ ცეცხლითა
 დაიწუნეს გუმანი ჩუმნნი და სხუა არა დაშთომილ
 არს გარნა ესე, რომელსა ხედავთ. მაშინ აღაშენეს
 ეკლესია სახელთა მათთა ზედა და დაჰკრძაღნეს
- 35 მას შინა ჰატვილსანნი იგი ნაწილნი წმიდათანი და

აკურთხეს ეკლესია ორთავე ეპისკოპოსთა ზო-
გად და ვადიდებით ღმერთსა ყოველნივე.

მნ. და ვიდრე ვიყვნითლა მუნ, მოვიდა ჩუმნ-
და ეკლესიისა ჩუმნისა სუცესთა უხუცესი და
ჭრქუა წმიდას პეტრეს, ვითარმედ სხუა წიგნი
მოივლინა მეფისა ზენონისაგან სიწმიდისა თქუმ-
ნისა მომართ, რომელსა წერილ იყო ესრეთ: „ჰე 5
ლოცუა ყავთ ჩემთვის, წმიდანო მამანო, და ნუ-
ღარა მოშურებით აქა“. ხოლო წმიდამან პეტრე
განისხარა ფრიად, ვინაჲთგან არღარა აღუწოდა
მას მეფემან.

მნ. მაშინ უკუმ წარმოვედით მიერ და მო-
ვიდოდით ქალაქად ჩუმნდა და ვითარცა მო-
ვეახლენით ქალაქად, ცნეს მოქალაქეთა და გა-
მოვიდეს ყოველნივე სანთლებითა და სავმე-
ველითა და მოეგებნეს წმიდას პეტრეს ეპის- 5
კოპოსსა და შეუკრდეს და თაყვანი სცეს.
ხოლო წმიდამან პეტრე აკურთხნა და მოიკითხნა
ყოველნი ამბოზის ყოფით და ვითარცა ამბოზს
უყვეს ყოველთა წმიდასა პირსა მისსა, წარვე-
მართენით ქალაქად და შევედით წმიდად ეკლე- 10
სიად და ვილოცეთ და დიდად განისხარა ყოველ-
მან ქალაქმან მოსტლისათვის მწყემსისა მათისა
და შემოკრბა სიმრავლე დიდძალი, რათა ისმი-
ნონ სწავლა წმიდისაგან, რამეთუ ყოველნივე
წყურიელ იყვნეს ხილვად და სწავლად წმიდისა 15

მისგან. ხოლო წმიდამან პეტრე და ჭეშმარიტ-
 მან მწყემსმან დასწერა ჟუჰარი ერისა მას და იწყო-
 სწავლად და ეტყოდა: „შვილნო ჩემნო და ძმანო
 და საყუარელნო ქრისტეს ღუთისანო, ყო-
 20 ლისა პირველად დაიცივთ წმიდა და მართალი
 სარწმუნოება წმიდისა სამებისა. მოიგეთ სასო-
 ება, სიყუარული, სიმდაბლე, სულგობძელება,
 მოთმინება და სახიერება, შეიცვბეთ გლახავთ-
 მოწყალება, სტუმართმოყუარება და უცხოთა
 25 შეიწყნარებდით და განუსუწმებდით, ყოველნივე
 შურებოდით შრომასა სულიერსა და საღუთოსა,
 ყოველნივე ბაძევდით საღუთოთა და წმიდათა
 ვაცთა, ყოველთა კეთილნი საქმენი და სათნოე-
 ბანი წმიდანი მოიგენით, წინამძღუართა დავმო-
 30 ჩილენით, ვითარცა ღუთისა ანგელოზთა, და სიტ-
 ყუათა მათთა დაიმარხევდით, ვითარცა პირისაგან
 ღუთისა გამოსრულთა“. ესე და სხუა მრავალი
 ესე ვითარი სწავლა წარმოუთხრა მათ წმიდამან
 პეტრე და ყოველნი მხიარული იყვნეს და აღი-
 35 დებდეს ღმერთსა.

57. მეზმე წარგვიყვანა მთავარმან ქალაქისა-
 მან სამხრობად და ვითარცა დაუსხედით, მოვიდა
 ვინმე და გუაუწყა ჩუენ საიდუმლოდ, ვითარმედ
 მამა ესაია გარდაიცვალა. ხოლო ჩუენ არა ვინე-
 5 ბეთ თხრობად წმიდისა პეტრესსა ჟამსა მას,
 არამედ თვით მან უწყოდა სულისა მიერ წმი-

დისა, რომელი მკვიდრ იყო ნეტარისა მისთანა.
და ვითარცა აღვდევით ცაბლით, გუარქუა ჩუმნ
პირველ თხრობისა ჩუმნისა, ვითარმედ შვილნო-
ჩემნო, რადა გიკვირს სიკუდილი მამისა ესაისი, 10
რამეთუ მოციქულნიცა და წინასწარმეტყულ-
ნივე მოკუდეს და თვით თავადმან ჩუმნმან
უფალმან იესო ქრისტემან მიიღო სასუმელი ესე.
და ვითარცა ესე გუარქუა, შევიდა სენაკად თვი-
სად და დაჰარდა წინაშე ხატსა მაცხოვრისასა და 15
წმიდისა დედოფლისა ღუთისმშობლისასა და ტი-
როდა ფრიად და მკურვალედ და იტყოდა: „ჰ ნე-
ტარო და წმიდაო მამაო ესაია, შენ დღეს მოჰ-
კუმდ და შემდგომად მცირედისა მეცა მოსიკუ-
დიდ ვარ. არამედ აწ ნუ დასცხრები მეოხებად 20
ჩუმნთვის წინაშე წმიდისა სამებისა“. და ესრეთ
ეკედრებოდა ღმერთისა მყოვარ ჟამ ცრემლითა
მკურვალითა ნეტარი პეტრე.

58. და შემდგომად დღეთა რაოდენთამე მო-
ვიდა მოწაფე მამისა ესაიასი და გუითხრა სიკუ-
დილი მისი. ხოლო ჩუმნ ვკითხევდით ჟამსა
მას მიცუალეებისა მისისა და გუითხრობდა ჩუმნ
ესრეთ, ვითარმედ ოდეს იგი სწეულ იყო, მივე- 5
დით კარსა სენაკისა მისისა და იგი ვიეთმე ეუბ-
ნებოდა. და ვითარ შეკედით, არაუინ ვბოეთ გარნა
იგი ხოლო მარტო და ვკითხეთ მას: „მამაო, ვინ
გეუბნებოდა“? ხოლო მან ნეტარმან მოგვიგო

- 10 და გუარქუა ჩუშნ, ვითარმედ დიდი იოანე
წინამორბედი და ნათლისმცემელი მოვიდა და
მეტყუადა მე, ვითარმედ შემდგომად სამისა დღისა
მოვიდეთ და განვიყუანოთ სული შენი. ხოლო
მე ვკითხე დიდსა იოანესა. ვითარმედ ჩასა სჭამ-
15 და, იყოფებოდა რა უდაბნოსა, და მრქუა მე:
„მწუანეთაგან და მცენარეთა და თივათაგან იყო-
საზრდელი ჩემი“. და ვითარცა ესე გვითხრა მა-
მამან ესაია, განკვირდით და ვადიდებდით ღმერთსა.
და შემდგომად სამისა დღისა დაიძინა და წარვიდა
20 უფლისა და შემოვრბეს მამანი და იკუთხნეს
წმიდათა ნაწილთა მისთაგან და დაკრძალეს პატი-
ოსანი და წმიდა გუამი მისი. ხოლო მე, ვიდრე
ცოცხალდა იყო, ვკითხე მას: „ყოვლად წმიდაო
მამაო, რაჲ ვყო მე შემდგომად შენსა?“ ხოლო
25 მან ნეტარმან მრქუა: „შვილო ჩემო, შენ წარ-
ვედ წმიდისა პეტრე ქართველისა და ეპისკო-
პოსისა თანა და მისთანა იყოფებოდე, რამეთუ
შემდგომად ჩუშნსა აღვილი ესე მოოვრებად
არს“. და ეგრეთცა იქმნა.

59. უამსა მას ერთსა მოვინმევიდა ურია თევ-
ზისა მონადირე და იყო იგი წყლით მანკიერ და
მუცელი მისი განსიკებულ იყო სასტიკად. შე-
უვრდა ნეტარსა და წმიდასა იოანეს და ეკედრე-
5 ბოდა, რათა განკურნოს. ხოლო წმიდამან ჰრქუა
მას: „წარვედ სახედ შენდა და უკეთუ ამას ღამესა

განიკუზნო, სვალე მოკედ და ნათელ გცე, და
უკეთუ არა განიკუზნო, ნუღარა მოხვალ“. ხო-
ლო ურია იგი ღამესა მას განიკუზნა ლოცვითა
წმიდისა მამისა პეტრესითა და განთიად მოვიდა 10
და ნათელილო კელითა წმიდისა ეპისკოპოსისა
პეტრესითა და აღიდებდა ღმერთსა.

60. ნეტარსა და წმიდასა მღუდელთმოძღუ-
არსა პეტრეს თავსა ყოველთა სათნოებათასა მო-
ეგო ლოცუა და წიგნის კითხუა, რამეთუ ყოვ-
ლადვე და მარადის იკითხუნ წიგნთა საღუთოთა
და იტყუნ წმიდა იგი, ვითარმედ ვითარცა მტილი 5
მზუარისა უწყლო განკმის და უნაყოფო იქმნის,
ეგრეთვე მონება მონაზონის უნაყოფო არს
თვინიერ წიგნის კითხვისა და სმენისა სწავლათა
სულიერთა.

61. ხოლო აწ უამი არს უწყებად თქუწნდა,
მხანო ჩემო საყუარელნო, ღამინებისათვის წმი-
დისა მღუდელთმოძღუარისა პეტრესა და აღსა-
სრულისა და მისულისათვის წინაშე წმიდისა სა-
მებისა, რამეთუ არცა თვით უმეცარ იყო ნე- 5
ტარი იგი ღღესა და უამსა მიცვალებისა მისისასა,
არამედ ფრიადცა მეცნიერ. ერთსა უკუწ ღღესა
მოუწოდა ყოველთა და ასწავა მათ სწავლა სა-
ღუთოჲ და სულიერი განგზნობილად და ესო-
დენ ღმობიერ იქმნეს ყოველნივე სწავლითა მის 10
წმიდისათა, ვიდრედა მრავალი ცრემლი დასთხი-

- ეს ყოველთავე. და შემდგომად სწავლისა გურ-
ქუა ყოველთა განცხადებულად, ვითარმედ შვილ-
ნო და ძმანო ჩემნო, უამი ჩემი მოახლოებულ არს
15 და შემდგომად მცირედთა დღეთა განგეშორები
თქუწნ და წარვალ გზასა, რომელი არა ოდეს
არა წარმივლიეს. ხოლო თქუწნ, საყუარელნო,
ივსენებდით სიყუარულსა ჩემსა და ნუ დამივიწ-
ყებთ მე. და ვითარცა ესე ჰრქუა წმიდამან, შეეღმა
20 ყოველთა და ფრიად იგლოეს. ხოლო წმიდამან
მისცა მშვიდობა ჟუარის წერით და განუტევნა
კუროთხევით. და თავადი შევიდა სენაკსა მოღუა-
წებისა თვისისა და დაჰარდა წინაშე ხატსა მაცხო-
ვრისასა და ცრემლითა დიდითა და მკუწრავლითა
25 ევედრებოდა მეუფესა მას ყოველთასა სამწყსოთა
თვისთათვის და ყოვლისა სოფლისათვის.

62. მამა ვინმე იყო ჩუწნთანა სახელით ათა-
ნასე კაცი წმიდა, სახიერი, მშვიდი და მდაბალი.
მოწაფე ყოფილ იყო წმიდისა მამისა ზენონისა
სკიტელისა. ხოლო რაჟამს იგი მიიცვალებოდა
5 მამა ზენონ, ჰკითხა მას აჲ ათანასე, ვითარმედ
რაჲ ვყო, მამო, რამეთუ დამიტევებ. ჰრქუა მას
მამამან ზენონ: „შვილო ჩემო ათანასე, რაჟამს
მე მოკვუდე, შენ წარვედ წმიდისა პეტრე
ეპისკოპოსისა ქართუშელისა და იყოფებოდე
10 მისთანა, რამეთუ რომელი შეუდგეს და მორ-
ჩილებდეს მას, იგი გზასა ჭეშმარიტებისასა ვალს“.

და ვითარცა დაიძინა მამამან ზენონ, მოვიდა ათანასე წმიდისა პეტრესსა და დაჰყო ორი წელი ჩუმნათნა.

63. ესე კეთილი მამა ათანასე ღამესა ერთსა ტიროდა მწარედ და ესმა ნეტარსა პეტრესა კმა ტირილისა მისისა და განაღო კარი სენაკისა თვისისა და ჰკითხა მას და ჰრქვა: „შვილო ათანასე, რაჲ აზრს, რადა სტირ ესრედ მწარედ?“ ხოლო ათანასე ჰრქვა: „რასა მკითხავ, წმიდაო მამა, რომელსა აზრცა შენი სიწმიდე უმეცარ აზრს?“ და კუთლად წმიდა პეტრე ეტყოდა სიმდაბლით: „თქუ, შვილო, რამეთუ უმეცარ ვარ“. მიუგო ათანასე და ჰრქვა: „სწ წმიდაო, ფრიად მეცნიერ ხარ 10 ყოვლისაჲ, არამედ მეცა მოჩიღოებისათვის ვრქვა, რა იგი ვიხილე. ამას ღამესა მოვიდა ჩემდა უღირსისა ამის მოძღუარის ჩემი წმიდა მამა ზენონ და მომიკითხა და მრქვა მე: „ბრძანება გამოვიდა უფლისა მიერ, რათა შემდგომად 15 მცირეთა დღეთა მიიცუალოს უფლისა წმიდა პეტრე ეპისკოპოსი ქართუმწლი, რამეთუ ითხოვეს წმიდათა წინაშე ღუთისა, რათა განვიდეს კორცთაგან და დაემკვიდროს ჩუმნათნა, რამეთუ ფრიად ტანჯნა კორცნი შენისა სიყუარულისათვის და აწ მოუძღოურებულ აზრს. ხოლო უფალმან ჰრქვა მათ: „ჟერ აზრს ყოფა მისი ქუმწყანად, რათა მრავალნი სულნი შეიძინეს“. ხოლო წმი-

დანი იგი აიძულებდეს და ეკედრებოდეს, რათა
 25 წარიყუანოს მათ თანა. მეგრე ბრძანა მეუფემან
 და უფალმან ყოველთამან, რათა შემდგომად ათისა
 დღისა შეკრბენ ყოველნი წმიდანი და მივიდნენ
 ნეტარისა პეტრე ქართველთა ეპისკოპოსისა
 და სული მისი მოიყუანოს წმიდამან პეტრე
 30 მოწამემან პატრიარქმან აღექსანდრიელმან“. ესე
 ჩუქნება უთხრა მამან მან ათანასე წმიდასა პეტ-
 რეს ტირილითა მწართა და ეტყოდა წმიდა-
 ს: „ვიგლოვდეთ სიობლესა ჩუქნსა, გ წმიდაო.
 რამეთუ დამიტევებ“. ხოლო წმიდამან პეტრე
 35 ასწავა მოთმინება და ნუგეშინის სცა სწავლითა
 საღუთო-მთა.

64. ამისა შემდგომად არა რაჲსა გემო იხილა
 წმიდამან, არამედ ილოცვიდა კელგანპყრობით
 ათთა მათ დღეთა და რაჲ დღე მოგვიწოდის წი-
 ნაჲ მისსა და გუასწავლინ სწავლითა სულიე-
 5 რითა და ნუგეშინის გუცემნ და განგუამტკიცებნ
 და განგუაწესებნ წესთა და კანონთა ეკლესიისათა. და
 ვითარცა მოიწია დღე იგი მეათე, შევიდა წმიდად
 ეკლესიად და მოუწოდა ყოველსა მას ქალაქსა სამ-
 წესოსა თვისსა და ასწავა მათ ფრიად სარგებელი
 10 სულისა. ამისა შემდგომად აღასრულა წმიდა ჟა-
 მის წირუა და ეზიარა პირველ თვით თავადი და
 მეგრე აზიარნა მღუდელნი და ყოველი ერი. და
 ვითარცა საღუთო მსახურება აღასრულა, დაუ-

ტყუა მშვიდობა ყოველთა და ჰრქვა: „საყუ-
რელნო შვილნო ჩემნო, ამიერიტგან აზღაზა 15
მისილოთ მე“. სოლო ერნი იგი გოდებდეს გო-
დებითა დიდითა და მღუდელნი და დიაკონნი ამ-
ბოზს უყოფდეს წმიდასა პირსა და გელთა. ეგ-
რეთვე ერნიცა ყოველნი შეესებოდეს და ამბოზს
უყოფდეს წმიდათა ფერკთა და სამოსელსა მას, 20
რომელი ემოსა, და ტიროდეს ყოველნივე მწა-
რედ. სოლო წმიდამან ჰრქვა: „რასა ჰზამთ და
შეშფოთებთ სულსა ჩემსა? წარვედით, შვილნო
ჩემნო, სხედ თქუწნდა და განისუწნეთ და კუა-
ლად რაჟამს ჟერ იყოს, მოგიწოდო თქუწნ“. 25
და ესრეთ ძლით დაარწმუნა მათ და წარვიდეს
საყოფელად მათდა. სოლო ჩუწნ გუბრქვა: „გან-
ისუწნეთ თქუწნცა, შვილნო ჩემნო, და ნუ შე-
მაწუხებთ“. და ესრეთ წარმოგუაგლინა ჩუწნ
სამკრობად.

30

65. და თვით წარვიდა სენაკად თვისა მმისა
ერთისა თანა და ილოცვიდა უფლისა მიმართ. და
ვითარცა აღუდევით ტაბლით, მიგვიწოდა ყო-
ველთა წინაშე მისსა და ვიდრე იგი მივიდოდით,
გუწცა სული სულნელებისა საკვირველი. და 5
ვითარცა შევედით წინაშე წმიდისა მის, თაყვანის
ვეცით. სოლო ნეტარმან მან და წმიდამან ჟუარი
დაგუწერა ყოველთა და გუაუბრთხნა და განი-
მარტნა ფერკნი მისნი წმიდანი და გამოისახა

- 10 პირსა მისსა სახე პატროსნისა ჟჳჳარისა და ჰრ-
ქჳჳა: „გელთა შენთა შეკვედრებ სულსა ჩემსა; უფა-
ლო იესო ქრისტე ღმერთო ჩჳმჳნო“. და ესრეთ
დაიძინა ძილი იგი მართალთა თვინიერ ყოვლისა
ჭირისა და სნებისა და ცკვილისა.

66. და მკის განითქჳ მიცჳალება წმიდისა
მის და შემოკრებობადეს ერნი ურიცხჳნი ქალა-
ქელნი და გარემო სოფლებისანი და მთავარნი
და ღიდებულნი და გლახკნი, მცირენი და ღიდნი,
5 ყოველნი მოვიდოდეს და ცრემლთა დათხევითა
ამბოჳს უყოფდეს წმიდათა ნაწილთა მისთა.
ეგრეთვე ყოველთა ყოვლით კერძოვე მოყჳან-
დეს უძლურნი და სენითა შეჳყრობილნი და ბრძანი
და მკელობელნი და ღრევილნი და განზღვე-
10 ულნი და ყოველნი სენითა ფიცხელითა გვე-
მულნი და ეშმაკეულნი. ყოველნივე ვითარცა
შეოდენებობადეს წმიდათა მათ ნაწილთა და სა-
მოსელსა მისსა, მეყსა შინა განიკურნებობადეს და
აღიდებდეს ღმერთსა. და იყო სიხარული ღიდი
15 და მწუხარება ცრემლთა განზავებული. სიხა-
რული უკჳს იყო სასწაულთათვის და კურნე-
ბათა მათთვის ღიდთა, რომელნი იქმნებობდეს წმი-
დათა ნაწილთაგან ჰეცრესსა, ხოლო მწუხარება და
გლოჳა ამისთვის. რომელ დაავლდეს ესე ვითარსა
20 მნათობსა. ხოლო სამდღე ვერ უძლეოთ დამარხჳდ
ნეცარისა მის მომავალთაგან ერთა ურიცხჳთა.

67. შემდგომად სამისა დღისა ძლით უკუმწ
შეუძლეოთ და დაუმარხეთ ეკლესიასა შინა თვისსა
სუნნელებითა დიდითა და კერეონთა სიმრავლითა
და დიდითა დიდებითა, ვითარცა უმწნოდა მას.
ხოლო სუნნელება გუმისა მისისაგან ესე ვი- 5
თარზი გამოვიდოდა, რომელ სძლეჲდა და დაჰყარ-
ვიდა ყოველსა სუნნელებასა ამისა სოფლისასა,
ვითარცა მზე ვარსკჳლავთა ნათლით.

68. აღესრულა უკუმწ წმიდა და ღმერთშემო-
სილი მამა ჩუმწნი პეტრე ქართუმწლი და ეპისკო-
პოსი ქალაქისა მაიუმისა, რომელ არს პალე-
სტინეს, თთუმწსა დეკემბერსა დღესა პარასკევსა
სამეოცდახუთისა წლისა უამთა ზენონ მეფისა 5
ბერძენთასა.

69. ხოლო მე გლახავი მოწაფე მისი ქართ-
ლითგანვე უკანა შეუდექ წმიდასა მას, ვიდრე
მიცუალებადმდე მისა. ამისთვისცა აღვწერე ცხო-
ვრება მისი და სასწაულნი თჳალითა ჩემითა ხი-
ლული და ყურითა სმენილი, რამეთუ თვით იგი 5
ნეტარი და წმიდა არას დაგვიფარვიდა ჩუმწნ,
ვითარცა მამა სახიერო შვილთა თვისთა, სარგე-
ბელისათვის ჩუმწნისა, არამედ გუაუწყებდის
ჩუმწნებათა და გამოცხადებათა უფლისა მიერ.
ხოლო სასწაულთათვის თვით თჳალნი ჩუმწნნი 10
იყვნეს მოწამე უტყუველი. და უწყის ქრისტე-
მან, რომელ მრავლისაგან მცირედნი აღმიწერიან

და ვითარცა ზღვისაგან კრცეელისა და დიდად განფე-
 ნილისა ნაწკეთნი კნინოდენნი გამომისჴმან, რათა
 15 აზა სიმრავლისათვის სასწაულოთასა ურწმუნოდ
 აღუჩნდეს ვისმე მტერისა მიერ მოშურნისა. სო-
 ლო ჩემდა ნუ იყოფინ ცყუვილი და ურწმუნო-
 ება საღჳთოთა შინა წერილთა და ცხოვრებასა
 შინა წმიდათასა, ვითარცა იგი პირველვე ვსთქუ.

70. არამედ ჩჴსნ, ჳი მჰანო, ვბამევდეთ ცხო-
 ვრებასა წმიდათა მამათა ჩჴსნთასა და მეოხ
 ვყოფდეთ მათ წინაშე წმიდისა სამებისა და უფ-
 როსად ნეტარისა ამას და წმიდასა მღჴდელთ-
 5 მომღჴარისა პეტრეს. სამკაულისა და სიქადულისა
 ქართჴსწლოთასა და მეოხსა ყოვლისა სოფლისასა.
 და რათა ამის წმიდისა მამისა პეტრეს მიერ გან-
 სწავლოულნი ამისითავე მეოხებითა ამისთანა ღირს
 ვიქმნეთ სასუფეველსა ცათასა ქრისტეს იესოს
 10 მიერ უფლისა ჩჴსნისა, რომელსა შჴსნის დი-
 დება, პატრიკი და თაყვანისცემა თანა დაუსაბამოთ
 მამით და ყოვლადმღიერით და ცხოველსმყო-
 ფელით სულით წმიდითურთ აწ და მარადის და
 საუკუნეთა მათ დაუსრულებელთა უკუნითი უკუ-
 15 ნისამდე. ამინ. დიდება ღმერთსა.

ანდერძი მთარგმნელისა

ესე ცხოვრება წმიდისა და ნეტარისა მამისა
 ჩჴსნისა პეტრე ქართჴსწლისა ამას კუროთხეულისა

და სანატრელსა ზაქარიას მოწაფესა მის წმი-
დისა პეტრესსა ასურებრითა აღეწერა, ვინაჲთ-
გან ფრიად მეცნიერ ყოფილა მათსა ენასა და 5
კჳალად რამეთუ პალესტინეს ასურნი მრავალნი
არიან და დიდ და უფროსად ქალაქსა მაიუმისასა,
სადა იგი წმიდა პეტრე მღუდელთმოდღურობდა.
ხოლო მე გლახკმან მაკარ ხუცესმან გარდმო-
ვთარგმნე ქართულად ასურთა ენისაგან, რამეთუ 10
ფრიად მეცნიერ ვიყავ მეცა მათსა ენასა მადლითა
თქუმწნითა. და ლოცუა ჰყავთ ჩემ ცოდვილისათ-
ვის, წმიდანო ღუთისანო, რომელთაცა აღმო-
იკითხოთ და ისმინოთ. ამინ.

ანდერძი მმართველისა

წმიდანო ღუთისანო და მამანო ღმერთშემო-
სიღონო, თუმცა არა ღირს ვარ, გარნა ქრისტეს
მცნებათა (sic) და ლოცუა ჰყავთ ჩემთვისცა პავლე
ხუცისა და დევანოზისა. დაღაცათუ წერა არა ვი-
ცოდო, არამედ გუელს მოდგინება ფრიად მაქუნდა. 5
ღუთისა სახელითა ვიტყვი და მანვე მხოლომან
ღმერთმან უწყის, თუ რა ჭირი მინახავს ამის
წმიდისა და ოქროვანისა და მნათობისა ჩუმწნისა
ცხოვრებისა წერასა, და ნუ შემიწუხდებით, გაცა-
მივრცელებია შესავალითაცა და სასწაულთა მიწ- 10
ყებითა და ბოლოსა კეთილად დასრულებითა,

რამეთუ მე დიდად უგუხურ ვარ და ვიყავ, მაგრამ
 რომლისა დედ[ნ]ისაგან ვწერდი, არ ვიცი, თუ რა
 ვიღავის დაეწერა აშლით და წინაუკუმო და არცა
 15 შესავალი რა იყო და არცა დასასრული. წიგნი
 საეკლესიოდ საკითხავი არა აშლილი გამს და
 წინაუკუმო. ყოველსავე ზედა შემინდევით ღუთისა-
 თვის და ღოცუქსა წმიდასა თქუწნსა მომივსენეთ.
 და ვინ პირველ წარიკითხოს გულისკმის ყოფით
 20 ცხოვრება წმიდისა პეტრესი და ესეცა მან ცნას,
 რომელ არა ფრიად უგუხურებით ვიტყვი. უფალ-
 მან ღმერთმან მეოხებითა ყოვლადწმიდისა დე-
 დოფლისა ღუთისმშობლისათა და წმიდისა ნე-
 ტარისა პეტრესითა შეგვიწყალონ. ამინ.

Разночтенія къ тексту I.

I = рукопись Азіатскаго Музея (Библиотека Броссе № 71).

c = новѣйшій списокъ, съ помяткою на французскомъ языкѣ: Copie du ms. de l'Académie de St.-Petersbourg; этому списку принадлежать и разночтенія безъ указанія источника.

a = новѣйшій списокъ краткой редакціи.

- Гл. 1: 2 I ცხოვრებისა. — 3 I ჰეცრესსა. — 14 I შეჰსწირნა. — 17 I სუნნელებისად. — 19 სუნნელები.
- Гл. 2: 9 I ტყუულად. — 11 I ტყუილი. — 15 I შეუდექ.
- Гл. 3: 1 I თევდოსი. — 3 I თევდოსი и въ другихъ мѣстахъ такъ же. — 4 I ჰაზბარ კური. — 5 I მეფობითგან. — 6 I ჰაზბარ კურ. — 9 I ექადგა. — 26 I ქრისტოანისათა.
- Гл. 4: 5 I მწუხრისა. — 18 წინაშე I წმიდა.
- Гл. 6: 16 I მოზვან[ო]ს. — 18 I კოსტანტინოლად.
- Гл. 8: 5—6 I მოზვანოს и въ другихъ мѣст. такъ же.
- Гл. 9: 20 I მოართვის. — 22 I იქცევოდეს. — 35 I განჰკვირდეს: вообще въ рукописи I замѣчается злоупотребленіе объективнымъ мѣстоименіемъ 3 л. ед. ч.: не разъ рядомъ стоятъ ჰ и ს.
- Гл. 12: 14 I მარჯვე.
- Гл. 13: 4 I ვზომ: это —

- описка, пожалуй, вм.
ეზომ, а не უზომ, какъ
принято нами въ изданіи.—
6 I *ჭილასაფოსთა*.
- Гл. 14: 19 I *სიკლტო-ღ-*
ვა.— 23 I *დაიფარნა*.
- Гл. 15: 1 I *წილვდეთ*. —
6 — 7 I *სიმშკრალე*.—
8 I *აღმოეცენობა*.
- Гл. 16: 13 I *შეუვარდა*.
- Гл. 17: 6 I *გესამანია*.
- Гл. 18: 2 I *პინინოზ* и въ
другихъ мѣстахъ. — 3 I
მალენინოზ и въ другихъ
мѣстахъ.
- Гл. 19: 3 I *ესილვნეს*.—
8 I *მონაზუნად*.
- Гл. 22: 6 I *ღაზდეგ*.— 7
შინა] I *прибавляетъ შნო*,
быть можетъ, слѣдуетъ
შენსა.— 25 I *რომელი*.
- Гл. 26: 8 I *სერაბინთა და*
ქერაბინთა.— 15 *იგი*] I
опускаетъ.
- Гл. 31: 3 *პატრიარქისა*] *къ этому слову относится*
- примѣчаніе въ выносѣхъ*,
сохраненное переписчи-
комъ I изъ древней руко-
писи: კვტონებ თუ იე-
რუსალიმისა პატრი-
არქისა იტყვის ა დუმაю,
что (авторъ) говоритъ
оъ іерусалимскомъ пат-
ріархъ.
- Гл. 34: 1 *ღასრულდა*.— 4
წმიდათა] I *оп*.— 5 *იაკო-*
ბიგნი.
- Гл. 35: 7 *ბილწთა მათ*] *оп*.
— 8 *უკანის*.
- Гл. 37: 4 — 5 I, с *აღატყ-*
დეს.— 7 — 8 *ქართ-*
ველთ.— 11 *რეკეს*] *ქვ-*
რეს.— *ღუთისათ*] *ღირ-*
სათ.— 13 *კმა მალლისა-*
გან.— 14 *ეტყოდეს*.
- Гл. 38: 7 *წმიდა*] *оп*.— 11
ვარქუ] *რქვა*.— 14 *მარქ-*
ვა.— 17 *საცეცხლოურ-*
თაგან.— 18 *ეკნო*.
- Гл. 39: 13 *დედავაცო*] *оп*.
— 16 *ეკლოგია*.— 18

გელი მისი.— 22 გრე-
მოს.

Гл. 40: 1 მასვე] მოსე.—

3 I უნებად მისვლისა,

с ენებოდა მისვლისა.—

4 შეწუხებად.— 14—15

გამოვიდა.

Гл. 41: 1 I განვიდა.— 5

სიტყვით უქმთა — 11

წმიდა.

Гл. 43: 3—4 და მოუწერა

წმიდა პეტრეს მოსყ-

ლად ადგილსა თვისსა]

I оп.

Гл. 44: 1—2 და მიმდებად]

მომდომად.

Гл. 45: 4 I, с წარსვლის.

—15 იქმნები.—17 въ обо-

ихъ спискахъ I, с სცემდა.

Гл. 46: 2 ვისმე ბერისსა

წმიდისა.— 14—15 ვის-

წავლი.

Гл. 47: 4 ღვთისა მიერ.—

8 ნათელს.

Гл. 49: 2 I ატმოკონ.—

3 მარტვილთა, I მარ-

ტვილთა.— 4 მის.—

7—8 პეტრესი.

Гл. 50: 4—5 ყოველსა

დღესა. — 7 ჩამეთუ]

ხოლო.— 9 მიაბრძენ-

დეს.

Гл. 51: 5 ეუწყა.— 6 ხო-

ლო] მაშინ.

Гл. 52: 1 მოვედით.— 9

შეეძინებოდეს] შევრი-

ვნებოდეს, I შევრინე-

ბოდეს.—10 კიდისკიდე.

—13 I საქმრითა.— 20

სუღიერად] опускаетъ.

Гл. 53: 6 — 8 что въ скоб-

кахъ, I оп., а въ с, какъ у

насъ, помѣщено въ скобки.—

14 I, с სადიაკონად, въ

с повторяется это слово

послѣ მეფისად (16). —

27—28 და მოქალაქეო-

ბა.

Гл. 54: 2—3 მებოსტნესა]

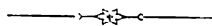
მემატრინესა — 4 საუანე

ჰყო] I, с განეყო.— 29

- ვწამენით.— 30 მთავ- გლ. 60: 2 I თავ.
 რისა მიერ] I опускает გლ. 62: 10 მასთანა.
 გლ. 56: 6 თაყვანის.— 8 გლ. 63: 2 სტეროდა.— 5
 აშბორის ყოფითა. — ესრე.— 7—8 კიდეკ. —
 11—12 ყოველმან მან. — 11 ყოველსავე. — 12
 13 შემოვრბა რა.— 14 I ვსთქუა, c ვსთქვა. — 16
 რამეთუ] რათა. — 15 წმიდა] წინაშე.— 17—18
 წყურვილ.— 16 მისგან] რამეთუ . . . რათა] I оп.
 მამისაგან.— 24 სტუმართ- — 34 I დამიტეობ.
 მოყუარეობა.— 26 უჲ- გლ. 64: 19 I და ერნიცა.—
 რებოდით] შეჰკრებ- I შეესებოდეს (sic).
 დით. — სულისასა.— გლ. 66: 14 I სიყვარული.
 29 მოიგევით.— 33 სწ- გლ. 70: 12 პრიელით.
 ვლა] სიტყვა.— 34 ყო-
 ველნივე.
 გლ. 57: 7 ნეტარსა მას-
 თან.— 10 რად გიკვირსთ.
 გლ. 58: 17 I ჩუწნი.
 გლ. 59: 1 მას] I оп.— 8 ნურ-
 ღარა.— 11 ნათელს იღო.

Заглавія записей на стр.
 52 и 53 внесены нами.

стр. 53: 4—5 а ვინაჲღებან.—
 7 а მოამოსასა.— 8 а
 მოძღვრებდა.— 9 а მა-
 ვარი.— 11 а მათისა.

II

თთჳსა დეკემბერსა ზ

ცხოვრება და მოქალაქობა წმიდისა და
ნეტარისა მამისა ჩჳსნისა პეტრე ქარ-
თჳსლისა, რომელი იყო მე ქართჳსლთა
მეფისა

გჳკურობენ მამო-

1. მნებაჲს უწყებად თჳსნდა, მმანო ჩემნო საყ-
ვარელნო, ცხოვრება წმიდისა და ნეტარისა მამისა
ჩჳსნისა პეტრესი, რომელი იგი იქმნა მნათობ
პალესტინისა, და უფროსად ყოვლისა სოფლისა,
რომელი იგი აღმოსცენდა ძირთავან სამეფოთა და 5
საღმრთოთა, და მოჩჩ იქმნა კეთილ, საწადელ და
სასურველ და აღორძინდა ვითარცა ხე კეთილი
და შჳსნიერი თანა წარსადინელსა წყალთასა, და
გამოიხჳნა ჟამსა თვისსა და უწინარეს ჟამისა მრავალნი
ნაყოფნი, საწადელნი და სასურველნი ყო- 10
ველთათვის ღვთისმსახურთა, და შეწირნა ქრის-
ტესა თვისნი იგი ნაყოფნი. ხოლო არა თვისნი
“

ოღენ ნაყოფნი შეწირნა ღმერთსა მსხუშრპლად
 ვითარცა აბელ მართალმან, რომელიცა იგი იყნოსა
 15 ღმერთმან დაბადებულმან ყოველთამან სულად
 სულნელებისად, არამედ სხვანიცა ურიცხვნი სულ-
 ნი შეწირნა ქრისტესა და მიუძღვნა ნაყოფნი
 ფრიად შუწნიერნი და სულნელნი და კრავნი უგერ-
 შონი და უბიწონი. არამედ ეჭა ვითარ მოსწრაფე
 20 იქმნა სარბიელი სიტყვისა ჩუწნისა და უსწრობს
 მითხრობად სათნოებასა ყუთავილოვანებათა მის-
 თასა, პირველ აღმოცენებისა და აღმოჩინებისა
 და აღზრდისა ნათესაობისა მისისასა. არამედ ჟე-
 რეთ ღუმენინ ენა მითხრობად სათნოებათათვის
 25 წმიდისათა.

2. სოლო აწ უკუშქ ჟერ არს და სათანადო,
 რათა პირველად ვაუწყოთ ღვთის მოყვარებასა
 თქუწნსა, თუ ვინა აღმოსცენდა ნერგი ესე საღ-
 მრთო-ე, და ოღეს, და სადა, და მერმე უწყებად
 5 საკვირველი იგი მოქალაქობა მისი და დიდებუ-
 ლება საკვირველებათა და სასწაულოთა მისთა. და
 რამეთუ არა სხვათაგან თხრობილსა გინა სხვისაგან
 სმენილსა მოქენე ვარ აღწერად, არამედ სრულსა
 (sic) თვით თვალთმხილველ ვიქმენ, იგი აღუწერო-
 10 რამეთუ სიყრმითგან შეუდევ მე წმიდასა მას, ვი-
 თარცა უცილი ერთგული, სადაცა იგი არნ:

3. უამთა უკუშქ ღვთისმსახურისა თეოდოსი
 მცირისა მეფისა ბერძენთასა, მისა არკადისა, და მის-

წულისა დიდისა თეოდოსი მეფისა იყო მეფე
 ქართუშტლთა ზედა დიდი ვარაზბაკური (მეოთხე მეფე
 იყო ესე მირიან მეფითგან). ესე უკუშტ მეფე ვარაზ- 5
 ბაკური იყო მართლმადიდებელი და დიდად ღვთის-
 მსახური მამის მამეულად და მკურვალე სარწმუ-
 ნოებასა ზედა უფლისა ჩუშნისა იესო ქრისტესისა.
 რამეთუ ვინათგან იქადაგა ქადაგება იგი წმიდისა
 ქრისტეს სახარებისა წმიდისა და დიდებულისა ქრი- 10
 სტეს მოციქულისა ანდრეას მიერ ქუშყანასა მას
 ქართლისასა, ვითარცა დასწერს ნიკიტა საღმრთო-
 ფილოსოფოსი მიმოსვლათა შინა და ქადაგებათა
 წმიდისა ანდრეას მოციქულისათა, და უკანასკნელ
 მიივლინა წმიდაჲ დედა ნინო კერძოსა ერთსა 15
 ქუშყანასა მასვე ქართლისასა ქრისტეს ღვთისა
 მიერ და ისწავეს ღვთის მსახურება და ჰრწმენა
 წმიდა სამება და ნათელს იღეს სახელსა ზედა წმი-
 დისა სამებისასა ქადაგებითა მით წმიდათა მოცი-
 ქულთათა, მიერიითგან არღარა ოდეს მიღრევილ 20
 არს ქუშყანა იგი ქართლისა წმიდისა და მართლისა
 სარწმუნოებისაგან და არცა მიუღრკეთ უკუშტ მა-
 დლითავე წმიდისა სამებისათა და მეოხებითა ყო-
 ვლაღწმიდისა დედოფლისა ღვთისმშობელისათა,
 სასოსა მის და მფარველისა ჩუშნისათა. და ვი- 25
 თარცა ვთქუთ ზემო, იყო მეფე იგი ქართუშტლ-
 თა მორწმუნე და კეთილმსახური, მოშიში ღვთისა
 და აღმასრულებელი მცნებათა. ესე უშვილო იყო,

30 რამეთუ არა ესაა მე წული და ეკედრებინ ღმერთ-
სა, მარხვითა და მკურვალედ ვედრებითა, რათა
ღირს იქმნეს იგი მიცემად მისა, რომლისაცა მიმო-
ხეცვად ღირს იქმნა.

4. რამეთუ აჲსა რომელსამე მომავალი ქრის-
ტიანთგან სამეფოდ მისდა მცხეთად, მწესრი და-
იუნა კიდესა დიდისა მის მდინარისასა, რომელსა
მტკუარ ეწოდების და ვითარცა აღასრულა მწუ-
5 ხრისა ღოცვა, რათა მიიძინოს, რამეთუ თვინიერ
ღოცვისა არა ოდეს ისერის, არცა მიიძინოს.
ამას ღოცვასა შინა გამოუჩნდა ანგელოზი ნათ-
ლისა ბრწყინვალე, რომლისა ხილვასა შეშინ-
და მეფე. ხოლო მან ჰრქვა: „ნუ გეშინინ, ჭ-
10 მეფე, რამეთუ შეისმეს ვედრებანი შენნი წინაშე
ღვთისა და მოგეცეს მე, რომელი იყოს დიდ და
სრულ წინაშე ღვთისა და ვაცთა და მრავალნი ერნი
ღვთისა მოაქცინეს“. და ვითარცა განიღვიძა მეფე-
მან, მხიარული სულითა ადიდებდა ღმერთსა და შემ-
15 დგომად მცირედისა მიუდგა ცოლი მეფისა და უშვა
მას მე. და დიდი სიხარული ყვეს მეფემან ყოვ-
ლით სამეფოთ მისითურთ აჲსა მას შობისა მი-
სისასა და ნათელ სცეს სახელსა ზედა წმიდისა
სამებისასა და უწოდეს სახელად მუროვანოზ. ესრეთ
20 ანგელოზისა ხარებითა იშვა წმიდა ესე, ვითარცა
სამოელ და იერემია, და საშოთგანვე წმიდა იქმნა
ვითარცა დიდი წინამორბედი.

5. და ვითარ მიეცა სასწავლოდ, მცირედთა
 ჟამთა დასწავა ყოველივე წერილი და გულის-
 კმის ყოფით აღმოიკითხავნ და იწურთინ დღე და
 ღამე, რამეთუ ფრთხილ იყო და მახვილ გონებითა
 და მადლი ღვთისა იყო მის ზედა.

5

6. ჟამთა მცირისა თეოდოსი ბერძენთა მეფი-
 სათა იქმნა მტერობა ბერძენთა შორის და სპარს-
 თა. და მეფემან თეოდოსი მოშიშმან უკუწ, ნუ
 უკუწ შეერთენ ქართუწლნი სპარსთა და იძლი-
 ნენ ბერძენნი, ამისთვისცა მოსთხოვა სიყვარული
 ქართუწლთა მეფესა და უმეტესისა სიმტკიცისათვის
 მძევალნიცა სთხოვნა. ხოლო რათა არა განიწვალ-
 ნეს ქართუწლნი ბერძენთაგან, ყოველი სათხო-
 ველი ბერძენთა მეფისა აღასრულა მეფემან ქარ-
 თუწლთამან და წარმოუვლინა მე თვისი მურვანოზ
 ათორბეცისა წლისა მძევლად ქალაქად კოსტან-
 ტინეპოლედ სხუათათანა სეფეწულთა მრავლითა
 შატრითა და დიდებითა.

5

10

7. და ვითარცა მიიწინეს და ცნა მეფემან თეო-
 დოსი, მრავლითა მღევანებითა აღიყვანა სამეფო-
 შალატად და ხილვასავე თანა, ვითარცა ღვთივ მო-
 ნიჭებულოი მე მათი, ესრეთ სურვილით და სიყვარ-
 ულით და ამბოჯის ყოფით მოიკითხეს მეფემან
 თეოდოსი და მეუღლე მისმან ევდოკია ყო-
 ვლისა თანა სამეფოსა მათისა. ვითარცა იხილა
 ყრმამან მან მურვანოზ მეფე და დედოფალი და

5

- ყოველი ჰალატი, რამეთუ იყუნეს დიდსა შინა
 10 ღვთისმსახურებასა მარხვითა, ლოცვითა და გლახაკთ მოწყალებითა, ამან უფროსად განამრავლა მოღვაწება, მარხვა ფრიადი, მღვდობრება უზომო, ლოცვა დაუცხრომელი, გლახაკთ მოწყალება, სიმშვიდე, სიყვარული, სახიერება, მოთმინება და
 15 ყოველნივე ნაყოფნი სულისანი შეიტკბნა, რომელ არიან წმიდანისათნობანი სიტყვისაებრ წმიდისა მოციქულისა, ხოლო უმეტეს და უადრეს ყოვლისა მოიგო სიწმიდე სულისა და კორცთა, ვითარცა დიდმან იოსებ. ხოლო მცირეთა უამთა ისწავა ენა ბერძნული და ყოველივე სწავლობდა საეკლესიო და საფილოსოფოსო. ეგრეთვე წარვიდა რაჲ იერუსალიმად, ისწავა ენა და სწავლობდა ასურებრივი, ვიდრემდის უკვირდა ყოველთა სიფრთხილეს და სიმახვილეს გონებისა მისისა. ხოლო დღითიდღე ჰალატით მოცემულსა რომჭიკსა გლახაკთა განუყოფდა, ემოსა ფლასი ფიცხელი და მქისე ქვეშეკერძო სამეფოთა შესამოსელოთა, იმარხავნ იგი
 20 ოროროითა, სამსამითა და უფროსლა შვიდეულითა, ვითარცა დანიელ და სამნი ყრმანი, და ამით დასცემდა იგი კორცთა სიმკურვალესა და განადლიერებდა ცეცხლსა მას სულისასა, რომლისა მოფენად მოვიდა ქრისტე ქუჩყანად. ამას თანა ყვეს ნაწილნი წმიდათა მოწამეთანი და ძეგლისა ცხოველისა. ხოლო მოსცა მას ღმერთმან მადლი
 30

სასწაულოთა ქმნისა და კურნებათა აღსრულებისა 35.
 უამსა ოდენ სიჭაბუკისა მისისასა, ვინაცა მზა-
 ვლისაგან მცირედი აღუწეროთ მადლითა მისითა.

8. დღესასწაულისა დიდებულისა გამოცხადებასა
 უფლისა ჩუქნისა იესო ქრისტესსა მეფე და ყო-
 ველნი მთავარნი წარვიდეს ეკლესიად წმიდად
 სოფიოდ. ხოლო მონა ღვთისა მურვანოზ დად-
 გრა შინა, რათა წესი კანონისა მისისა უგულო- 5.
 მოდგინეთ აღასრულოს და მსახუროს წმიდათა
 ნაწილთა. ვინაცა მოიღო წყალი და განრცხნა
 კანდელნი და მოამზადა პატროუქი და ჭრქუა ერთსა
 მსახურთაგანსა, რათა მოაზრებინა ზეთი. ხოლო
 მან აზრა უსმინა, ვინაცა სცნა რაჲ, რამეთუ ბო- 10.
 როცხსაცა განიზრახვენ მისთვის, რამეთუ უმძიმდა
 ესრეთ იწროებით ყოფაჲ მისი, მოიღო წყალი
 და ნაცვლად ზეთისა ასხა კანდელოთა, მოიდრეკნა
 მუკლნი, მსგავსადვე ელიასა მოშურნემან ილოცა
 ღვთისა მიმართ. და მყისა შინა აღენთნეს დიდად 15.
 ბრწყინვალედ კანდელნი იგი და ეგეს დაუვსე-
 ბელად შვიდ დღე და შვიდ ღამე. ვინაცა განისმა
 სასწაული ესე წინაშე მეფისა და ყოვლისა ერისა
 და მოვიდოდეს ხილვად ქმნილისა მის სასწაული-
 სა და დიდებასა შესწირვიდეს ღმერთსა და ამბოზს 20
 უყოფდეს მონასა მისსა მურვანოზს.

9. დღესა უკუჩქ ერთსა ილოცვიდა წმიდა ესე
 და გამოუჩნდა უფალი წინაშე მისსა მღვდმარე.

ხოლო იგი შეუვრდა ფერკთა მისთა და ეკედრე-
ბოდა მკურვალედ: „უფალო, ნუ დამიტყობ მონასა
5 შენსა“. ხოლო უფალმა დიდად ნუგეშინის სცა და
აღუთქუა, ვითარმედ მრავალნი კეთილნი იქმნენ
შენ მიერ ქრესტყანასა ზედა, რამეთუ მე შენთანა
ვარ ყოველთა დღეთა ცხოვრებისათა შენისათა.

10. იყო საჭურისი ვინმე სამეუფოთა სასვენე-
ბელთა ზედა მდგომი, ვაცი წმიდა და განშორებულნი
ყოვლისაგან ბოროტისა. ესე თანაგანზრახ ექმნა
მესა ქართუმსლთა მეფისასა, რათა განვიდენ მსახუ-
5 რებად უფლისა და მიერიტვან შეითქუნეს წარსვლად
იერუსალიმად. ცნა უკრმ მეფემან თეოდოსი და
დაუდგინნა მცველნი, რათა არა წარვიდეს. ხოლო
იყვნეს რა განზრახვასა ამას, ღამესა ერთსა ჰპოვეს
უამი მარჯუმს და აღიხუნეს ძელი ცხოვრებისა და ნა-
10 წილნი წმიდათა მოწამეთანი და საფასე, რაოდენი
უნდა მათ; და გამოვიდეს სამეფოთ ქალაქით. და აჰა
სუმსტი ნათლისა წინა უძლოდა მათ და კმა იყო
სუმსტით გამო: „რომელი შემომიდგეს მე, არა
ვიდოდეს ბნელსა“. და მეყუსეულად განმხიარულო-
15 დეს და მოვიდეს კიდესა ზღვისასა, პოვეს ნავი და
წიადგდეს აღმოსავლეთად და წარემართნეს გზასა
თვისსა. ხოლო ცნა რა ღვთაება მათი მეფემან
თეოდოსი, დიდად შეწუხნა და მიება ყო-ყო-
ველგნით. ხოლო ცუდ იქმნა შრომა მათი, რა-
20 მეთუ ღმერთმან დაფარნა მონანი მისნი.

11. და ვითარცა მიიწინეს რომელსამე ქალაქთაგანსა, შეიპყრნა იგინი მთავარმან მან დაშესხნა საპყრობილესა და ეტყოდა, ვითარმედ მონანი ხარო ლტოლვილნი. ხოლო მას ღამესა ძრუა იყო საშინელი, ელვანი და ქუხილნი, ვიდრემდის დაეცემოდესცა სახლნი მრავალნი. დაადგრა მთავარსა მას კაცი ვინმე საშინელი და უთქმიდა, ვითარმედ განუტევენ პყრობილნი ეგე. უკეთუ არა, ამას ღამესა დაგცევად არს ქალაქი ესე, ხოლო აღდგა მასვე ჟამსა მთავარი იგი, მოვიდა საპყრობილედ და შეუვრდა ფერკთა მათთა, ითხოვა შენდობა და განუტევნა.

12. ხოლო იგინი ვიდოდეს გზასა თვისსა და ვითარცა მიიწინეს, იერუსალიმად, შეწყნარებულ იქმნნეს პინიანოს ვისგანმე და მეუღლისაგან მისისა მალენეოს. ესე კეთილნი მეუღლენი იყვნეს მეფენი რომისა სამთავროთ, დაუტევეს ღვთისათვის, მოვიდეს იერუსალიმად და მონაზონ იქმნეს და აღაშენნეს ორნი მონასტერნი, რომელთა შინა თვითოეული მათი იყოფოდა.

13. და ვითარცა დაყვეს ამათ თანა, მამასახლისმან მის მთისა მონასტრისამან წარიყვანნა საფლავსა მას განმაცხოვრებელსა, აღკურწნა და შემოსა სახე მონაზონებისა და უწოდა მურვანოზს პეტრე, ხოლო საჭურისსა იოანე.

14. მიერითგან ღვაწლნი და შრომანი მათნი

ვინმე გამოთქუნეს ადგილადგილ და უფროსლა უდაბნოთა შინა. რამეთუ აღაშენეს სახლი და სას-
 ცუმრო და მოამზადეს ფერკთა საბანელი, ცაბლა
 5 და ცხედარი და განუსწმენბდეს უცხოთა. კვალად
 კელ ყვეს აღშენებად მონასტრისა და ვითარ
 შუბრებოდეს, მცირედ განსვენებად მიიძინა ნეტარ-
 მან ჰეცრე.

15. მაშინ გამოუჩნდა მას ეშმაკი, იწყო სინა-
 ნულად და ყვედრებად მისსა, ვითარმედ არა უმ-
 ჯობეს იყო შენდა სამეფოსა პალატსა შინა
 ყოფა განსვენებით? აჰა ესერა ცუდად დაშუშრ და
 5 არა რაჲ გაქუს სასყიდელი ამისთვის ვერცა ზედ-
 გომად შემძლებელ ხარ. ხოლო წმიდამან ჰეცრე
 ჰრქუა: „მართლ უკუნ იქეც ჩემგან ეშმაკო, რამეთუ
 მე მაქუს სასოება უფლისა ღვთისა მიმართ ჩე-
 მისა, ხოლო სასოწარკვეთილი შენა ხარ.“ და
 10 მყის უჩინო იქმნა. ხოლო წმიდამან ჰეცრე იწყო
 ტირილად და აჰა გამოეცხადა უფალი ჩუწნი იესო
 ქრისტე და ჰრქუა: „რაჲ არს, ჰეცრე? რაჲსა სტირ
 ანუ რაჲ სულმოკლე ქმნილხარ? არა უწყია, რო-
 მელ არავის წარუწყმედ შრომასა, არამედ მიუაგებ
 15 კეთილსა მრავალ წილად, არა ოდენ შრომათათვის,
 არამედ მოგონებათათვისცა. აწ აღიხილენ ზეცად
 და იხილე სიმაღლესა შინა ცათსა ეკლესია შუწნი-
 ერად შემკობილი, რომელსა შინა იყვნეს ერ-
 გასისნი კაცნი ბრწყინვალედ მგლობელნი“. და

ჭრქუა მას უფალმან: „აჰა ეკლესია, რომელ აღვიშე- 20
ნებიეს“. და ვითარცა ესე სთქუა უფალმან, ამაღლ-
და ზეცად, მხოლოდ წმიდა პეტრე სიხარულით
თაყვანის ცემდა და აღიდებდა, ხოლო მრავალნი
სასწაულნი იქმნებოდეს ამათ წმიდათა მიერ მად-
ლითა ღვთისათა. 25

16. და ვითარცა ესმა ესე ყოვლადნეტარსა ანა-
სტასი პატრიარქსა, მოიყვანნა წმიდანი ესე და თვი-
ნიერ ნებისა მათისა მღვდლად კელდასმსულო ყვნა.

17. ამიერ განვიდეს უდაბნოთა იოზდანისათა,
აღაშენეს მუნცა მონასტერი და განისმა ჭამბაუი
მათი ყოველსა მას ქუჩყანასა. და ვიდრეღა იყვნეს
მუნ გამოზამეაჟდა პირსა იოანესსა და დაეცა
ურვილი და მოჭამა პირი და მიუღო ნათელი 5
თვალითა მისთა. მაშინ წარიყვანა წმიდამან
პეტრე იერუსალიმს საფლავსა მას განმაცხო-
ველებელსა და ვითარცა ილოცეს, იხილეს, რა-
მეთუ კელი ვაცისა გამოვიდა ღოდისა მისგან
პატრიოსნისა და შეახო პირსა იოანესსა, და მეყუ- 10
სეულად განიკურნა: იხილეს ყოველითა და აღი-
დებდეს ღმერთსა.

18. ამიერ კვალად წარვიდეს უდაბნოთა
მათ ეგვიპტისათა და სანახებთა სვიტისათა, სურ-
ვიელ უკუჩქ იქმნეს უდაბნოსა მას. და გამოირ-
ჩიეს ადგილი და აღაშენეს ეკლესია და მოიყ-
ვანეს ეპისკოპოზი, რათა აკურთხოვნ. და იხილეს 5

ყოველთა. რამეთუ წმიდა მარკოზ მახარებელი
 სცხებდა ნელსაცხებელსა ეკლესიასა მას და აკურთ-
 ხევდა. ხოლო მრავალნი სასწაულნი და კურნე-
 ბანი ქმნა ღმერთმან კელითა ნეტარისა ჰეტრე-
 10 სითა ეკლესიასა მას შინა და ქრესტანთა ალე-
 ქსანდრიისასა. და მრავალნი ემმაკუდონი, ბრძანი
 და მკელობელნი და კეთროვანი განიკურნნეს
 მის მიერ. და რაოდენთამე დღეთა შემდგო-
 მად კვალად მოიქცეს იერუსალიმად და იყო-
 15 ფოდეს მათ მიერ აღშენებულსა მას მონას-
 ტერსა და სხვადა მონასტერი აღაშენეს და სას-
 ნეულო.

19. ხოლო ერთსა ჟამსა დაელია მათ უკრწ
 საზრდელი და არა აქუნდა ყოვლად, არამედ სა-
 სოება ღვთისა მიერ. დღესა უკრწ ერთსა შემოკრ-
 ბეს გლახავნი და უცხონი მრავლად. ხოლო
 5 წმიდითა მათ არა აქუნდა, არამედ აღდგეს, ილო-
 ცეს და თქრწ: „უფალო იესო ქრისტე, შენ
 სთქუ და ბრძანე: „ნუ ზრუნავთ ხვალისასა“, არამედ
 აწ რაჲ ვყოთ ანუ რაჲ ვისტუმრნეთ მონანი
 ესე შენნი?“ და ვიდრე ილოცვიდესლა წმიდანი
 10 იგი, აჰა იპოვნეს ყოველნი ჭურჭელნი აღსა-
 ვსენი: სახუარბლენი, საიფქლენი, საპურენი, სა-
 ცერცენი, საზეთენი, საღვინენი, ყოველნივე მდი-
 ღრად გარდამოეცემოდეს და ვითარცა იხილეს
 საკვირველი ესე, აღიდებდეს ღმერთსა მომცე-

მელსა კეთილისასა და განუყოფდეს ყოველთა 15
უშუორველად.

20. ხოლო ვიდრე იყუნესლა იგინი მონას-
ტერსა ზენონ არქიმანდრიტისასა, ნეტარი იოანე
საჭურისი სოფლით განვიდა და წარვიდა წი-
ნაშე ღვთისა მსიარულთა პირითა. და დამარხეს
იგი ღიღითა ღიღებითა მონასტერსა მას ქართ- 5
უმწლოთასა, რომელი მათ წმიდათა აღაშენეს.

21. მასვე ჟამსა აღესრულა ეპისკოპოზი ქა-
ლაქისა მაღამისა და შეკრბეს და მოვიდეს ყო-
ველნივე მის ქალაქისანი წინაშე პატრიარქისა და
ჰრქვეს: „წმიდაო მეუფეო, ეპისკოპოზი ჩვენი
ქალაქისა გარდაიცვალა და სხვა ეპისკოპოზი არა 5
ვინ გუნებავს, გარნა პეტრე ქართუმწლო“. ხოლო
მან უბრძანა მოძიებად მისი და წარვიდეს მეძიე-
ბელნი და ჰპოვეს იგი ადგილსა უდაბნოსა და
ვითარცა აუწყეს მიზეზი მისულისა მათისა, იჴმნა
მათგან და ივლტოდა, ხოლო მათ იხილეს რაჲ, 10
შეიპყრეს და ესრეთ მოყვანდა. მწუხრი უკუმწ
საუანე ყვეს დაბასა რომელსამე და დადგეს სახ-
ლსა შინა ქორედსა. მაშინ ჰრქუა მათ წმიდამან
„განმკესენით მე მწუხრისა ამას“. ხოლო მათ განკეს-
ნეს და ვითარცა დაიძინეს ყოველთა, აღდგა და 15
ენება გარდაგდებად თავისა, რათა განერეს ანუ
მოიტყნოს ასოთა თვისთაგან და ესრეთ დააკო-
დეს ღიღებასა მას. და ვითარ განიზრახვიდა ამას,

აჭა კვალად გამოეცხადა მას უფალი ჰირისპირ
 20 მკედრობითა ანგელოზთათა და რქა მას: „პეტრე.
 უწყია, რა იგი უბრძანე მოციქულსა ჩემსა პეტ-
 რეს, ურჩ მქმნებოდა რა, საიდუმლო-სა მას ფერვთა
 განბანისასა. და აწ შენ გეტყვი: არა გიც ნაწილი
 სამკვიდრებელსა ჩემსა, უკეთუ არა დამწყსნე ცხო-
 25 ვარნი ჩემნი“. და ვითარ ესე ჰრქა, განადლოერა, ნუ-
 გემინის სცა და ამაღლდა ზეცად, ხოლო იგი თაყ-
 ვანის სცემდა და აღიდებდა სახელსა მისსა. მაშინ
 მისცა თავი თვისი ნებასა მათსა და წარვიდეს წი-
 ნაშე პატრიარქისა. ხოლო იჟმენილა პატრიარქისა-
 30 განცა და მრავალფერთა ცოდვთა იჩემებდა, რათა
 განერეს. ხოლო მან არა ისმინა, არამედ აღი-
 ყვანა წმიდად ეკლესიად და აკურთხა იგი ეპისკო-
 პოზად ნებითა ღვთისათა და შემდგომად მცირე-
 დისა ჟამისა წარავლინა საყდრად მისად. ხოლო
 35 ეუწყა რა მკვიდრთა მათამისთა, მოეგებოდეს
 სიხარულით, კერონთა და სულნელთა, საკმე-
 ველთა და ნელსაცხებელთა სიმრავლითა და მრავ-
 ლითა ღიდებითა და პატრიოთა აღიყვანეს ეკლე-
 სიად, ბრწყინვალე სანთელი სასანთლესა დადგეს,
 40 რათა ნათობდეს ყოველთა.

22. ხოლო წმიდამან ჟამ რაოდენმე არა შე-
 წირა უსისხლო იგი მსხუშრპლი. მაშინ მოიწია
 კმაჲ ზეგარდამო, რომელი ეტყოდა: „პეტრე, აღ-
 დეგ და შესწირევდ მსხუშრპლსა, რათა არა მიიღო-

პატრიუი ტალანტის დამძღოველისა მისა. ხოლო 5
 წმიდა ვითარცა ესმა კმაე უფლისა, აღდგა შიშით
 და იწყო ჟამი წირვად და ვითარცა იწყო განა-
 წილებად წმიდასა მას კორცსა უფლისასა—ექა ძლი-
 ერებათა შენთა ქრისტე!—რამეთუ იხილეს ყო-
 ველთა, რომელ წმიდა იგი ფეშხუმი სისხლითა 10
 აღივსო და შეძრწუნებულნი ივლტოდეს. ხოლო
 წმიდა იგი მცირედ უკუნდგა წმიდისა ტრაპეზისა-
 გან და აჰა მოიწია კმა ზეცით, ვითარმედ ეპისკო-
 პოზ, შესაწირავი განასრულო, რამეთუ არა შენთვის
 იყო ესე, არამედ ერისა მაგისტვის, რათა ცნან, 15
 რაჲ ოდენ დიდ არს და საშინელ ძალი შესაწირა-
 ვისა მაგის წმიდისა და შეწყნარებულ გულისა
 წრფელითა, ხოლო დამსჯელ გონებითა გულ-
 არბნილითა:

23. ამიერიტგან ვინმე გამოთქუნეს ღვაწლ-
 ნი და შრომანი მისნი, თუ ვითარ იღვაწა პირმე-
 ცყჳსლთათვის სამწყსოთა ქრისტესთა, მრავალნი
 წარმართნი მეკერპენი მოაქცინა და ღირს ყვნა
 ემბაზსა ნათლისღებისასა, მწვალებელთა არწმუ- 5
 ნა შეერთება ეკლესიისა, უწყიმობასა ლოცვითა
 გარდამოიყვანა წვიმა ფრიადი, უშვილოთა მიმადლა
 შვილიერება, სენნი მრავალფერნი განკურნნა,
 კენავთა უნაყოფოება ნაყოფიერ ყო, მეთევზურ-
 თა ნადირობასა განმარჯჳსბაჲ მიმადლა, ხოლო 10
 მისცა ღმერთმან მადლი წინასწარმეცყჳსლებისა

და სულისა წმიდათასა ხილვისა, ჩამეთუ იხილა
 სული მამისა ესაიასი და მამისა ზენონ სკიტე-
 ლისა, კოზცთაგან ჩაჲ განსრულიყვნეს და აღვი-
 15 ღოდეს ზეცად.

24. ერისა უკუჲს ღღესა შემოვრბა ერი მრავალი და ყოველთა ასწავლიდა სიტყვათა საღმრთოთა და სულიერთა განგზნობილად. და შემდგომად სწავლისა ჰრქუა ყოველთა განცხადებულად,
 5 ვითარმედ შვილნო და მძანო ჩემო, აჲმი ჩემი მოახლეებულ არს და შემდგომად მცირედისა განგეშორები თქუჲს. ხოლო თქუჲს იესენებდით სიყვარულისა ჩემსა და ნუ დამივიწყებთ. და ვიდრე ესე თქუაჲ წმიდამან, შეელმა ყოველთა და ფრიად
 10 იგლოეს. ხოლო მან მისცა მშვიდობაჲ ჟჳრის წერით და განუტევნა კურთხევით. ხოლო თავადი შევიდა სენაკსა მოღვაწეებისა მისისასა და დაუარდა წინაჲე ხატსა მაცხოვრისასა და ცრემლითა მკურვალითა ეკედრებოდა მეუფესა მას ყოველ-
 15 თასა სამწყსოთა თვისთა და ყოვლისა სოფლისათვის.

25. მჲ ვინმე ათანასე მოწაფე ყოფილ იყო მამისა ზენონ სკიტელისა და იყოფოდა ამის წმიდისა თანა. ესე ღამესა ერისა ციროდა მწარედ, და ესმა ნეტარსა ჰეტრეს კმაჲ მისი, განაღო სენაკი
 5 და ჰკითხვიდა მიზეზსა გლოვისასა. ხოლო იგი მიუგებდა: „ჩაჲსა მკითხავ, მამო, რომელსა არცა

შენი სიწმიდე უმეცარ არს.“ და წმიდაჲ მიუტებდა:
 „თქუ, შვილო, რამეთუ უმეცარ ვარ“. მიუგო ათა-
 ნასი: „სე მამო, ფრიადცა მეცნიერ ხარ, არამედ
 მეცა მოჩიილებისათვის ვთქვა, რაჲ იგი ვიხილე. 10
 ამას ღამესა მოვიდა მოძღვარი ჩემი სენონ და
 მრქვაჲ მე, ვითარმედ ყოველნი წმიდანი შეკრ-
 ბეს წინაშე უფლისა და ეკედრებოდეს, ვითარ-
 მედ, უფალო, ბრძანე, რათა პეტრე ეპისკოპოსი
 განვიდეს კორცთაგან და დაეპკვიდროს ჩუწნთა 15
 თანა, რამეთუ ფრიად ტანჯნა კორცნი თვისნი,
 შენისა სიყვარულისათვის და აწ მოუძღოურე-
 ბულ არს. ხოლო უფალმან ჰრქვაჲ მათ: „ჟერ
 არს ყოფა მისი ქუწყანასა, რათა მრავალნი სულნი
 შეიძინნეს“. ხოლო წმიდანი იგი ეკედრებოდეს, 20
 რათა წარიყვანოს მათ თანა. მერმე ბრძანა უფალმან
 ყოველთამან, რათა შემდგომად ათისა დღისა აღე-
 სრულოს ესე ჩუწნებაჲ. უთხრა მამან ათანასე
 წმიდასა პეტრეს ტირილითა მწირითა და იტყოდა:
 „ვიგლოვდეთ სიობლესა ჩუწნსა, ჭი წმიდაო 25
 მამო, რამეთუ დამიტეობ“. ხოლო წმიდამან
 ნუგეშინის სცა და ასწავა მოთმინებაჲ.

26. და არა რაჲს გემო იხილვა მათ დღეთა
 შინა, არამედ ილოცვიდა კელგანჰყრობით
 ღვთისა მიმართ და ვითარცა მოიწია დღე იგი
 მეთუ, განაღო სენაკი და აღვიდა ეკლესიად და
 მოუწოდა ყოველსა მას ქალაქსა სამწყსოსა 5

თვისსა და ასწვა მათ ფრიად სარგებელი სული-
სა და განამტკიცნა. ამისა შემდგომად აღასრულა
წმიდა ჟამის წირვა და ეზიარა პირველ მღვდელთ-
მთავარი და მეომე აზიარნა მღვდელნი და ყო-
10 ველნივე ერნი. და ვითარცა საღმრთო აღასრუ-
ლა მსახურებაჲ, მისცა ყოველთა მშვიდობა
ჟმნისა: „შვილნო, ამიერიითგან აზლარა მისი-
ლოთ მე“. ხოლო ერნი იგი შეწყუხნეს და ტი-
რილით გოდებდეს. მეომე ჰრქუა წმიდამან: „რად-
15 სა ჰზამნთ და შეაშთობთ სულსა ჩემსა?“ და
ძლით დაარწმუნაჲ ერსა მას წარსულა.

27. ხოლო თვით შევიდა სენაკად, და ილო-
ცვიდა უფლისა მიძარით. და ვიდრე იგი ილო-
ცვიდა, გამოკდა სული სულწელებისა. ხოლო
განიძარცნა ფერენი მისნი და გამოისახა პირსა სახე
5 პატრიოსნისაჲ ჟვარისა და თქვაჲ: „ველთა შენთა
შეკვედრებ სულსა ჩემსა, უფალო იესო ქრისტე
ღმერთო ჩუენო“. და ესრეთ დაიძინა ძილი იგი
მართალთა თვინიერ ყოვლისა ჭირისა, სნებისა
და უძლურებისა. და ვითარცა ესე თქვაჲ, აჰა
10 დასი ანგელოზთა და სიმრავლე წმიდათა ამათ
მიიქუჴნს სული მისი წმიდაჲ და მრავლითა პა-
ტრივითა და გლოზითა აღყვანდა ზეცად, რო-
მელთა წინა უპირობდა წმიდაჲ მღვდელმოწამე
პეტრე აღექსანდრიელი. ესრეთ დიდებით წარად-
15 გინეს წინაჲი ღვთისა. და ესმა, ვითარმედ, კე-

თილ მონაო სახიერო და სარწმუნოო, მცირესა
ზედა სარწმუნო იქმენ, მრავალსაზედა დაგადგინო.
შეკედ სიხარულსა უფლისა შენისასა. ხოლო
მრავლითა შრომითა და მოღვაწებითა განკაფულ-
ნი ნაწილნი მისნი აღიხუნეს წმიდად ეკლესიად. 20

28. და ვითარ განითქვაჲ აღსრულებაჲ წმი-
დისა, მოვიდოდეს ყოველთაგან ქალაქთა და სო-
ფელთა და მოჰყუანდა თითო ფერითა სენითა
შეპყრობილნი, შეემთხუწოდეს წმიდასა მას
გუამსა ტირილით დაკლებისათვის და სიხარუ- 5.
ლით სენთა კუჩრებისათვის, რამეთუ ეშმაკუელნი,
ბრმანი და მკელობელნი, ყრუნი და უცყუნი,
წყლით მანკიერნი და ღრეკილნი, კეთროვანნი
და განრღუწუელნი და რაჲცა ვინ სენითა შეპყრო-
ბილ იყვნეს, ყოველნივე განიკუჩრნეს მადლითა 10
ქრისტესითა. ხოლო ჩუწნ არა ვინებეთ აქა აღწე-
რად თითოეულად, რათა არა სიმრავლე წერილთა
შემოვიღოთ ანუ ურწმუნო ვისმე აღუჩნდეთ
და უკეთუ ვის ენებოს უჭეშმარიტესად ცნობაჲ,
ცხოვრებაჲ მისი ივითხენ და ესრეთ გულისაჲსე 15
იქმენ. სამდლე უკუწ ვერ უძლეს დამარხვად
წმიდისა მის სიმრავლისა მისგან მომავლისა
ერისა.

29. შემდგომად უკუწ სამისა დღისა ძლით
უძლეს შთასუწნებაჲ ლუსკუმასა და დამარხვად
ეკლესიასა შინა მისსა.

30. აღესრულა უკუჩქ წმიდაჲ და ღმერთშე-
 მოსილი მამა ჩუქნი პეტრე ქართველი და ეპის-
 კოპოსი მამამისა თვესა დეკენბერსა ორსა დღესა
 პარასკევსა სამეოცდა ხუთისა წლისა ჟამთა ზე-
⁵ ნონ ბერძენთა მეფისა. ესრეთ აღიდებს ღმერთი
 მოყვარეთა მისთა და მადიდებელთა მისთა, რომ-
 ლისა არს დიდებაჲ უკუნითი უკუნისამდე. ამინ.

Разночтѣнія къ тексту II.

А = рукопись Азіятскаго Музея (Georg. № 38).

а = новѣйшій списокъ.

В = рукопись Библіотеки Московскаго Главнаго Архива Министертва Иностранныхъ Дѣлъ (Отдѣлъ Р. № 1260).

Гл. 1: 3 В ზეტრესსა.—
8 წყაღთასა] В საღმთა
წერილთასა.

Гл. 3: 5 В მეფობითგან.
— 9 АаВ ექადაგა.— 11
В ანდრეას.— 13 В ფი-
ლასოფოსი. — В მი-
მოსლკათა и всюду съ
ჳ въ концѣ вм. середины.
— 14 В ანდრეა. — 31 В
იქმნას.— В რომლისა-
თვისცა.

Гл. 4: 1 — 2 В ქენთგნ.—
19 В მურვანოს и всюду
съ ს

Гл. 5: 1 — 2 მცირედთა ჟამ-

თა] опущено какъ въ В,
такъ и въ спискахъ Аа,
но мы дополняемъ изъ
извлеченія, внесеннаго въ
Грузинскія Лѣтописи (стр.
103).

Гл. 7: 2 В სამეფოდ.— 6
В ეკლესია.— 21 В სა-
ფილასოფოსო.— 28 В
შვიდეულით.— 32 В ჳყ-
ვეს.

Гл. 8: 4—5 В დაადგრა.—
6 В ჳმსახუროს.— 8 В
ზატრუკითა.— 10 В ცნა.
— 12 В ყოფა.— 16 ვან-
დელნი იგი] АаВ оп.

Гл. 9: 8 В ცხოვრებისაჲ.

- Гл. 10: 1 იყო] AaB оп.— 3 B თანაგანმზრახს. — ლად.
6 B ისლმაღ: въ со- Гл. 18: 9—10 B ჰეტრესი-
кращеніи подѣ титломъ таჲ.
всюду съ такою орѳогра- Гл. 19: 11—12 B საცუერ-
фією.— 8 B ჰოკეს.— 12 ცკენი.
მათ] B оп.
Гл. 11: 4 B ღამე. 11—12
B შენდობაჲ.
Гл. 12: 3 B მეუღლისა.—
5 B ჰრომისა. — 7 B
აღაშენეს ორი მონა-
სტერი, რომელსა.— B
8 თითოეული.
Гл. 13: 3—4 B შეჰმოლა.
Гл. 14: 7 B განსჯენებად: Гл. 23: 9 — 10 B მეთევ-
понятно, безъ брджу (^), ზეთა.
такъ какъ письмо—церков-
ное.
Гл. 15: 2 B ყჳსდრებად. Гл. 25: 13 უფლისა] B
—8—9 B ჩჳსნისა.— 9 B ღვთისა. — 25 AaB კეგ-
შენ.— 13 B ზედ.— 21 ლოვლით.
B თქჲ.

ЖИЗНЬ И ДѢЯТЕЛЬНОСТЬ
СВЯТОГО И БЛАЖЕННОГО ОЦА НАШЕГО
ПЕТРА ГРУЗИНА,
КОТОРЫЙ БЫЛЪ СЫНОМЪ ГРУЗИНСКАГО ЦАРЯ.

Благослови насъ, отче!

1. Я хочу повѣдать вамъ, возлюбленные мои братья, жизнь святого и блаженного отца Петра, который сталъ свѣтиломъ Палестины, болѣе того — всего міра; ростокъ царственнаго и божественнаго корня, онъ былъ молодымъ стеблемъ пріятель и вождельнъ, возросъ 5 подобно доброму и прекрасному дереву на теченіяхъ божественнаго писанія, въ свое время и прежде времени далъ обильные плоды, пріятные и желанные для всѣхъ благочестивыхъ, и принесть эти плоды въ жертву Христу. Впрочемъ не только собственные плоды, по- 10 добно праведному Авелю, принесть онъ въ жертву Богу для благовонія, которое и обонялъ Богъ, Творецъ всѣхъ, въ качествѣ благоуханія, но принесть въ жертву Христу другія души, преподнесъ Ему прекрасные и благоухающіе плоды, незапятнанныхъ и безпорочныхъ 15 агнцевъ. Однако слово мое спѣшить по ристалищу и прежде чѣмъ сообщить о появленіи святого на свѣтъ, ростѣ его, воспитаніи и родѣ, торопится повѣдать о

пвѣтникѣ его добродѣтелей. Но пусть воздержится
20 пока языкъ отъ повѣствованія о добродѣтеляхъ свя-
того.

2. И такъ уже надлежитъ теперь повѣдать вамъ,
боголюбивымъ, сначала о томъ, отъ кого взошелъ
этотъ божественный ростокъ, когда и гдѣ, а потомъ
разсказать чудную его дѣятельность и величіе его
5 чудесъ и знаменій. Но если кому и покажется невѣроят-
ными жизнь и знаменія этого великаго и чуднаго мужа,
то пусть не сочтетъ за ложь то, что я собираюсь раз-
сказать, такъ какъ (мое описаніе) его дѣятельности
чуждо лжи, и я не берусь писать разсказанное другими
10 или слышанное отъ другого, а опишу то, что я видѣлъ
собственными глазами: съ дѣтства слѣдовалъ я за этимъ
святымъ, какъ вѣрный сынъ, всюду гдѣ онъ бывалъ и
куда онъ ходилъ. Житіе же его начинается и описы-
вается такимъ образомъ:

3. Во времена греческаго царя благочестиваго Тео-
досія Младшаго, сына Аркадія и внука царя Θεодосія
Великаго, надъ грузинами царствовалъ Варазъ-Бакуръ
(онъ былъ четвертый царь послѣ царя Миріана). Царь
5 Варазъ-Бакуръ былъ православный, весьма благоче-
стивый отъ отцовъ и горячій въ вѣрѣ Господа На-
шего Іисуса Христа, такъ какъ грузинская страна не
уклонялась отъ святой и истинной вѣры съ тѣхъ поръ,
какъ святой и славный апостолъ Андрей проповѣды-
10 валъ въ Грузіи святое Евангеліе, какъ объ этомъ пи-
шетъ божественный философъ Никита въ хожде-
ніяхъ и проповѣдничествахъ святого апостола, съ
тѣхъ поръ, какъ впослѣдствіи въ одну изъ областей
той же Грузіи Христомъ Богомъ была послана святая
15 Нина, и, благодаря проповѣдничеству этихъ святыхъ
апостоловъ, (грузины) выучились благочестію, увѣро-

вали въ Святую Троицу и крестились во имя Святой Троицы: не уклонимся и мы во вѣки милостью Святой Троицы и заступничествомъ Пресвятой Царицы Богородицы, надежды и защитницы христіанъ. Какъ мы 20
сказали выше, грузинскій царь истинно вѣрилъ въ Бога, [былъ благочестивъ и богобоязненъ и соблюдалъ Его заповѣди,] но не было у него сына, и поэтому горячо молился онъ постоянно, чтобы Богъ даровалъ ему дитя. 25

4. Однажды онъ возвращался изъ своей страны въ свой царственный городъ Мцхету, и его настигла ночь на берегу великой рѣки, которая называется Курюю. Царь пожелалъ тутъ же провести ночь; онъ прилежъ отдохнуть, помолившись, такъ какъ онъ [не ужиналъ и] 5
не засыпалъ безъ молитвы, и когда задремалъ онъ, ему предсталъ ангелъ Господень, лучезарный и величавый, одѣтый въ свѣтлое искрящееся облаченіе, съ лицомъ, сіяющимъ подобно солнечному кругу. Увидѣвъ ангела, царь очень испугался, но ангелъ Господень 10
сказалъ ему: „не бойся, царь! Я ангелъ Господа и посланъ Господомъ Богомъ (возвѣстить) тебѣ, что молитвы твои услышаны, и вотъ твоя жена зачнетъ и родить сына, который будетъ великъ и совершенъ у Бога и у людей и обратитъ къ Богу много народа“. 15
Когда царь проснулся, душа его была въ радости, и онъ славилъ Бога. Спустя нѣсколько дней жена царя зачала и родила ему сына: [при рожденіи очень веселился царь со всѣмъ своимъ царствомъ;] вскорѣ затѣмъ ребенка крестили во имя святой Троицы и нарекли 20
ему имя Мурванъ. [Такимъ образомъ святой родился по благовѣщенію ангела, какъ Самуилъ и Іеремія, и былъ онъ святъ отъ утробы подобно великому Предтечѣ.]

5. Когда ребенокъ достигъ трехъ лѣтъ, его отдали

въ ученіе, и онъ выучился всѣмъ наукамъ; онъ внимательно читалъ святое Писаніе, изучалъ его днемъ и ночью, росъ и преуспѣвалъ въ страхѣ Божьемъ. [Ибо
25 онъ былъ бодръ и остеръ умомъ, и Божья благодать, пребывала на немъ.]

6. Въ то время была война между греками и персами, и греки боялись, что грузинскій царь соединится съ персами и будутъ они воевать съ греческимъ царствомъ и одолѣютъ грековъ. Поэтому царь Θεодосій
5 Младшій просилъ грузинскаго царя (дать) клятвенное увѣреніе, что онъ не соединится съ персами; грузинскій же царь отвѣтилъ: „да не будетъ того, чтобы я отпалъ отъ греческой страны и обратился къ язычникамъ“. Но царь Θεодосій для большей вѣрности потребовалъ отъ грузинскаго царя заложника, а для того
10 чтобы не разъединялись греки и грузины и чтобы между ними былъ миръ и любовь, грузинскій царь согласился и отправилъ двѣнадцатилѣтняго своего сына Мурвана съ большимъ торжествомъ [и почестями въ сопровожденіи другихъ княжичей] въ царственный городъ Константинополь къ греческому царю Θεодосію.

7. Царь Θεодосій принялъ его съ большою честью и держалъ его во дворцѣ, точно своего сына, въ большомъ почетѣ. Когда мальчикъ увидѣлъ, что царь и царица со всѣмъ дворомъ сильно преданы благочестію,
5 посту, молитвѣ и милостынѣ, то онъ еще болѣе умножилъ свои добродѣтели, строгій постъ, безмѣрное бдѣніе, неустанную молитву, милостыню, кротость, любовь, доброту, терпѣніе и наслаждался всѣми духовными плодами, т. е. святыми добродѣтелями, по слову святаго
10 апостола. Но болѣе и выше всего онъ пріобрѣлъ чистоту души и плоти, подобно великому Іосифу. Подъ царскимъ облаченіемъ онъ надѣвалъ грубое вретіще,

постился по два и по три (дня), а иногда по цѣлой недѣлѣ, подобно Даніилу и тремъ отрокамъ, и такимъ путемъ, унимая жаръ плоти, усиливаль духовный огонь, 15 разлитъ который явился Христосъ, Сынъ Бога. Богъ же дароваль ему даръ врачеванія еще во время его юности.

8. Въ ту пору въ Персіи были замучены святыя исповѣдники, и христіане, бывшіе тамъ, прислали мощи святыхъ царю Варазъ-Бакуру; мощи этихъ святыхъ мучениковъ были съ Мурваномъ, и онъ служилъ имъ съ благоговѣніемъ: когда угодно было ему спать, онъ 5 ложился на (голую) землю передъ ними и такъ засыпалъ безъ постели. Святыя же мученики являлись ему въ видѣ воиновъ, утѣшали его и рассказывали о вѣчныхъ благахъ и нескончаемыхъ радостяхъ.

9. Въ одно годичное обращеніе, когда спустя одиннадцать дней по отпразднованіи святого Рождества Господа Нашего Іисуса Христа наступилъ святой, лучезарный и свѣтоносный праздникъ Крещенія Христа Бога, то всѣ — князья, вельможи и простые, самъ 5 царь и царица ушли въ церковь святой Софіи, которую построилъ блаженный Константинъ, а рабъ Божій Мурванъ не пошелъ, чтобы съ большимъ прилежаніемъ совершить положенныя молитвы, не дать своей плоти отдыха [и служить святымъ мощамъ; почему онъ 10 досталъ воды, вымылъ свѣтильники и снабдилъ ихъ фитилями] и тогда, чтобы зажечь лампы передъ мощами мучениковъ, онъ приказалъ одному изъ своихъ слугъ доставить масла для лампадъ, но тотъ съ гнѣвомъ отвѣтилъ ему: „что же это такое? Въ сегодняш- 15 ній праздникъ всѣ христіане веселятся, мы же держимся монашескаго устава“, и не принесъ масла, болѣе того — замыслилъ убить царевича, чтобы освободиться

отъ него и поступать по своей волѣ. Блаженный Мур-
 20 ванъ не разгнѣвался, а смиренно поднялся, досталъ
 воды вмѣсто масла, разлилъ воду въ лампы и [пре-
 клонивъ колѣна съ ревностью, подобно Іліи,] съ воз-
 дѣтыми руками просилъ Бога и святыхъ мучениковъ
 какъ милости, чтобы зажглись лампы. И—о чудо! —
 25 вмигъ лампы зажглись и семь дней, и семь ночей
 весьма ярко горѣли безъ масла. Вѣсть объ этомъ
 дошла до царя Θεодосія и до всѣхъ, и царь со всѣми
 своими князьями явился посмотреть на чудо, и уди-
 влялись они, когда увидѣли, что лампы ярко горѣли
 30 безъ масла, величали Бога и говорили: „блаженъ рабъ
 Его Мурванъ“. Царь облобызалъ святое лицо Петра,
 и съ тѣхъ поръ еще болѣе возлюбили его царь и всѣ
 князья.

10. Молодой Мурванъ вѣрно соблюдалъ слѣдующее
 правило: онъ ежедневно часть своего пропитанія соб-
 ственноручно дѣлилъ между нищими. Однажды святой
 стоя молился съ горючими слезами и увидѣвъ, что
 5 передъ нимъ стоялъ Господь Христосъ, вмигъ покло-
 нился Господу, бросился въ ноги Господни и Божьи.
 оросилъ своими слезами основаніе Его святыхъ ногъ
 и умоляюще говорилъ Ему: „Господи, Господи, не
 оставь меня“. [И Господь сильно утѣшалъ его и обѣ-
 10 щалъ ему: „много добра произойдетъ отъ тебя на свѣтѣ,
 такъ какъ Я съ тобою во всѣ дни твоей жизни“.] Но
 стоявшіе съ нимъ ничего не видѣли, лишь поняли, что
 онъ имѣлъ какое-либо откровеніе.

11. Съ тѣхъ поръ Мурванъ рѣшилъ отправиться
 въ Іерусалимъ. Какъ только Θεодосій узналъ объ этомъ,
 онъ пригласилъ его и просилъ не уходить; но Мурванъ
 не покорялся словамъ царя. Тогда царь приставилъ къ
 5 ему стражниковъ, велѣвъ имъ неусыпно оберегать его.

Поэтому слуги блаженного сговорились убить его, такъ какъ боялись, что онъ сбѣжитъ, а они будутъ наказаны царемъ. Но Богъ оберегъ Мурвана отъ опасности, какъ Юсифа отъ его братьевъ.

12. Былъ одинъ евнухъ, по имени Іоаннъ, [царскій спальникъ,] мужъ святой и чуждый всякаго злаго дѣла, онъ вмѣстѣ съ грузинскимъ царевичемъ рѣшилъ удалиться для служенія Богу. Однажды они сидѣли и бесѣдовали другъ съ другомъ о будущей вѣчной жизни, и вспомнилось имъ слово Спасителя [Матѣ. 11, 20]: „гдѣ будутъ 5
двое или трое во имя Мое, тамъ Я посреди ихъ“ и еще [Матѣ. 10, 38]: „кто не беретъ креста своего, и слѣдуетъ за Мною, тотъ не достоинъ Меня“. Когда посоветовались обо всемъ этомъ, то твердо рѣшили они 10
уйти, какъ только найдутъ удобный часъ.

13. Если же кто спроситъ, какимъ образомъ блаженный Петръ говорилъ по гречески, то я сообщу слѣдующее: когда мы находились въ Константинополѣ, онъ съ такою легкостью усвоилъ греческій языкъ и науку, что остроуміе его ума весьма удивляли царь и 5
всѣ придворные философы. Такимъ же образомъ (легко) онъ изучилъ сирійскій языкъ и науку, когда мы ушли въ Іерусалимъ.

14. Но возвратимся къ первой (прерванной нами) исторіи; когда они рѣшили уйти, разъ ночью нашли удобный часъ, взяли [частицу Древа Жизни,] мощи святыхъ [мучениковъ], которымъ служили, и денегъ, сколько было нужно, вышли изъ города Константино- 5
поля и увидѣли, что столпъ свѣта шелъ передъ ними въ ту темную ночь, и изъ столпа свѣта былъ слышенъ голосъ, говорившій: „ищите Свѣта, Который пришелъ отъ Отца Свѣта, и кто будетъ искать Свѣта, тотъ получитъ мзду полностью“. Увидѣвъ столпъ свѣта и 10

услышавъ голосъ изъ свѣта, святыя обрадовались и величали Святую Троицу. Затѣмъ они достигли морскаго берега, и Божьимъ Провидѣніемъ нашлась лодка. Мы вошли въ нее и пустились въ путь. Когда разсвѣло, царю Θεодосію стало извѣстно бѣгство блаженнаго Мурвана, и огорчился очень и велѣлъ немедленно искать его въ городѣ, внѣ его и всюду и найти поскорѣе, но трудъ (искавшихъ) былъ напрасенъ, такъ какъ Богъ сокрылъ своихъ рабовъ.

15. Когда мы переѣхали море и вышли на сушу, святыя взяли мощи святыхъ мучениковъ, святое Евангеліе и частицу Древа Жизни, и мы выступили въ путь. Когда они утомлялись, доставали благословеніе Древа Жизни и мазали имъ свое тѣло, и утомленіе совершенно исчезало. Дѣло въ томъ, что частица честнаго Древа источала пречудное миро, при видѣ котораго святыя величали Бога чудесь.

16. Когда достигли мы одного города, начальникъ того города задержалъ ихъ ¹ (царевича и евнуха) и посадилъ въ темницу, сказавъ имъ: „вы—рабы [бѣглые], и не отпущу я васъ, пока не придутъ ищущіе васъ“. Въ ночь послѣ этого въ городѣ произошло столь сильное землетрясеніе [при молніи и громѣ], что многіе дома обрушились; начальникъ же видѣлъ во снѣ какихъ-то грозныхъ мужей, сказавшихъ ему: „отпусти этихъ узниковъ, не то разрушится весь городъ“. На разсвѣтѣ [во II: тотчасъ] начальникъ всталъ въ сильномъ страхѣ, пошелъ въ темницу и, бросившись въ ноги узникамъ, попросилъ у нихъ прощенія и освободилъ ихъ; онъ слезно

¹ Кажущаяся непоследовательность въ глаголахъ и мѣстоименіяхъ, являющихся то въ первомъ лицѣ, то въ третьемъ, объясняется тѣмъ, что авторъ лишь слуга или ученикъ, соимствующій святымъ, а не равное имъ по положенію лицо.

умолялъ ихъ не уходить, остаться въ его владѣніи, обѣщая построить для нихъ монастырь, какого они пожелаютъ. Но они не согласились и, продолжая свой 15 путь, шли въ Іерусалимъ.

17. Когда они приблизились къ святому городу и увидѣли его, то остановились и долго проливали горячія слезы, а затѣмъ они вошли въ городъ и обошли съ молитвами святыя мѣста и церкви—святое Воскресе- 5 сѣніе, Голгоѳу, славный Виѳлеемъ, святую гору Елеонскую и Геѳсиманію, гдѣ нашла пріютъ пріѣхшая Бога и откуда ее представилъ Рожденный отъ нея Богъ туда, куда была (Его) воля. Равнымъ образомъ обошли они съ горячими молитвами Овечьи ворота и Сіонъ, мѣсто собранія апостоловъ, и всѣ прочія святыя мѣста. 10

18. Былъ тамъ какой-то царь, по имени Пиніанъ, пришлый изъ Рима, (съ женою,) имя которой была Меланія. Они выстроили два монастыря, одинъ мужской, другой женскій, и вступили въ монашество въ своихъ же монастыряхъ. Царь Пиніанъ собиралъ дрова 5 (и таскалъ) на своей спинѣ для своего монастыря, чтобы служить примѣромъ смиренія для высокоумной братии. Равнымъ образомъ царица Меланія добывала пропитаніе своимъ руководѣлемъ, такъ какъ у ней было въ памяти слово апостола [II Тим. 3, 10]: „бездѣльный 10 пусть не ѣстъ, и руки мои да служатъ мнѣ“.

19. Царица Меланія узнала Мурвана и Іоанна, такъ какъ она видѣла ихъ въ Константинополѣ, и явилась для нихъ заботливою попечительницею; она отправила ихъ въ монастырь царя Пиніана и поручила настоятелю, подвижнику и доброму человѣку. 5 А настоятель [монастыря на той горѣ] принялъ ихъ съ радостью, повелъ въ святое Воскресѣніе и посвятилъ въ монашество на Гробъ нашего Господа Іисуса

Христа, давъ имя Мурвану Петръ и еврею Іоаннъ;
10 затѣмъ онъ повелъ ихъ опять въ монастырь.

20. Они подвизались передъ Богомъ въ молитвахъ и постѣ и дѣлали успѣхъ во всѣхъ богоугодныхъ дѣлахъ, пока не протекло двадцать пять лѣтъ жизни Петра, и святой Петръ до такой степени истязалъ
5 свою плоть, что отъ него остались лишь кости и кожа. Облаченіе его было крайне простое, точно на ничтожномъ и убогомъ. Иногда они уходили въ пустыню для болѣе усиленнаго подвижничества и, пробывъ тамъ долго, возвращались опять въ монастырь. Послѣ этого
10 они покинули монастырь, построили въ городѣ страннопріимный домъ и давали пріютъ приходившимъ туда грузинскимъ и греческимъ братьямъ, для чего заготовили мѣсто для омовенія ногъ, столовую и постели, и истратили часть денегъ, которыя принесли они съ собою изъ Цареграда. Затѣмъ они ушли въ пустыню,
15 собрали многочисленную братью и построили для себя монастырь.

21. Узнавъ объ этомъ, патриархъ Анастасій позвалъ блаженнаго Петра вмѣстѣ съ Іоанномъ, посвятилъ обоихъ во священники съ большимъ принужденіемъ и отправилъ ихъ опять въ монастырь.

22. Придя въ монастырь, они начали строить святую церковь во имя Пресвятой Царицы Богородицы. Когда они строили ее, святой Петръ утомился и прилегъ отдохнуть; тогда предсталъ передъ нимъ діаволь, по-
5 носилъ его и говорилъ ему: „почему ты не остался въ Царьградѣ, чтобы ѣсть и пить для утѣхи? Вотъ теперь видишь — напрасно ты трудился; нѣтъ у тебя никакой мзды, даже стоять на ногахъ не можешь“. Святой же Петръ презрѣлъ его и сказалъ ему: „воистину, отойди
10 отъ меня прочь, діаволь, такъ какъ у меня есть на-

дежда на моего Господа Бога; лишены же надежды—
ты и твои слуги“. Въ мигъ злой діаволь обратился
въ дымъ и исчезъ; а святой Петръ сталъ молить Бога
со слезами. Тогда явился ему нашъ Господь Іисусъ
Христосъ и сказалъ: „что такое, Петръ? Почему пла- 15
чешь или почему малодушествуешь? Развѣ не знаешь,
что у Меня власть надъ живыми и мертвыми, и отъ
Меня (исходить) жизнь? Я не погублю ничьего труда;
напротивъ, Я многократно воздамъ не только за дѣла,
но и за помышленія, такъ какъ [Іоан. 20, 29] болѣе 20
блаженны тѣ, которые не видѣли меня во плоти, и
увѣровали въ Меня, чѣмъ тѣ, которые своими глазами
видѣли Меня и собственноручно служили Мнѣ. А те-
перь вознеси взоръ вверхъ на небо“. Онъ же посмо-
трѣлъ вверхъ и увидѣлъ въ небесной выси прекрасно 25
убранную церковь, сіявшую подобно солнцу: внутри ея
находилось пятьдесятъ человѣкъ, сіявшихъ и пѣвшихъ.
И сказалъ ему Господь: „вотъ церковь, которую по-
строилъ ты! Отнынѣ не огорчайся болѣе малодушно, а
ликуй“. Сказавъ это, Господь вознесся на небо; свя- 30
той же Петръ поклонялся Господу Богу и славилъ
Его. Послѣ этого онъ укрѣпился силою и содѣйствіемъ
Господа, dokonчилъ постройку святой церкви и мона-
стыря, собралъ въ немъ многочисленную братью, всю
изъ подвижниковъ, положилъ имъ уставъ ¹ и поста- 35
вилъ имъ въ игумены богоноснаго и святого мужа.
Этотъ монастырь называется Грузинскимъ монасты-
ремъ.

23. Послѣ этого блаженные отцы Петръ и Іоаннъ
вышли оттуда, и отправились въ пустынную мѣстность
на берегу Іордана и построили себѣ (тамъ) монастырь.

¹ дословно: «чинъ и канонъ».

Много чудесъ произошло Божьею милостью въ этомъ
5 монастырѣ: во всѣ праздники они выносили мощи мучениковъ, бывшія со святымъ Петромъ, съ великими почестями и свершали благословеніе, а затѣмъ послѣ молебна и лобызанія опять сохраняли въ прежнемъ мѣстѣ, такъ какъ въ памяти было у нихъ слово апо-
10 стола: „пріобщайтесь памяти святыхъ и совершайте (поминовеніе о нихъ)“.

24. Когда они еще были въ монастырѣ приорданскомъ, разъ у Іоанна на лицѣ выступилъ какой-то наростъ, и это повергло его въ безпокойство: наростъ объѣдалъ лицо и отнималъ зрѣніе. Іоаннъ стыдился
5 ходить къ людямъ и закрывалъ лицо. Тогда святой Петръ повелъ его въ Іерусалимъ ко Гробу Господа, и когда они совершили молитву, вышла изъ честнаго камня чья-то рука на виду всѣхъ и прикоснулась къ лицу Іоанна, и онъ сразу исцѣлился въ
10 тотъ же мигъ. Всѣ видѣли, что отъ тяжелой раны не осталось на немъ вовсе никакого слѣда, и славили Бога, помогающаго святымъ.

25. Еще другой разъ постигла Іоанна смертельная немощь, и кто видѣлъ его, говорилъ, что онъ не встанетъ. Самъ блаженный надѣялся получить отъ Бога вѣчныя блага и радовался тому, что разстается съ
5 этимъ міромъ, но блаженный и святой Петръ ощущалъ великое огорченіе и очень горевалъ о предстоявшей смерти Іоанна и разлукѣ съ нимъ. Въ одну ночь онъ стоялъ на молитвѣ объ Іоаннѣ, когда послышался ему голосъ съ неба: „Петръ, изъ-за твоей любви и усерднаго
10 моленія я прибавилъ Іоанну двѣнадцать лѣтъ жизни“. Мгновенно всталъ Іоаннъ и ожилъ; со всего тѣла его спали шелуди, и заросли раны (нѣжнымъ) мясомъ, какъ у новорожденнаго ребенка. Всѣ прослав-

ляли Бога, который творить волю боящихся Его. Тогда святой Петръ сказалъ блаженному Іоанну: 15 „встань, братъ, и принеси безкровную жертву въ благодарность Богу, Который избавилъ тебя отъ смерти“. Онъ же сказалъ: „голоса нѣтъ у меня, даже говорить я не въ силахъ“. Святой Петръ сказалъ ему: „Если Господу будетъ угодна твоя жертва, то онъ можетъ 20 дать тебѣ и голосъ“. Тогда блаженный Іоаннъ поднялся; взошелъ на жертвенникъ и началъ службу, и данъ былъ ему голосъ, громче и прекраснѣе прежняго.

26. Затѣмъ блаженный Іоаннъ имѣлъ видѣніе въ продолженіе трехъ дней и трехъ ночей; онъ видѣлъ, что были поставлены троны для суда, Древо Креста явилось въ облакахъ небесныхъ и Судья возсѣлъ, и вокругъ Него стояло безчисленное множество ангеловъ, и архангеловъ, 5 серафимовъ и херувимовъ; еще видѣлъ онъ святыхъ апостоловъ, возсѣдавшихъ на тронахъ, и пророковъ и всѣхъ святыхъ и праведниковъ, стоявшихъ по правую сторону Христа Бога; Блаженный и святой Петръ и самъ Іоаннъ (въ этомъ видѣніи) сидѣли передъ 10 алтаремъ, и вокругъ нихъ размѣстились многочисленные монахи, ими посвященные Богу. Тогда представили этихъ святыхъ монаховъ передъ Христомъ, и Іоаннъ видѣлъ, какъ однихъ предавали неугасимому огню, а другіе получали неувядаемый вѣнецъ. Онъ видѣлъ, что 15 Пресвятая Царица Богоматерь стояла передъ своимъ Сыномъ и молилась за весь міръ. Видѣніе было до того страшное, что нельзя рассказать человѣческимъ языкомъ, и сообщилъ намъ объ этомъ самъ Іоаннъ. Послѣ этого видѣнія онъ въ продолженіи тридцати дней не 20 отвѣчалъ никому ни на какой вопросъ, такъ какъ мысли его были не на землѣ, а на небѣ, и лицо его сіяло, точно лицо ангела.

27. Въ то время святой и возжеланный Петръ со своими учениками, а также съ блаженнымъ Іоанномъ отправились въ Египеть; постраниствовали они по скитскимъ краямъ, молились у святыхъ отцовъ пустынниковъ, возлюбили эту пустыню, выбрали (въ ней) мѣсто, построили церковь и кругомъ монастырь, привели епископа и освятили церковь. Во время освященія они увидѣли, что святой евангелистъ Маркъ мазалъ муромъ церковь и благословлялъ ее. Много чудесъ сотворилъ 10 Богъ при посредствѣ блаженнаго Петра какъ въ той церкви, такъ вообще въ землѣ Александріи, и Онъ исцѣлилъ много бѣсноватыхъ, слѣпыхъ, разслабленныхъ и прокаженныхъ.

28. Спустя нѣсколько времени они опять возвратились въ Іерусалимъ, построили снова въ городѣ страннопріимный домъ [во II: больницу] и приступили къ постройкѣ церкви. По близости съ ними еще кто-то 5 другой, богатый мірянинъ, строилъ себѣ церковь и спорилъ съ учениками блаженнаго Петра изъ-за межи. Однажды, когда подходилъ Іоаннъ съ рабочими, строившими церковь, тотъ князь воспротивился Іоанну, ударилъ его по щекѣ и прогналъ рабочихъ церкви. Но 10 Іоаннъ не возразилъ ни слова, а вошелъ къ святому Петру и доложилъ объ этомъ происшествіи. Святой Петръ не проклиналъ того, а сказалъ такъ: „будетъ удивительно, если онъ не умретъ въ эту ночь!“ Когда разсвѣло, то тягавшійся съ ними оказался мертвымъ. 15 Всѣ знали, что князь тотъ не страдалъ никакою болѣзною, и гнѣвъ Божій постигъ его потому, что онъ ударилъ Іоанна. Похоронивъ его, святые (наши) снова принялись строить церковь и съ Божьею помощію хорошо окончили.

29. Безъ раздраженія служили они всѣмъ приходившимъ

братьямъ, бѣднымъ и странникамъ. Однажды вышла у нихъ провизія и не было вовсе ничего, между тѣмъ бѣдные собрались по обыкновенію; святые не имѣли тѣлесной пищи, чтобы угостить бѣдныхъ, но, возлагая 5 большую надежду на Бога, они стали на молитву и сказали Христу: „Господи, Господи, Ты изволилъ сказать [Матѳ. 6, 34]: не заботьтесь о завтрашнемъ, такъ что же дѣлать намъ, когда нечѣмъ угощать твоихъ рабовъ?“ Пока святые молились такъ, всѣ сосуды какъ 10 для зеренъ, муки и хлѣба, такъ для гороха, масла и вина, оказались полными, во всѣхъ избытокъ переходилъ черезъ край, и когда они увидѣли это чудо, то прославляли Бога, [Подателя благъ,] и щедро раздавали всѣмъ. 15

30. Послѣ этого архимандритъ отецъ Зенонъ сказалъ имъ: „войдите въ монастырь и бодритесь вмѣстѣ съ братьею въ постѣ и молитвѣ“. Они послушно вступили въ монастырь, по близости Іерусалима, подвизались болѣе всѣхъ прочихъ и, ведя себя такъ, какъ 5 только что посвященные, изо дня въ день стяжали всѣ добродѣтели. Пока они были въ этомъ монастырѣ, скончался святой и блаженный евнухъ Іоаннъ и отошелъ къ Господу съ радостнымъ лицомъ, и похоронили его съ большими почестями въ Грузинскомъ монастырѣ, построенномъ этими святыми. А блаженный 10 Петръ провелъ въ монастырѣ, въ который послалъ его архимандритъ, много лѣтъ въ великомъ и суровомъ подвижничествѣ; подвизался онъ въ такой мѣрѣ, что превзошелъ человѣческое естество, и имя его просла- 15 вилось повсюду въ Іерусалимѣ, Палестинѣ и Египтѣ, и для всѣхъ былъ онъ вождельнъ, какъ истинный рабъ Христа Бога.

31. Въ то время скончался въ Майумѣ епископъ,

и всѣ горожане соборне явились къ патріарху: „святѣй-
шій владыка, говорили они, епископъ нашего города пре-
ставился, и мы не хотимъ епископомъ никого, кромѣ
5 Петра Грузина“. Тогда патріархъ велѣлъ отыскать его,
и пошли искать и нашли его въ пустынь, такъ какъ
святѣйшій нашъ любилъ пустыню и часто удалялся туда
одинъ, чтобы наединѣ бесѣдовать съ единымъ Бо-
гомъ. Какъ только нашли святого, схватили его на-
10 сильно, связали и повели связаннымъ, чтобы онъ не
бѣжалъ. Узнавъ, почему его связали, и то, что собира-
ются сдѣлать его епископомъ, святѣйшій сильно опеча-
лился, горько плакалъ и молилъ отпустить, говоря,
что онъ очень грѣшенъ. Но они не послушались его
15 и повели; когда достигли одного села, ихъ настигла
ночь, и они остановились въ домѣ съ террасою, чтобы
онъ не могъ бѣжать. Тогда святѣйшій Петръ сказалъ:
„развяжите меня въ этотъ вечеръ, а на разсвѣтѣ свя-
жите“. Они развязали и, какъ только уснули всѣ, онъ
20 всталъ незамѣтно для всѣхъ, съ желаніемъ сброситься
съ высоты (террасы), чтобы убѣжать или сломать себѣ
какой-либо членъ и такимъ образомъ лишиться (го-
товившейся ему) чести, такъ какъ сильно ненавидѣлъ
онъ славу этого міра. Тогда явился ему лицомъ къ
25 лицу Господь съ ангельскими силами и сказалъ: „Петръ,
развѣ ты не знаешь, что сказалъ я Моему апостолу
Петру, когда противился мнѣ при омовеніи ногъ?“ Онъ
же отвѣтилъ съ трепетомъ: „да, Господи, знаю“. И
сказалъ ему Господь: „нынѣ тебѣ также говорю —
30 [Іоанн. 13, 8 и 21, 16] не дамъ тебѣ доли въ Моемъ
наслѣдствѣ, если не будешь пасти моихъ овецъ“. Гос-
подь приободрилъ его и укрѣпилъ, а затѣмъ Иисусъ
вознесся на небо; святѣйшій же Петръ поклонялся Ему
и прославлялъ Его святое имя. Когда разсвѣло, люди

встали и повели блаженного Петра къ патріарху, а 35
онъ, говоря святому патріарху: „я грѣшенъ очень и
недостойнъ, святой владыка“, приписывалъ себѣ поименно множество грѣховъ, отъ которыхъ и пятнышка не
зналъ за собою, и называлъ себя крайне недостойнымъ,
чтобы отпустили его. Но народъ не слушалъ его, а па- 40
тріархъ поднялся, повелъ святого Петра въ святую церковь,
возложилъ руки на голову святого Петра и посвятилъ его въ архіепископы, по волѣ Божьей; затѣмъ патріархъ
продержалъ его при себѣ долго, при чемъ онъ узналъ и 45
понялъ, что Петръ—великій рабъ Бога. Спусти нѣсколько дней
патріархъ пригласилъ начальниковъ города Майумы, училъ ихъ божественному ученію и затѣмъ
препоручилъ имъ Петра со слѣдующими словами:
„боголюбивые, вамъ этого добраго пастыря далъ Господь Богъ;
повинуйтесь ему такъ, какъ Христу, и по- 50
слѣдуйте за нимъ всею душею“. Они приняли святого Петра съ
великою радостью и благодарили Господа Бога.

32. Патріархъ отправилъ святого Петра на его (епископскую) кафедру съ большими почестями. Когда
святой Петръ приблизился къ городу Майумѣ, всѣ, отъ
мала до велика, вышли на встрѣчу ему со множествомъ
свѣчей и куреній и съ пѣснопѣніями и ввели его съ боль- 5
шимъ торжествомъ и почестями—(сначала) въ городъ, а
(затѣмъ) въ святую церковь [они поставили ярко горящую
свѣчу на подсвѣчникъ, чтобы она освѣщала всѣхъ].
Богъ совершилъ много чудесъ при посредствѣ святого
Петра въ этотъ день его вступленія; потому всѣ радо- 10
вались и славили Бога, Который далъ имъ подобнаго
пастыря.

33. Святой Петръ долго не совершалъ безкровной
жертвы. Тогда послышался ему голосъ, говорившій:
„Петръ, подымись и умножь свой талантъ—соверши

жертву, чтобы не подвергнуться наказанію того раба,
5 который закопалъ въ землю талантъ своего господина“. Услышавъ голосъ Господа, Петръ поднялся со страхомъ и приступилъ къ службѣ: вокругъ жертвенника стояло много священниковъ и монаховъ, и всѣ они видѣли, что святой жертвенникъ покрылся кровью, когда Петръ раз-
10 дѣлилъ плоть Христа, а самъ Петръ смутился и отошелъ отъ трапезы. Тогда дошелъ до него гласъ съ неба, обращенный къ епископу: „заверши жертву, такъ какъ дѣло это случилось не для тебя, а для Меня [въ II: для народа твоего], чтобы знали всѣ, какъ ве-
15 лика и страшна эта очистительная жертва, пріемлемая отъ невинныхъ сердцемъ и карающая извращенныхъ умомъ“. Увидѣвъ происшедшее и услышавъ голосъ съ неба, горожане радовались всѣ и славили Бога, который даровалъ имъ подобнаго пастыря, и съ тѣхъ поръ
20 всѣ считали его ангеломъ Божиимъ.

34. Въ тѣ дни окончилось царствованіе Θεодосія Младшаго и занялъ царство Маркіанъ. Онъ созвалъ четвертый соборъ, въ Халкедонѣ, изъ 630 отцовъ, которые утвердили два естества Христа, такъ какъ отвер-
5 женные северіане и якобиты не признавали двухъ естествъ во Христѣ, равно какъ воплощенія Его отъ Святой Богородицы. Тогда блаженный Кириллъ Александрійскій и всѣ Святые отцы отлучили якобитовъ и прочихъ еретиковъ, которые не вѣруютъ въ два
10 естества Христа и вочеловѣченіе Его отъ Богородицы.

35. Царь Маркіанъ отправилъ одного царедворца въ Палестину, чтобы изгнать еретиковъ изъ ихъ страны; но такъ какъ нечестивые были весьма многочисленны, то они сильно сопротивлялись: завязав-
5 лась между ними борьба, и многое множество пра-

вославныхъ погибло отъ руки мерзкихъ еретиковъ, но въ концѣ концовъ нечестивые были побѣждены.

36. Однажды, начавъ служить, святой Петръ видѣлъ, какъ приходили святые ангелы и съ большимъ торжествомъ возносили на небо къ Господу души православныхъ, которые были сражены еретиками; онъ видѣлъ также, какъ души еретиковъ спускались въ преисподнюю ада. Петръ видѣлъ все это для того, чтобы научить свою паству правой вѣрѣ и укрѣпить сомнѣвающіяся и маловѣрные души. 5

37. Боголюбивый и православный Маркіанъ прожилъ шесть лѣтъ и покинулъ царство для царства жизни. Еретики улучили время, снова возбудились и возгорѣлись подобно огню, завладѣли нѣкоторыми областями страны и, собравшись, рѣшили убить святого Петра Грузина, архіерея; направились они къ Петру, и вели съ собою младенца, чтобы коварно и неожиданно убить святого. Но когда они подошли къ двери и, постучавшись, сказали: „святой Божій, отопри намъ (двери) и испѣли этого ребенка, такъ какъ онъ терзаемъ врагомъ“, то послышался голосъ свыше, говорившій ему: „Петръ, не отпирай дверей, такъ какъ они коварны“. Невѣрные также услышали этотъ голосъ и мгновенно бѣжали. 10

38. Когда блаженный понялъ, что они желали коварно убить его, то онъ сказалъ мнѣ: „сынъ Захарія, встань, уйдемъ на чужбину, такъ какъ мнѣ не кажется нужнымъ, чтобы они погибли отъ нашей смерти“. Ушли мы оттуда и вступили въ одно селеніе; былъ святой воскресный день, и святой Петръ велѣлъ соорудить алтарь и служить обѣдню; но домъ, въ которомъ онъ собирался служить, оказался капищемъ, и въ немъ на возвышеніи стояли идолы; потому я сказалъ 5

10 ему: „святой отецъ, быть можетъ, не подобаетъ служить здѣсь, такъ какъ тутъ стоятъ идолы“. Святой сказалъ мнѣ: „дита, мы принесемъ жертву Богу, а не діаво-
ламъ“. И когда они начали служить обѣдню, пламя
15 вырвалось изъ кадила съ блескомъ и сожгло идоловъ, но дома оно не повредило. Когда мы увидѣли это, воздали славу Богу.

39. Пришли мы потомъ въ одинъ городъ и пробыли тамъ нѣсколько дней; былъ (въ городѣ) нѣкто, хри-
стіанинъ: у него была дочь, и она занемогла тяж-
кою болѣзнью. Тогда тотъ человѣкъ, отецъ ея, пошелъ,
5 чтобы привести волшебника и исцѣлить ее. Между тѣмъ мать ея пришла къ святому и, бросившись со слезами въ ноги ему, сказала: „пожалѣй меня ты, рабъ Христа Бога, исцѣли мою дочь и избавь ее отъ вол-
шебства, такъ какъ отецъ ея хочетъ привести волшеб-
10 ника“. Святому было жаль женщину, и онъ сказалъ ей: „не плачь, женщина! Христосъ исцѣлитъ твою дочь, а тотъ волшебникъ, я не думаю, чтобы прожилъ до утра“. Затѣмъ святой всталъ, пошелъ къ (больной) женщи-
нѣ, помазалъ ее благословеніемъ (елеемъ), взялъ
15 за руку и поднялъ ее совершенно здоровою и невреди-
мою, и всѣ прославляли Бога. Волшебникъ же на раз-
свѣтѣ былъ найденъ мертвымъ, по слову святого, и имя святого прославилось въ томъ городѣ и въ его окрест-
ностяхъ.

40. Въ томъ же городѣ былъ какой-то князь; онъ пригласилъ Петра и бывшихъ съ нимъ обѣдать. Свя-
той не хотѣлъ пойти, но съ другой стороны не захо-
тѣлъ огорчить князя, потому и пошелъ. Когда усѣлись
5 обѣдать, князь бранилъ домашнихъ и гнѣвался на нихъ, такъ какъ онъ былъ вспыльчивъ. Тогда былъ голосъ съ неба къ святому, сказавшій ему: „Петръ, развѣ ты

не читаль, какъ написано [Мате. 12, 36]: *за всякое праздное слово люди дадутъ отвѣтъ въ день (суда)*. А ты сидишь въ этомъ домѣ, когда тамъ отвергается 10 Мое имя?“ Святой же, сославшись на что-то, всталъ мгновенно, и мы вышли оттуда и ушли.

41. На другой день онъ пошелъ къ монастырямъ, расположеннымъ внѣ города, чтобы служить обѣдню; явились къ святому великіе и знатные того города и стали сквернословить, по обыкновенію мірянъ. Блажен- 5 ный Петръ не возражалъ имъ ничего. Вошли мы въ одинъ изъ монастырей, и онъ поднялся на святой жертвенникъ, чтобы служить обѣдню. Тогда предсталъ передъ нимъ ангелъ Господень, съ намѣреніемъ сбросить его съ жертвенника, а святой Петръ сказалъ ему со слезами: „что сдѣлалъ я, или за какую вину ты 10 подвергаешь меня этому?“ Отвѣтилъ ангелъ Господень и сказалъ ему: „Петръ, въ день, въ который ты считаешь совершить жертву, не обращай своего вниманія на безполезныя рѣчи, не порочь и не растлѣвай своихъ мыслей и не покидай благого усердія, такъ 15 какъ чистые помыслы превыше и важнѣе всѣхъ жертвъ и приношеній передъ Богомъ. Этотъ разъ да простится тебѣ, но отнынѣ остерегайся, когда будешь собираться служить обѣдню“. Святой же Петръ бросился къ ангелу (въ ноги), просилъ прощенія и прославлялъ 20 Господа Бога.

42. Спустя нѣсколько дней мы ушли оттуда и продолжали свой путь. Идя же, святой совершалъ много чудесъ, обращалъ много народа къ Богу своимъ ученіемъ и многихъ немощныхъ и больныхъ исцѣлялъ 5 силою Христа Бога.

43. По истеченіи не малаго времени, царемъ сѣлъ великій Левъ, и наступилъ великій миръ въ Божьихъ

церквахъ. Этотъ вождѣнный царь написалъ святому Петру возвратиться къ своему мѣсту. Тогда святой
 5 Петръ вернулся къ своей кафедрѣ и паствѣ и пасъ ее съ помощью Христа Бога; затѣмъ онъ построилъ за городомъ монастырь съ прекрасною церковью, собралъ многочисленную братью и опредѣлилъ имъ духовный божественный порядокъ и уставъ.

44. Святой Петръ постился много и непрерывно; отъ усиленнаго поста желудокъ у него сталъ поврежденъ. Тогда нѣкоторые сказали, чтобы онъ отправился на теплыя воды для леченія. Блаженный направился туда;
 5 когда горожане узнали о томъ, что онъ уходитъ, за нимъ послѣдовало не мало молодежи, между которыми много было идолопоклонниковъ. Тогда-то блаженный Петръ отверзъ свои уста и началъ поучать народъ, а послѣ поученія онъ крестилъ идолопоклонниковъ, чело-
 10 ловѣкъ двѣсти; всѣ радовались и славилъ Бога.

45. Вслѣдъ за этимъ блаженный, святой Петръ опять началъ бесѣдовать съ ними и сказалъ: „въ то
 „время, когда мы достигли этого края—Палестины, мы
 „пожелали отправиться на ту гору; (тамъ) жилъ затвор-
 5 „никъ какой-то святой старецъ, сорокъ лѣтъ не вы-
 „ходившій изъ кельи. При видѣ насъ святой старецъ
 „очень обрадовался и сказалъ мнѣ: добро пожаловать,
 „сынъ грузинскаго царя! Я же просилъ прощенія и
 „заявилъ, что это не такъ, а святой возразилъ мнѣ слѣ-
 10 „дующее: не отрицай того, что извѣстно намъ отъ
 „Христа. Затѣмъ онъ открылъ мнѣ все поприще мое,
 „сказавъ (между прочимъ), что я буду епископомъ въ
 „городѣ съ многочисленнымъ населеніемъ. Но вотъ
 „только-что преставился тотъ святой старецъ: когда
 15 „я крестилъ¹ этотъ народъ, увидѣлъ я, какъ Святой

¹ Въ подлинникѣ по опискѣ стоитъ «онъ крестилъ».

„Духъ спустился на святую купель и наполнилъ ее
„несказуемымъ свѣтомъ и блескомъ, и еще видѣлъ я,
„какъ ангелы и святые Бога возносили душу того свя-
„того старца съ великимъ торжествомъ, и намъ надле-
„жить пойти и облобызать святыхъ его мощи. Вы же, 20
„дѣти мои, ступайте домой, подъ покровомъ Божьей
„силы. Такимъ образомъ онъ отпустилъ ихъ съ молит-
вою и благословеніемъ, а мы отправились къ мѣстопре-
быванію святого старца и, прибывъ туда, облобызали
его святыхъ мощи, помолились и ушли оттуда. 25

46. Идя, мы попали въ домъ одного святого стар-
ца. При видѣ блаженнаго и святого Петра старецъ
преисполнился великой радости: помолились они, по-
здоровались и, присѣвъ, стали они бесѣдовать другъ
съ другомъ о божественныхъ предметахъ. Послѣ того 5
какъ они высказали много душеполезнаго, старецъ
сообщилъ святому Петру слѣдующее: „прежде чѣмъ
„прійти въ это мѣсто, я видѣлъ одну пещеру; пошелъ
„я внутрь, и когда я вошелъ, увидѣлъ я какого-то
„преставившагося старца, прекраснаго — лице его сіяло, 10
„точно солнце. Увидѣвъ святого, я облобызалъ лице его
„со страхомъ и радостью, замѣтилъ то мѣсто и ушелъ
„сообщить объ этомъ всѣмъ богочестивымъ. Когда воз-
„вратились мы, то святого уже не нашли. Мы [сочли]
„однако это видѣніе знаменіемъ, и на томъ мѣстѣ по- 15
„строили мы церковь. Впослѣдствіи я взмолился Богу,
„чтобы Онъ открылъ мнѣ, кто былъ тотъ святой ста-
„рецъ, и отъ Бога было возвѣщено мнѣ, что старецъ
„былъ Моисей, великій въ пророкахъ“. Разказавъ намъ
это, старецъ омылъ намъ ноги и угощалъ насъ три 20
дня, а затѣмъ получили мы его святую молитву и пу-
стились въ путь.

47. Оттуда мы ушли и достигли одной мѣстности,

гдѣ давно не было дождя. Сельчане явились къ святому епископу съ просьбою, чтобъ онъ помолился Богу о ниспосланіи имъ дождя. Какъ только помолился святой, сразу пошелъ сильный дождь: идолопоклонники при видѣ этого чуда обратились и приняли свѣтъ отъ святого Петра, и все славили Бога.

48. Пошли мы оттуда и прибыли въ одну деревню, гдѣ далъ намъ пріютъ какой-то бездѣтный человѣкъ, который просилъ святого Петра помолиться Господу о дарованіи ему сына; съ такою же просьбою пришли 5 многіе другіе. Святой Петръ помолился за всехъ ихъ и осѣнилъ ихъ крестомъ: у всехъ ихъ родились дѣти, и они славили Бога. Такимъ образомъ онъ Божьею силою творилъ чудеса всюду, гдѣ мы проходили, въ городахъ и деревняхъ.

49. Пришли мы опять въ деревню, въ другую, которая называлась Атомоконъ, гдѣ справили мы Пятидесятницу. Въ деревнѣ находился какой-то чиновникъ царицы, по имени Илія, весьма щедрый на подаянія и 5 гостепріимный. Илія былъ глухой, и когда мы сидѣли съ нимъ, онъ поднималъ омофоръ блаженного и святого Петра, приложилъ къ ушамъ: мгновенно открылся у него слухъ, и онъ прославлялъ Бога.

50. Илія удержалъ насъ все лѣто, такъ какъ мѣстность была прохладная, съ хорошимъ воздухомъ. Тамъ находился также прудъ: Илія отправлялъ своего слугу ловить въ прудѣ рыбу, и тотъ каждый день ловилъ точно 5 по Божьему промыслу, по одной рыбѣ, которую и доставляли святому епископу Петру, такъ какъ болѣе одной не ловили. По близости жилъ одинъ больной князь: онъ попросилъ разъ такой рыбы, какую приносили епископу. Илія послалъ рыбаковъ, и въ этотъ 10 день они поймали двухъ рыбъ. Одну изъ нихъ святой

Петръ отослалъ князю, поручивъ сказать ему слѣдующее: уповаю на Христа, Бога моего, что ты ею исцѣлишься. Князь же, отвѣдавъ той рыбы, мгновенно исцѣлился и прославлялъ Бога.

51. Послѣ этого мы отправились оттуда и пришли въ одну деревню, гдѣ не было вовсе посѣвовъ, такъ какъ (жители) добывали себѣ пропитаніе виномъ: но въ это время на лозы напали черви, о чемъ сообщили святому Петру, святой же далъ имъ (елей) благословенія, чтобы окропить имъ лозы, и какъ только окропили, черви исчезли мгновенно, и люди благословляли Бога.

52. Оттуда мы отправились и пришли въ монастырь святого отца Исаіи, у котораго мы пробыли долго. Блаженные и святые отцы эти рассказывали другъ другу о жизни пророческою благодатью; эти святые были двумя великими свѣтилами въ мірѣ: обоими совершались великія чудеса, и ихъ ученіе пріобрѣтало Богу много душъ. Кельи ихъ отстояли другъ отъ друга на разстояніи четырехъ миль, и такъ они подвизались для Бога. Отецъ Исаія кормился издѣліемъ своихъ рукъ и отъ чрезмѣрнаго пощенія онъ былъ обезсиленъ. Каждую недѣлю Исаія открывалъ двери своей кельи и посылалъ въ даръ святому Петру въ качествѣ благословенія двѣ просфоры, а святой Петръ посылалъ въ даръ блаженному и святому Исаіи двѣ рыбы. Иногда святые сходились и духовно радовались во Христѣ.

53. Великій царь Левъ, весьма благочестивый, любившій святыхъ, преставился къ Богу, завершивъ семнадцатый годъ царствованія. Вслѣдъ за блаженнымъ царемъ Львомъ, на царство вступилъ Зенонъ, который также былъ боголюбивый и вѣрующій (однако въ дру-

садовнику: „сынъ мой, ступай и расскажи вашему епископу, и ты дѣлай такъ, какъ онъ прикажетъ“. Тогда садовникъ пошелъ и сообщилъ мѣстному епископу. Епископъ пустился въ путь и пришелъ къ блаженному Петру; собрали они множество народа, совершили молебствіе и съ большими почестями извлекли мощи святыхъ мучениковъ. Святой Петръ велѣлъ садовнику помолиться и узнать имена святыхъ мучениковъ. Добрый садовникъ помолился и на молитвѣ увидѣлъ передъ собою трехъ мужей, съ вѣнцами и съ большимъ сіяніемъ: „наши имена“, говорили они „написаны на небесахъ, въ мірѣ же имена наши слѣдующія—перваго зовутъ Лукою, второго Фокою и третьяго Романомъ. Мы были замучены владыкою Персіи за то, что исповѣдали мы нашего Господа Иисуса Христа; отъ насъ осталось только то, что вы видите, такъ какъ тѣла наши были сожжены“. Тогда построили церковь во имя святыхъ и похоронили въ ней честныя ихъ мощи: церковь ту освятили оба епископа вмѣстѣ, и мы всѣ славили Бога.

55. Пока мы оставались тамъ, пришелъ къ намъ протоіерей нашей церкви и сообщилъ святому Петру о полученіи на имя его преосвященства другого письма царя Зенона, въ которомъ написано—де такъ: „молитесь за меня, святые отцы, и не трудитесь идти сюда“. Святой Петръ очень обрадовался тому, что царь не звалъ его болѣе.

56. Тогда отправились мы оттуда въ нашъ городъ; когда мы приблизились къ городу, горожане узнали и вышли всѣ на встрѣчу святому епископу Петру со свѣчами и куреніемъ, пали передъ нимъ на колѣна и поклонились; святой же Петръ благословилъ ихъ и привѣтствовалъ всѣхъ лобзаніемъ. Когда же всѣ обло-

бызали его святое лицо, мы направились въ городъ, вошли въ святую церковь и молились; весь городъ былъ въ великой радости по случаю возвращенія пастыря. 10 и собралось огромное множество народа, чтобы послушать поученіе святого, такъ какъ всѣ жаждали узрѣть святого отца и поучиться у него. А святой Петръ, истинный пастырь, осѣнилъ народъ крестомъ и началъ поучать, говоря: „дѣти и братья мои и возлюбленные 15 „Христа Бога, прежде всего блюдите святую и праведную вѣру въ святую Троицу. Стяжайте надежду, любовь, кротость, великодушіе, долготерпѣніе и благость, да будетъ мило вамъ милосердіе и гостепріимство и „принимайте странниковъ и ухаживайте за ними; всѣ 20 „вы трудитесь духовнымъ и божественнымъ трудомъ, всѣ „вы подражайте божественнымъ и святымъ людямъ, стяжайте добрыя и богоугодныя дѣла, подчиняйтесь наставникамъ, какъ Божиимъ ангеламъ, и соблюдайте „слова ихъ, какъ если бы они исходили изъ устъ Бога“. 25 Этому и многому другому въ этомъ же родѣ училъ святой Петръ въ своей проповѣди, и всѣ были радостны и прославляли Бога.

57. Затѣмъ начальникъ города повелѣ насъ обѣдать, и какъ только усѣлись мы, пришелъ кто-то и тайно сообщилъ намъ о преставленіи отца Исаи. Мы не пожелали сказать объ этомъ святому Петру тотчасъ, но 5 онъ самъ зналъ отъ Святого Духа, пребывавшаго въ блаженномъ, и когда мы поднялись изъ-за стола, то онъ предупредилъ насъ, сказавъ: „дѣти мои, почему удивляе-тесь вы смерти отца Исаи? Вѣдь умирали даже апостолы и пророки, и Самъ Господь нашъ Іисусъ Христосъ при- 10 нялъ этотъ напитокъ“. Сказавъ это намъ, онъ вошелъ въ келью, палъ ницъ передъ образомъ Спасителя и святой Царицы Богородицы и, рыдая сильно и горячо,

говорилъ: „о блаженный и святой отецъ Исаія, ты умеръ сегодня, а спустя немного и мнѣ предстоитъ умереть. Но ты не прекращай отнынѣ заступничества за насъ передъ Святою Троицею“. Такъ святой Петръ молился Богу долго съ горячими слезами. 15

58. Черезъ нѣсколько дней пришелъ къ намъ ученикъ отца Исаіи и сообщилъ намъ о его смерти. Мы же спрашивали его о часѣ смерти, и онъ разсказалъ слѣдующее: „когда Исаія былъ боленъ, мы подошли къ „двери его кельи, и онъ бесѣдовалъ съ кѣмъ-то. Войдя 5 „же внутрь, мы не застали никого, кромѣ Исаіи; и спросили его: кто бесѣдовалъ съ тобою, отецъ? А блаженный сказалъ въ отвѣтъ: приходилъ святой Іоаннъ „Предтеча и Креститель и говорилъ мнѣ: мы прійдемъ „черезъ три дня и уведемъ твою душу. Я же спро- 10 „силъ великаго Іоанна, чѣмъ онъ питался, когда находился въ пустынѣ, и онъ сказалъ мнѣ: питаніемъ мнѣ „служили зелень, растенія и травы. Когда отецъ Исаія „разсказалъ намъ это, насъ охватило удивленіе, и мы „прославляли Бога. Спустя три дня онъ почилъ и ото- 15 „шелъ къ Господу: собрались отцы, получили благословеніе отъ святыхъ его мощей и похоронили честное и „святое его тѣло. Я же, еще при жизни его, спросилъ „Исаію: что мнѣ дѣлать послѣ тебя, святѣйшій отецъ? „Блаженный сказалъ мнѣ: сынъ мой, иди ты къ свя- 20 „тому Петру Грузину, епископу, и оставайся съ нимъ, „такъ какъ по смерти нашей эта мѣстность подвергнется опустошенію“. Такъ и случилось.

59. Однажды пришелъ какой-то еврей рыбакъ, страдавшій водянкою и со вздутымъ до крайности животомъ, бросился въ ноги блаженному и святому Іоанну ¹

¹ Или это описка вм. слова „Петру“, или въ Іоаннѣ надо видѣть какое либо лицо, близкое нашему святому.

и просилъ объ исцѣленіи. Святой же сказалъ ему:
5 „иди къ себѣ домой; и если ты исцѣлишься въ эту
ночь, то приди завтра, и я крещу тебя, а если не исцѣ-
лишься, то не приходи“. Еврей въ ту же ночь исцѣ-
лился молитвою святого отца Петра, а съ разсвѣтомъ
онъ пришелъ креститься у святого епископа Петра
10 и славилъ Бога.

60. Блаженный и святой архіерей Петръ въ каче-
ствѣ вѣнца всѣхъ добродѣтелей стяжалъ молитвы и чте-
ніе, такъ какъ онъ читалъ божественное писаніе по-
стоянно и при всякомъ случаѣ; святой говорилъ, что
5 служба монаха бесплодна безъ чтенія и слушанія ду-
ховныхъ поученій, подобно тому, какъ виноградный
садъ сохнетъ и не приноситъ плода безъ воды.

61. Но настало время повѣдать вамъ, возлюблен-
ные братья мои, объ успеніи святого архіерея Петра,
о кончинѣ его и отходѣ къ Святой Троицѣ. Самъ бла-
женный не былъ въ невѣдѣніи о днѣ и часѣ своего пре-
5 ставленія, напротивъ, онъ хорошо зналъ его. Однажды
онъ позвалъ всѣхъ и прочувствованно преподавалъ боже-
ственное и духовное ученіе. Всѣ умилились ученію свя-
того и въ такой степени, что проливали обильныя слезы.
Вслѣдъ за проповѣдью онъ сказалъ намъ всѣмъ от-
10 крыто: дѣти и братья мои, близокъ мой часъ—спустя
нѣсколько дней я разстанусь съ вами и уйду по пути, по
которому я еще ни разу не ходилъ. Вы же, возлюблен-
ные, помните мою любовь и не забывайте меня. Когда
святой сказалъ это, стало всѣмъ больно, и сильно зарыдали.
15 Святой простился съ ними, осѣнивъ крестомъ, и отпустилъ
ихъ съ благословеніемъ, а самъ вошелъ въ келью, въ
которой онъ подвизался, палъ ницъ передъ образомъ
Спасителя и съ обильными горючими слезами молился
передъ Господомъ вселенной за себя и за весь міръ.

62. Съ нами жилъ братъ Аѳанасій, человекъ святой, добрый, кроткій и смиренный. Раньше онъ былъ ученикомъ святого отца Зенона скитскаго. Когда отецъ Зенонъ преставлялся, то Аѳанасій спросилъ его: „что мнѣ дѣлать, когда ты, отецъ, оставляешь меня“? Отецъ 5 Зенонъ сказалъ ему: „сынъ мой Аѳанасій, послѣ моей смерти пойди къ святому епископу Петру Грузину, и оставайся у него, такъ какъ кто слѣдуетъ за нимъ и покоренъ ему, тотъ шествуетъ по пути истины“. Какъ только отецъ Зенонъ почилъ, Аѳанасій явился къ Пе- 10 тру и пробылъ съ нами два года.

63. Разъ ночью этотъ добрый братъ Аѳанасій горько плакалъ; блаженный Петръ слышалъ его громкое рыданіе, открылъ дверь своей кельи и спросилъ его: „что такое, сынъ Аѳанасій? Почему ты плачешь такъ горько?“ Аѳанасій же сказалъ: „почему спрашиваешь ты меня, 5 святой отецъ, о томъ, что и твоей святости хорошо извѣстно?“ Святой Петръ опять сказалъ смиренно: „говори, сыне, такъ какъ я не вѣдаю“. Тогда Аѳанасій сказалъ въ отвѣтъ: „о святой, ты знаешь все хорошо, но я скажу въ знакъ послушанія то, что я видѣлъ. Въ 10 эту ночь приходилъ ко мнѣ, недостойному, наставникъ мой святой отецъ Зенонъ, поздоровался со мною и сказалъ мнѣ: отъ Господа вышло приказаніе, чтобы спустя нѣсколько дней преставился святой епископъ Петръ Грузинъ; святые просили Бога, чтобы Петръ 15 (сейчасъ же) покинулъ тѣло и поселился съ ними, такъ какъ изъ любви къ Нему святой истязалъ сильно свою плоть, и нынѣ онъ — разслабленъ; но Господь сказалъ имъ: ему надлежитъ остаться на землѣ, чтобы обрѣсти побольше душъ. Святые все же понуждали и молили 20 Бога, чтобы Онъ повелъ Петра къ нимъ. Тогда Господь и Владыко вселенной велѣлъ, чтобы спустя де-

сять дней собрались все святые и пошли к блаженному епископу Петру Грузину, а душу его привелъ бы
25 мученикъ Петръ, Александрійскій патріархъ“. Братъ Аѳанасій, рассказавъ это видѣніе святому Петру съ горькимъ плачемъ, говорилъ ему: „мы должны оплакивать свое сиротство, святой, такъ какъ ты оставляешь насъ“. Святой же Петръ училъ его терпѣнію и
30 утѣшалъ божественнымъ ученіемъ.

64. Послѣ этого святой не вкушалъ ничего и молился съ воздѣтыми руками въ продолженіе десяти дней; когда же [приблизился] тотъ день, онъ пригласилъ насъ къ себѣ, поучалъ духовнымъ ученіемъ, утѣшалъ,
5 укрѣплялъ и наставлялъ въ церковномъ чинѣ и установленіи. По наступленіи десятаго (одиннадцатаго?) дня, онъ вошелъ въ святую церковь, созвалъ весь городъ, свою паству, и много училъ его душеполезному. Вслѣдъ за тѣмъ онъ совершилъ святую литургію и
10 пріобщилъ сначала себя, а затѣмъ священниковъ и весь народъ. Совершивъ богослуженіе, онъ пожелалъ имъ всемъ миръ и сказалъ: „возлюбленные дѣти мои, вы не увидите больше меня“. Народъ же вопилъ великимъ воемъ, а священники и діаконы лобызали его
15 святое лицо и руки. Народъ также прикладывался и лобызалъ святые ноги и облаченіе, въ которое онъ былъ одѣтъ, и все горько плакали. Тогда святой сказалъ: „что вы дѣлаете и почему смущаете мою душу? Разойдитесь, дѣти мои, по домамъ отдохнуть, и я
20 опять позову васъ, когда будетъ нужно“. Такимъ образомъ съ трудомъ убѣдилъ онъ ихъ разойтись по своимъ жилищамъ, а намъ сказалъ: „отдохните и вы, дѣти мои, и не тревожьте меня“, и такъ послалъ насъ обѣдать.

65. Самъ вмѣстѣ съ однимъ изъ братьи ушелъ въ свою келью и молился Богу, и когда мы встали изъ-за стола,

онъ позоваль насъ къ себѣ; по пути насъ поразили чуд-
 ный запахъ благоуханія. Войдя къ святому, мы покло-
 нились ему, а блаженный и святой осѣнилъ всѣхъ насъ 5
 крестомъ, благословилъ насъ, протянулъ свои святые
 ноги, перекрестилъ себѣ лицо знаменіемъ Честнаго
 Креста, сказалъ: „въ руки твои предаю я свою душу,
 Господи Іисусе Христе Боже нашъ“, и такимъ обра-
 зомъ заснулъ сномъ праведника безъ всякой муки, не- 10
 мощи и болѣзни. [Между тѣмъ только что Петръ произ-
 несъ послѣднія слова, какъ сонъ ангеловъ и множе-
 ство святыхъ, предводимые святымъ мученикомъ Пет-
 ромъ Александрійскимъ, приняли его святую душу и
 съ большими почестями и съ пѣніемъ вознесли на небо; 15
 въ такой-то славѣ представили святого Богу, и ему до-
 велось слышать [Матѣ. 25, 21]: „добрый рабъ, благій и вѣр-
 ный, въ маломъ ты былъ вѣренъ и надъ многими тебя
 поставлю; войди въ радость Господина твоего“. Мощи
 же святого, истощенныя многими трудами и подвигами, 20
 были отнесены въ святую церковь.]

66. Вмигъ разошлась молва о преставленіи свя-
 того, и изъ города и окрестныхъ селеній стало соби-
 раться безчисленное множество народа, князья, вель-
 можи и простолюдины, молодые и старые—всѣ при-
 ходили и, проливая слезы, лобызали святые его мощи. 5
 А также всѣ приводили со всѣхъ сторонъ слабыхъ,
 немощныхъ, слѣпыхъ, хромыхъ, [глухихъ, нѣмыхъ,
 страдающихъ водяною,] увѣчныхъ, [прокаженныхъ,] раз-
 слабленныхъ и всѣхъ, удрученныхъ тяжкими болѣз-
 нями, и бѣсноватыхъ, и всѣ исцѣлялись вмигъ [благо- 10
 датю Христа], какъ только прикасались къ святымъ
 мощамъ Петра и облаченію его, и прославляли Бога.
 Велики были радость и печаль, орошенныя слезами.
 Радость была о великихъ чудесахъ и исцѣленіяхъ, тво-

15 римыхъ святыми мощами Петра, а печаль и скорбь о томъ, что лишились такого свѣтила. Три дня мы не могли хоронить блаженнаго вслѣдствіе стеченія безчисленнаго народа.

67. Спустя три дня мы съ трудомъ могли похоронить, и похоронили мы святого въ его церкви съ обиліемъ благоуханія, со множествомъ свѣчей и съ великимъ торжествомъ, какъ ему подобало. Отъ его
5 тѣла распространялось такое благовоніе, что оно покрывало и превосходило какой ни на есть въ мірѣ аромать, какъ солнце (превосходитъ) свѣтомъ звѣзды.

68. Скончался же святой и богоносный отецъ нашъ Петръ Грузинъ, епископъ города Майумы, что въ Палестинѣ, шестидесяти пяти лѣтъ, въ декабрѣ мѣсяцѣ числа [второго] въ пятницу, во время греческаго царя
5 Зенона.

69. Я, убогій ученикъ святого, слѣдовалъ за нимъ изъ Грузіи до его преставленія. Потому я описалъ жизнь и чудеса, которыя я видѣлъ своими глазами и про которыя я слышалъ своими ушами, такъ какъ самъ
5 блаженный и святой не скрывалъ ничего отъ насъ, имѣя въ виду нашу пользу, какъ добрый отецъ не скрываетъ (полезнаго) отъ своихъ дѣтей, и сообщалъ намъ о видѣніяхъ и откровеніяхъ отъ Господа. О чудесахъ же необлыжные свидѣтели—наши глаза. Сви-
10 дѣтель Христосъ, что я описалъ малое отъ многаго, какъ бы извлекъ я крохотныя капли изъ обширнаго, широко разстилающагося моря, чтобы изъ-за множества чудесъ (исторія) не показалась по внушенію завистливаго врага (діавола) не заслуживающей вѣры. Что ка-
15 сается меня, то да не будетъ ложное и невѣрное въ божественныхъ писаніяхъ и житіяхъ святыхъ, какъ это сказалъ я въ началѣ.

70. Мы же, о братья, будемъ подражать жизни нашихъ святыхъ отцовъ и сдѣлаемъ заступниками передъ Святою Троицею ихъ, особенно блаженнаго сего и святого архіерея Петра, украшеніе и гордость грузинъ и ходатая всего міра, чтобы, обучившись у святого отца 5 Петра, мы удостоились его заступничествомъ небеснаго царствія съ нимъ по волѣ Іисуса Христа Господа нашего, Которому подобаетъ слава, честь и поклоненіе вмѣстѣ съ Безначальнымъ Отцомъ и Всемогущимъ и Животворящимъ Святымъ Духомъ нынѣ и присно и въ 10 нескончаемыхъ вѣкахъ во вѣки вѣковъ. Аминь. Слава Богу.

საძიებელი საკუთარ სახელთა.

<p>აბელ. — 2¹, 10.
 ათანასე მოწაფე ზენონისა. — 46—48, 74, 75.
 აღექსანდრია. — 20, 70.
 ანასტას პატრიარქი. — 15, 69.
 ანდრეა (ანდრია) მოციქული. — 3, 61.
 არკადი მეფე. — 3, 60.
 ასურნი. — 53.
 ატომოკონ, სოფელი. — 36.
 აღდგომა, წმიდა ეკლესია. — 13, 14.
 ბეთლემი. — 13.
 ბერძენნი. — 5, 15, 60, 63, 78.
 გეთსამანია. — 13.</p> | <p>გოლგოთა. — 13.
 დანიელ. — 6.
 ეგვიპტე. — 20, 23, 69.
 ეკლოკია დედოფალი. — 63.
 ელია წინასწარმეტყველი. — 65.
 ელია კელოსანი დედოფლისა. — 36.
 ესაია წმიდა მამა. — 37—39, 42—44, 74.
 ვარაზბაკური. — 3, 7, 61.
 ვაქარია, აკქსონი პეტრეს ცხოვრებისა. — 29, 53.
 ზენონ არქიმანდრიტი. — 22, 71.
 ზენონ მეფე. — 38, 41, 51, 78.</p> |
|---|--|

¹ ნიშანი აჩვენებს გვერდს.

- ზენონ სკიტელი მამა. — მაოამი ის. მაიუმი.
 46, 47, 74, 75. მარკიანე. — 27, 28.
 თეოდოსი დიდი. — 3, 61. მარკოზ მახარებელი. —
 თეოდოსი მცირე. — 3, 5, 20, 70.
 6, 8, 11, 27, 60, 63, 66. მირიან. — 3, 61.
 იერემია. — 62. მორვანოზ ის. მურვანოზ
 იერუსალიმი. — 9, 11, 13, მოსე წინასწარმეტყუ-
 17, 20, 22, 23, 64, 66, 67, ღლი. — 35.
 69, 70. მტკჳარი. — 4, 62.
 იოანე, მოწაფე ჰეტრე მურვანოზ. — 5— 9, 11, 14.
 ქართუმწლისა. — 44. 62, 63, 65, 67, ის. ჰეტრე
 იოანე საჭურისი. — 10, ქართუმწლი.
 14, 15, 17— 22, 67, 69, 71. მცხეთა. — 4, 62.
 იოანე წინამორბედი. — 44. ნიკიტა. — 3, 61.
 იორდანე. — 17, 69. ნინო წმიდა. — 3, 61.
 იოსებ. — 6, 10, 64. ჰულო დევანოზი. — 53.
 კირილე ალექსანდრიელი. — 27. ჰალოსტინე. — 1, 23, 27, 33,
 — 27. 51, 53, 59.
 კოსტანტინე. — 7. ჰეტრე მოციქული. — 24,
 კოსტანტინეპოლი. — 6, 72.
 10, 11, 14, 63. ჰეტრე ჰატრიარქი ალექ-
 ლეონ მეფე. — 32, 38. სანდრიელი. — 48, 76.
 ლუქა მოწამე. — 40. ჰეტრე ქართუმწლი — 1,
 მაიუმი, ქალაქი. — 23, 25, 10, 14— 21, 23— 26, 28—
 51, 53, 71, 72, 78. 48, 50— 54, 59, 67— 72, 74,
 მაკარ ხუცესი. — 53. 75, 78. ის. მურვანოზ.
 მაღენიოზ. — 13, 14, 67. მინიანოზ. — 13, 14, 67.

- პროპატივე.—13.
 რომანოზ, მოწამე.—40.
 რომი ის. ჰრომი.
 სამოელ.—62.
 სიონი.—13.
 სოფიო, ეკლესია.—7, 65.
 სპარსეთი.—7, 40.
 სპარსნი.—5, 63.
 ურია.—44, 45.
 ფოქა, მოწამე.—40.
 ქაღვიდონი.—27.
 ქართლი.—3, 51, 61.
 ქართუმლისა მონასტე-
 რი, იგივე ქართუმლთა
 მ.—17, 22, 71.
 ქართუმლნი. — 1, 3—6,
 10, 15, 33, 52, 59, 61, 63,
 66.
 ჰრომი.—13, 67.

Указатель собственных именъ

Авель.—81 ¹ .	Зенонъ.—95, 105—107, 114.
Александрія.—94.	Зенонъ, свитскій монахъ. —
Анастасій.—90.	111.
Андрей, апостолъ.—82.	Илія.—86, 104.
Аркадій.—82.	Исаія.—105, 106, 108, 109.
Атомоконъ.—104.	Іеремія.—83.
Аѳанасій.—111, 112.	Іерусалимъ.—86, 87, 89, 92,
Богородица (Богоматерь).—	94, 95.
83, 90, 93, 98, 108.	Іоаннъ, ученикъ Петра.—109.
Варазъ Бакуръ.—82, 85.	Іоаннъ, евнухъ. — 87, 89,
Виселеемъ.—89.	90—95.
Геосиманія.—89.	Іоаннъ Предтеча.—83, 109.
Голгоѳа.—89.	Іосифъ.—84, 87.
Греки.—84.	Іорданъ.—91.
Грузинскій монастырь.—91.	Кирилль Александрійскій.—
Грузины.—82, 84, 115.	98.
Грузія.—82, 114.	Константинополь.—84, 87,
Даніиль.—85.	89, 90.
Еврей.—109, 110.	Константинъ.—85.
Египеть.—94, 95.	Кура.—83.
Елеонская гора.—89.	Левъ.—101, 105.
Захарія.—99.	Лука, мученикъ.—107.

¹ Цифра указываетъ страницу.

Маркіанъ.—98, 99.	Петръ, апостолъ.—96.
Маркъ.—94.	Петръ Грузинъ.—81, 83—
Майума.—95, 96, 114.	115, см. Мурванъ.
Меланія.—89.	Пиніанъ.—89.
Мирианъ.—82.	Римъ.—89.
Моисей.—103.	Романъ.—107.
Мурванъ.—83-90, см. Петръ	Самуилъ.—83.
Грузинъ.	Сіонъ.—89.
Мцхета.—83.	Фока.—107.
Никита.—82.	Халкедонъ.—98.
Нина Св.—82.	Царьградъ, см. Константи-
Овечьи ворота.—89.	нополь.
Палестина.—81, 95, 98, 102,	Церковь св. Воскресенія.—
114.	98.
Персія.—85, 107.	Θеодосій Великій.—82.
Персы.—84.	Θеодосій Младшій.—82, 84,
Петръ Александрійскій. —	86, 88, 98.
112, 113.	

Рглавленіе

	СТР.
I. Предисловіе къ <i>Житію Петра Ивера</i> :	I—XXXIX
1. Личность и дѣятельность Петра	I
2. Историкъ Евагрій о Петрѣ	III
3. Григорій Діалогъ	IV
4. Сирійскій изводъ <i>Церковной исторіи</i> ритора Захаріи	V
5. Д-ръ Г. Крюгеръ объ общемъ источникѣ За- харіи и Евагрія	VIII
6. Михаилъ Сиріецъ о Петрѣ	VIII
7. Предполагаемое <i>Посланіе Петра Ивера къ ар- мянамъ</i>	IX
8. Неизвѣстность армянскихъ источниковъ о Петрѣ	X
9. Позднее знакомство грузинъ съ <i>Житіемъ Петра</i>	X
10. Вставки изъ <i>Житія</i> въ <i>Грузинскихъ лѣто- писяхъ</i>	X
11. Другіе памятники грузинской письменности, упоминающіе о Петрѣ	XIII
12. Отсутствіе точныхъ данныхъ о грузинскомъ текстѣ <i>Житія Петра</i> у грузиновѣдовъ . . .	XIV
13. Извѣстныя и доступныя издателью рукописи <i>Житія</i> и ихъ классификація	XIV
14. Пространная редакція, въ обработкѣ прото- іерея Павла	XIV

	стр.
15. Краткая редакция — Синаксарное извлечение	XVI
16. Отношение краткой редакции къ пространной, въ Павловой обработѣ.	XVII
17. Запись священника Маѳара о переводѣ <i>Житія</i> съ сирійскаго.	XX
18. Захарія—авторъ сирійскаго подлинника.	XXI
19. Изданное Рихардомъ Раабе сирійское <i>Житіе Петра</i> , составленное Анонимомъ.	XXI
20. Мнѣніе Р. Раабе объ изданномъ имъ памятникѣ.	XXII
21. Анонимъ можетъ не быть очевидцемъ разсказываемаго	XXII
22. Кажущаяся зависимость грузинскаго извода <i>Житія</i> отъ сирійскаго текста Анонима	XXIII
23. Различія случайныя и намѣренныя.	XXIV
24. Существенныя различія	XXVI
25. Другое сирійское <i>Житіе Петра Ивера</i> —подлинникъ грузинскаго извода.	XXXI
26. Свидѣтельства изъ сирійской литературы	XXXII
27. Нѣкоторыя подтвержденія изъ <i>Житія Петра</i> , составленнаго Анонимомъ.	XXXV
28. Даты рожденія и смерти Петра Ивера.	XXXVI
29. Замѣчанія къ изданію грузинскаго текста	XXXVII
II. ცხოვრება და მოქალაქობა წმიდისა და ნეტარისა მამისა ჩუქნისა ჰეცრე ქართუშელისა, რომელი იყო მე ქართუშელთა მეფისა (текстъ I: пространная редакция)	1—52
ანდერძი მთარგმნელისა	52

	სტრ.
ანდერძი მმართველისა	53
Разночтенія въ тексту I	55
III. ცხოვრება და მოქალაქობა წმიდისა და ნეტარისა მამისა ჩუწნისა ჰეცრე ქართუწლისა, რომელი იყო მე ქა- რთუწლთა მეფისა (тексть II: краткая редакция)	59—78
Разночтенія въ тексту II	79
IV. Жизнь и дѣятельность святого и блажен- наго отца нашего Петра Грузина, кото- рый былъ сыномъ грузинскаго царя (пе- реводъ)	81—115
საძიებელი საკუთარ სახელთა	117
Указатель собственныхъ именъ.	121
Оглавление	123

